

ŽEMAIČIŲ

v žemė

2006 / 2 (157)

ŽĖIMUOS PASAKA
Vėngalė Bonifaca portėgrapėjė

Tautuodailininkės Šileikātės-Bijanskienės Sėmuonas karpinīs „Ont kalna karklā“ iš cikla „Lietoviu liaudės dainas“ (2025 m.), eksponuots 2025 m. groudē–2026 m. sausē miene-
sēs Užutrakē dvara rūmūs veikosiuo paruoduo „Auksa vainēks“ („Aukso vainikas“).
Sungailienės Loretas portēgrapijē

ISTORIJA
PAVELDAS
ASMENYBĖS
PARODOS
LITERATŪRA
TAUTODAILĖ

ŽEMAIČIŲ

žemė

2026 / 2 (157)

Ž E M A I T I U Ž E M Ė

18–21

9–12

2–8

- 2 „Jubilejinė paroda „Aukso vainikas“
3–6 DANGUOLĖ ŽELVYTĖ. „2025 m. medžio dro-
žėjų karalius – tautodailininkas, skulpto-
rius Adolfas Andriejus Viluckis“
7–8 GINTAUTAS ČIŽIŪNAS. „Alfredui Lučinskui
paklūsta ir birbynės, ir kanklės“
9–12 KAZIMIERAS PRUŠINSKAS. „Kaunietiškos
akvarelės mokyklos virtuozu vadintas Os-
valdas Jablonskis – žemaitis, kilęs iš Telšių“
13–17 DANUTĖ MUKIENĖ. „Raimondas Kašauskas.
Jo mėgstamiausias žanras buvo apysaka“
18–21 DANUTĖ MUKIENĖ. „Žemaičių kultūrinių in-
ternetinių leidinių ištakos“
22–23 „Sausio mėnesį išleista knyga „Simono Dau-
kanto žemės žmonės“
24–47 RUDIS EDVARDS. „Kuotrė“
48–50 VĖNGALIS BONIFACOS. „Tou vakara daug kas
savės paklausė „A tori ognėis?“
50–51 SILVĖJĖ UDA. „Naujausė haiku žemaitėškā“
51 SILVĖJĖ UDA. Haiku lietovėškā ē žemaitėškā“
52–54 „Žemaitis, savo rankomis medyje drožian-
tis istorijas“
55–59 „Žemaitoku žaidamė žaidėmā“
60–62 BLIŪDŽIUVIENĖ REGINA. „Kāp vabala iš dar-
ža vari“

Jubilijinė paroda „AUKSO VAINIKAS“

Šių metų sausio 6 d. Užutrakio dvaro rūmuose (Trakų m.), kur veikė 2025-ųjų gruodyje surengta nacionalinė konkursinė retrospektyvinė liaudies dailės paroda „Aukso vainikas“, buvo paskelbti ir simboliniais aukso vainikais apdovanoti šios parodos laureatai. Toks vainikas yra ypatingas tautodailininko meistriškumo ir kūrybinės brandos ženklas, daugelio vadinamas net karūna, o jį gavę kūrėjai – tų metų tautodailės karaliai. Šį kartą „Auksiniai vainikai“ atiteko trimis tautodailininkams: kretingiškiui medžio drožėjui Adolfui Andriejui Viluckiui, liaudies instrumentų meistrui, profesionaliam muzikantui, liaudies kapelų vadovui alksnėniškiui (Plungės r.) Alfredui Lučinskui ir iš Raseinių kilusiai, ten augusiai, dabar Mastaičiuose (Kauno r.) gyvenančiai margučių margintojai Jurgitai Zinkienei.

Sveikindama juos Lietuvos Respublikos kultūros ministrė Vaida Aleknavičienė pažymėjo, kad „Kiekvienas liaudies menas yra tarsi poezija, kylanti iš širdies gelmių ir tautinės tapatybės, užkoduo-

tos kiekvieno mūsų savastyje. Išties liaudies menas Lietuvoje nėra tik praeities paveldas, bet ir šiandien kuriama, nuolat atsinaujinanti tradicija, atgimstanti nauja forma bei išraiška. Daugybė šioje parodoje eksponuojamų darbų atskleidžia nepaprastą mūsų tautodailininkų meistriškumą, kūrybinę įvairovę ir gilų ryšį su etniniu paveldu. Nuo skulptūros, tekstilės ar keramikos iki margučių, verbų ir sodų – visa ši kūrinių panorama liudija gyvąsias etninės kultūros tradicijas, perduodamas iš kartos į kartą.“

Buvo planuojama, kad „Aukso vainikų“ įteikimo iškilnių dieną paroda bus uždaryta, tačiau gyventojams prašant, ji buvo pratęsta iki vasario 1 dienos.

„Aukso vainikų“ parodos rengiamos nuo 2000 metų. Jų tikslas – puoselėti ir aktualinti tradicines liaudies meno vertybes bei skatinti tautodailininkų kūrybą, paremtą Lietuvos kultūriniu paveldu. 2025-ųjų metų parodai-konkursui savo kūrinius pristatė 600 autorių, parodai buvo atrinkta 30-ies tautodailininkų darbai – iš viso beveik 500 kūrinių, kurie reprezentuoja šiuolaikinę lietuvių tautodailę ir gyvąsias etninės kultūros tradicijas.

Kartu su šių dienų tautodailininkų darbais buvo eksponuojami ir ankstesniais metais vykusių parodų „Aukso vainikas“ laureatų kūriniai.

RKIC informacija

Iš Pažvarkulio (Kelmės r.) kilusio skulptoriaus, 2008 m. parodos „Aukso vainikas“ laureato Adolfo Teresiaus kūriniai Užutrakio dvaro rūmuose 2025 m. gruodžio–2026 m. sausio mėnesiais veikusioje parodoje „Aukso vainikas“. D. Mukienės nuotrauka

2025 m. medžio drožėjų karalius – tautodailininkas, skulptorius Adolfas Andriejus VILUCKIS

Parengė Danguolė ŽELVYTĖ

Tautodailininkas Adolfas Andriejus Viluckis – Žemaitijoje ir visoje Lietuvoje tarp liaudies meno gerbėjų gerai žinomas, medžio drožėjas, skulptorius. Jis – ir Kretingos rajono Garbės pilietis.

Skulptorius yra kilęs iš to paties Kretingos rajono Grūšlaukės kaimo. Gimė jis 1939 m. lapkričio 30 dieną. 1947–1954 m. mokėsi kaimo pradinėje mokykloje. Tuo laikotarpiu ėmė drožinėti iš medžio ir sukūrė savo pirmąsias skulptūreles. Baigus septintąją klasę, jam mokslą laikinai teko nutraukti, nes reikėjo padėti tėvams. Iš pradžių dirbo kolūkio sandėlininku, o nuo 1955–ųjų buvo „Grūšlaukės“ kolūkio lauko darbininkas. Laisvalaikio užsiėmė

2025 m. surengtos nacionalinės konkursinės retrospektyvinės liaudies dailės parodos „Aukso vainikas“ laureatai, 2026 m. sausio 6 d. Užutrakio dvare vykusiame renginyje apdovanoti simboliniais Aukso vainikais. Iš kairės: liaudies instrumentų meistras Alfredas Lučinskas (Alksnėnai, Plungės r.), margučių margintoja Jurgita Zinkienė (Mastaičiai, Kauno r.), medžio drožėjas Adolfas Andriejus Viluckis (Kretinga). Nuotrauka iš Lietuvos nacionalinio kultūros centro archyvo

kūryba. 1959 m. pradėjo dalyvauti liaudies meno parodose. 1960 m. buvo pašauktas į privalomą karinę tarnybą, o 1963 m., grįžęs iš jos, vėl dirbo kolūkio lauko brigadoje ir, drožinėdavo iš medžio.

1964 m. Lietuvos liaudies dailės rūmai jam suteikė liaudies meistro vardą.

1965–1966 mokslo metais A. Viluckis mokėsi Kretingos vakarinėje mokykloje ir ten baigė aštuntąją klasę. Tada įstojo į Kauno profesinę techniką (Nukelta į 4 p.)

Kairėje ir viršuje (priekyje) – A. Viluckio kūriniai „Šv. Florijonas“, „Sugrįžimas iš svetimo kaimo“, „Duonos riekėjas“ ir „Kuršių kapela“ Užutrakio dvaro rūmuose 2025 m. gruodžio–2026 m. sausio mėnesiais veikusioje parodoje „Aukso vainikas“. L. Sungailienės ir D. Mukienės nuotraukos

A. Viluckio skulptūrinė kompozicija „Pokalbis“, eksponuota 2025 m. gruodžio–2026 m. sausio mėnesiais Užutrakio dvare rūmuose veikusioje parodoje „Aukso vainikas“. Nuotrauka iš RKIC archyvo

mokyklą ir ten įsigijo kino mechaniko II kategorijos specialybę. 1965 m. dirbo Kretingos kinų direkcijos kino mechaniku, 1966–1995 m. – Klaipėdos kombinato „Dailė“ medžio drožėju, buvo šios įmonės kūrybinės grupės darbuotojas.

1966 m. jis tapo Lietuvos liaudies meno draugijos nariu. Vėliau trejus metus vadovavo Tautodailininkų sąjungos Kretingos skyriui. Tuo laikotarpiu įsijungė į klubo „Kretingos krašto ainiai“ veiklą.

1968–1969 m. buvo Kretingos melioracijos valdybos darbininkas.

Pirmąją savo medžio drožinių parodą A. Viluckis surengė 1969 m. Grušlaukėje. Joje eksponavo 88 skulptūras. Tais metais jam buvo suteiktas meno savi veiklos žymūno vardas.

1970 m. tapo sąjunginės parodos diplomantu.

1972 m. apdovanotas Ažuolo diplomu, jam suteiktas Meistrų pameistro vardas.

1977 m. A. Viluckio kūriniai buvo eksponuojami Liaudies ūkio pasiekimų parodoje. 1986 m. jis apdovanotas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Pauliaus Galaunės vardo premija, 1989-aisiais tapo Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariu, 1996 m. – laisvu menininku ir ėmė vis daugiau laiko ėmė skirti kūrybai. Dirbdamas gilinosi į Žemaitijos krašto senųjų medžio drožėjų kūrybos specifiką, stengėsi tęsti jų tradicijas. 1999 m. jam suteiktas Kretingos rajono Garbės piliečio vardas ir Kretingos „Metų žmogaus“ vardas (laikraščio „Pa-

jūrio naujienos“ redakcijos nominacija). 2000 m. Platieliuose (Plungės r.) vykusioje parodoje-konkurse „Užgavėnių kaukės“ A. Viluckiui skirta III vieta, 2001 m. – I vieta, 2003 m. – II vieta, 2005 m. – II vieta). 2005 m. jis apdovanotas Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos premija už būdingiausių mūsų kraštui tautodailės formų ir amato tradicijų išsaugojimą bei perdavimą jaunajai kartai. Tais pačiais metais jam suteiktas Lietuvos Respublikos meno kūrėjo vardas, o Rokiškyje vykusiame medžio drožėjų konkurse, skirtame Lionginui Šepkai atminti, tautodailininkas apdovanotas rėmėjų prizų.

2009 m. A. Viluckis pripažintas Lietuvos tautodailės kūrėjų asociacijos ir Lietuvos tautodailininkų sąjungos suorganizuoto tautodailės kūrinių konkurso laureatu, kam suteiktas „Geriausio Respublikos tautodailininko 2009“ vardas.

2011, 2019 m. skulptorius tapo Kretingos rajono kultūros ir meno premijos laureatu. 2011, 2017 ir 2019 m. regioniniame konkurse „Aukso vainiko“ jam už vaizduojamosios liaudies dailės kūrinius paskirtos pirmosios vietos. 2012 m. tautodailininkui suteiktas sertifikuoto tautinio paveldo produktų tradicinio amatininko vardas.

2015–2019 m. jis buvo pripažintas respublikinio Klaipėdos regiono liaudies dailės konkurso „Aukso vainikas“ laureatu. 2019 m. respublikinėje konkursinėje parodoje „Aukso vainikas“ A. Viluckiui įteiktas diplomą už formos ir spalvų dermę kompozicijose, 2021 m. toje pačioje parodoje jam pripažinta trečioji vieta vaizdinės dailės kategorijoje, o 2022 m. vykusioje tokioje pat parodoje jis apdovanotas specialiuoju diplomu už lazdu drožybos tradiciškumą.

2022 m. Klaipėdos regiono tautodailės meistrų konkurse-atrankoje į tradicinę respublikinę parodą-konkursą „Aukso vainikas“ atrinkti A. Viluckio taikomosios dailės darbai reprezentavo Kretingos rajono tautodailininkų kūrybą.

2024 m. Rokiškio krašto muziejuje surengtoje XVIII respublikinėje konkursinėje prakartėlių parodoje A. Viluckiui įteiktas lankytojų simpatijų prizas. Tais pačiais metais Vilniuje, LNDM Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje vykusiame Šimtmečio Lietuvos dainų šventės liaudies dailės parodoje „Iš šerdies“, kartu su kitais menotyrininkų aukštai įvertintais kūriniais buvo eksponuojami ir trys A. Viluckio medžio drožiniai: skulptūra „Duetas“, Užgavėnių kaukė ir dvi lazdos. Tais pačiais

A. Viluckio kūriniai. Nuotraukos iš: <https://inx.lv/jpW17>

metais savo darbus A. Viluckis eksponavo ir bendroje respublikinėje tautodailininkų parodoje „Dainų ratas“, kuri veikė Gargždų krašto muziejuje.

2024-aisiais Lietuvos tautodailininkų Žemaitijos skyriaus salone „Marginiai“ Klaipėdoje buvo surengta A. Viluckio personalinė kūrybos paroda. Tais pačiais metais jo 85-mečiui skirta paroda veikė Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešojoje bibliotekoje.

Na o 2025 m. dvidešimtą kartą vykusioje nacionalinėje konkursinėje liaudies dailės parodoje „Aukso vainikas“ jis buvo pripažintas 2025 metų laureatu ir 2026 m. Užutrakio dvaro rūmuose vykusiose Lietuvos nacionalinio kultūros centro suorganizuotose iškilmėse jam įteiktas Aukso vainikas – ypatingas meistriskumo ir kūrybinės brandos ženklas.

Konkurso organizatoriai pažymi, kad „Aukso vainikas“ – tai duoklė meistrams, kurie savo rankomis, žiniomis ir talentu saugo mūsų senąsias tradicijas. Jų kūriniai – Lietuvos aukso fondas, kalbantis apie mūsų šaknis, pasaulėjautą ir tai, kas mus formuoja kaip bendruomenę bei valstybę“.

A. Viluckis yra dalyvavęs daugelyje respublikinių kūrybinių medžio drožėjų stovyklų-seminarų. Jose sukurti jo darbai puošia Ablingos memorialą, Juknaičius, Kretingą, M. K. Čiurlionio kelią, Palangą, Šalčininkėlius, taip pat ir Bornholmą (Danija).

Pirmoji tokia stovykla-seminaras vyko 1972 m. Ablingoje (Klaipėdos r.), kurioje jis kartu su kitais žymiais medžio drožėjais sukūrė garsųjį Ablingos ansamblį. Tai buvo pirmasis toks projektas visoje buvusioje Sovietų sąjungoje. 1975 m. Perlojoje (Neringos sav.) vykusioje kitoje kūrybinėje stovykloje, kurioje kartu su kitais medžio meistrais taip pat dalyvavo A. Viluckis, buvo sukurta 15 stogastulpių, skirtų Mikalojaus Konstantino Čiurlionio atminimui. 1986 m. Šalčininkėliuose (Šalčininkų r.) vykusioje medžio drožėjų kūrybinėje stovykloje A. Viluckis kartu su kitais šios stovyklos dalyviais sukūrė Pasauliniams taikos metams skirtą skulptūrų ansamblį „Žmogui – taiką“.

Iš viso A. Viluckis yra surengęs daugiau kaip 20 savo kūry-

(Nukelta į 6 p.)

bos parodų. Jis aktyviai dalyvauja ir bendrose tautodailininkų kūrybos parodose. Tokių, kuriose jis eksponavo savo darbus, jau yra vykę daugiau kaip 50. Su jo kūriniais turėjo galimybę susipažinti ne tik Lietuvos, bet ir Čekijos, Vokietijos, Rusijos miestų Maskvos ir Sankt Peterburgo tautodailės gerbėjai.

Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešoji biblioteka skelbia, kad A. Viluckio monumentalių kūrinių Kretingos rajone yra apie 5. Vienas jų ženklina pirmosios Kretingos bažnyčios vietą J. Basanavičiaus gatvėje. Čia stovi trimituojančio angelo skulptūra. Dvi skulptūros sukurtos Kretingos astronominio kalendoriaus ansamblui. Sukilėliams skirta skulptūra yra prie Motiejaus Valančiaus memorialinio muziejaus Nasrėnuose, o „Laiminantis Kristus“ – Grūšlaukės kapinėse. Kopyltstulpiai „Piemenukai“ ir „Ramybė“ puošia Lėbartų kapines (Klaipėdos r.), „Rūpintojėlis“ – Mažeikių kapines. Bornholmo saloje (Danija) stovi 4 jo sukurti kopyltstulpiai, Prancūzijoje ir Kalifornijoje (JAV) – po 1 kopyltstulpį.

Tautodailininkas yra paskaičiavęs, kad per savo gyvenimą jau iš medžio išdrožė daugiau kaip 5 tūkstančius kūrinių. Didžiąją jų dalį sudaro mažos apimties darbai. Jie yra pasklidę po platų pasaulį. Štai Lietuvių kultūros centre Lemonte (JAV) tokių rastume net 12.

Adolfas, kurdamas skulptūras, Užgavėnių kaukes, naudoja įvairiausią medieną, bet dažniausiai – ąžuolo ir vinkšnos. Jis per savo gyvenimą sukaupe didžiulę medžio drožėjo patirtį. Tarp tautodailininkų, savo artimųjų ir bičiulių garsėja ir išmintimi, apsiskaitymu, žiniomis, įvairiais kitais talentais.

Nepaisant to, kad jau daug metų gyvena Kretingoje, ryšių su gimtąja Grūšlauke nenutraukė, dalyvauja šiame miestelyje vykstančiose šventėse. Jo sukurtomis kaukėmis (žem. *ličynomis*) čia per Užgavėnės pasipuošia daugelis grūšlaukiškių. Tokiomis dienomis Adolfas į rankas paima armoniką ir užtraukia dainą, taip į šventę kviesdamas didelį ir mažą.

Daug A. Viluckio kūrinių saugoma Lietuvos muziejuose: Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje, Šiaulių „Aušros“ muziejuje, Lietuvos švietimo muziejuje, Kretingos muziejuje (šiis muziejs yra sukaupęs didžiausią A. Viluckio kūrinių kolekciją, kurią sudaro Užgavėnių kaukės ir nedidelės įvairios tematikos medžio skulptūrėlės) ir kt. Šio tautodailininko kūrinių galima pamatyti ir Plateliuose (Plungės r.) veikiančiame Užgavėnių kaukių muziejuje.

Adolfas nepratęs daug kalbėti. Už jį istorijas pasakoja jo kūrybą reprezentuojantys darbai.

A. Viluckio sukurtos Užgavėnių kaukės (ličynos). Nuotraukos iš: <https://inx.lv/jpW1H>

Rengiant tekstą sklaidai naudota Birutės Naujokaitienės, Jolantos Klietkutės, Laimos Jonauskaitės, Ritos Vaitkienės informacija, paskelbta Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios bibliotekos internetinės svetainės skyriuje „Kretingos personalijų žodynas“

Alfredui LUČINSKUI paklūsta ir birbynės, ir kanklės

Parengė Gintautas ČIŽIŪNAS

2026 m. sausio mėnesį Užutrakio dvaro rūmuose vykusios iškilmingos ceremonijos metu tarp trijų Aukso vainikais apdovanotų tautodailininkų buvo ir plačiai žinomas kanklių meistras Alfredas Lučinskas. Jis – ne tik tautodailininkas, bet ir profesionalus muzikantas, Plungės kultūros centro liaudiškos muzikos kapelos „Rokunda“ bei Plungės rajono Žlibinų kultūros centro ilgametis darbuotojas, nuo 2013 m. spalio mėnesio Žlibinuose veikiančios kapelos „Riviena“ meno vadovas. Beje, žemaitiškas žodis *rokunda* reiškia pokalbį, o *Riviena* – senasis Žlibinų kaimo pavadinimas.

Alfredas Lučinskas gimė Plungės rajone, kartu su broliais ir seserimi augo šio rajono Žlibinų kaime. Muzika jį traukė nuo mažens. Prisimena, koks jam, keturmečiui ar penkiamečiui, buvo didelis džiaugsmas, kai vieno renginio metu gavo rankose palaikyti kontraboso stryką.

Alfredo tėvai nebuvo muzikantai, tačiau seneliai savo muzikiniais talentais plačiai garsėjo, dėdė taip pat muzikuodavo, tad, kaip pats sako, jo giminės genuose „muzikos virusas“ gyvena.

A. Lučinskas, baigęs vidurinę mokyklą, jau buvo apsisprendęs tapti muziku, tad pabandė įstoti į Klaipėdos Stasio Šimkaus konservatoriją, tačiau iš pirmo karto to jam padaryti nepavyko. Po metų stojo antrą kartą ir dabar jau sėkmingai. Čia pasimokęs vėliau studijavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Liaudies instrumentų katedroje. Na o po studijų dvidešimt vienerius metus dirbo birbynės specialybės mokytoju Plungės Mykolo Oginskio meno mokykloje.

Jis yra prisipažinęs, kad būdamas jaunas ne tik kad nemeistravo, bet dorai net vinies nemokėjo įkalti. O vėliau, apie 1987-uosius, Lietuvoje jau vykstant Atgimimui, kartu su broliu, kuris jau tais laikais buvo talentingas ir geras meistras, turėjo savo

2026 m. sausio 6 d. Užutrakio dave vykusiam renginyje kultūros ministrė Vaida Aleknavičienė simbolinį Aukso vainiką uždeda kanklių meistrai Alfredui Lučinskui. Nuotrauka iš LNK archyvo

dirbtuves, pabandė padaryti kankles. Tada pagrindinius darbus brolis atliko, o Alfredas jam tik talkino (šlifavo detales), bet ir tai nelabai kokybiškai jam tai pavyko padaryti. Bet... Su kiekvienu nauju darbu patirties daugėjo ir vieną kartą, broliui išvykus į kelionę, atsitiko taip, kad jau vienas pats turėjo kankles padaryti. Išėjo jos ne itin tobulos, bet buvo nupirktos.

Lietuvos Atgimimo laikotarpiu kasmet susikurdavo vis nauji folkloro kolektyvų, žmonės mokėsi kanklėmis groti ir pavieniui, visiems jiems reikėjo muzikos instrumentų. Užsakymų buvo daug. Dirbant atsirado patirtis, pripažinimas, Alfredas įsigijo reikalingą medžio apdirbimo įrangą, savo dirbtuves, ir ten jau vienas sukosi.

Dirbdamas jis laikosi kanklių senųjų gamybos technologijų: būsimam instrumentui parinktą medieną skobia kaltais, nors dabar jau kartais į pagalbą pasitelkia ir šiuolaikiškesnius darbo įrankius, nenaudota klijų, instrumentų nelakuoja, padaro

(Nukelta į 8 p.)

2025 m. gruodžio–2026 m. sausio mėnesiais Užutrakio dvaro rūmuose veikusioje parodoje „Aukso vainikas“ eksponuoti A. Lučinsko padaryti cimbolai. L. Sungailienės nuotrauka

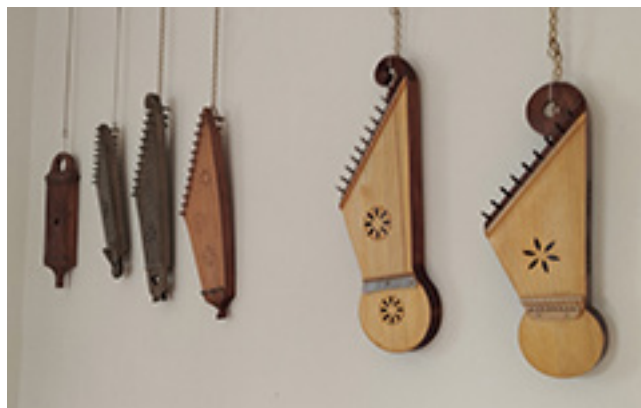

medinius veržiklius stygomis. Dekoruoja ne jis pats, o jo bičiulis, kuris yra talentingas liaudies meistras. Dabar dažniausiai Alfredas daro 6–12 stygų instrumentus. Su jo padarytomis kanklėmis išgaunamas skambesys yra minkštas ir švelnus. Tokius instrumentus tradicinės muzikos puoselėtojai itin mėgsta, greitai prie jų pripranta ir nebenori kitų. Kiekvienas Alfredo rankomis padarytas instrumentas – vienietinis. Tai muzikantai taip pat itin vertina.

Iki šiol A. Lučinskas folkloro ansambliams jau yra padaręs apie keturis tūkstančius kanklių ir kitų muzikos instrumentų. Jie buvo skirti ne tik Lietuvos, bet ir užsienyje veikiantiems lietuvių folkloro kolektyvams, privatiems asmenims. Dabar beveik kiekvienas pasaulyje gyvuojantis lietuvių folkloro ansamblis turi Alfredo padarytų kanklių, tarp jų ir Vilniaus universiteto folkloro ansamblis „Ratilio“.

Atskirų Lietuvos etnografinių regionų kanklės skiriasi. Alfredo daromos kanklės konstrukcijos ir požiūriu įvairios – nuo paprasčiausių iki sudėtingiausių, kurios gimsta tik didelės patirties, meistriškumo, atsakingo darbo ir žinių dėka. Jis retkarčiais gamina ne tik kankles, bet ir kai kuriuos kitus lietuvių liaudies muzikos instrumentus, pavyzdžiui, kontrabosus, tabalus, cimbolus, yra padaręs ir Mažosios Lietuvos muzikos instrumentų psalterių.

Dabar Alfredas dirbdamas jaučiasi puikiai, nes jau yra gana stiprus ir kaip medžio meistras, ir kaip dailidė, jau moka iš medžio pagaminti ir baldų,

kairėje ir viršuje – A. Lučinsko padarytos kanklės, eksponuotos 2025 m. gruodžio–2026 m. sausio mėnesiais Užutrakio dvaro rūmuose veikusioje parodoje „Aukso vainikas“. D. Mukienės nuotrauka

Aukso vainikai, kuriais apdovanojami nacionalinių konkursinių parodų „Aukso vainikas“ laureatai. Nuotrauka iš Lietuvos nacionalinio kultūros centro archyvo

žaislų. Nemažai jų yra ir padaręs.

Šeimoje Alfredą, jo pomėgius visi palaiko. Už tai jis dėkingas savo gyvenimo bendražygei Reginai, kurią nusižiūrėjo dainuojančią Plungės kultūros centro dainų ir šokių ansamblyje „Suvartukas“. Gyvendami santuokoje jie išaugino du vaikus: sūnų Kiprą, kuris tapo dizaineriu, ir dukrą Dovilę.

Dešinėje – A. Lučinsko padarytas psalteris. L. Sungailienės nuotrauka

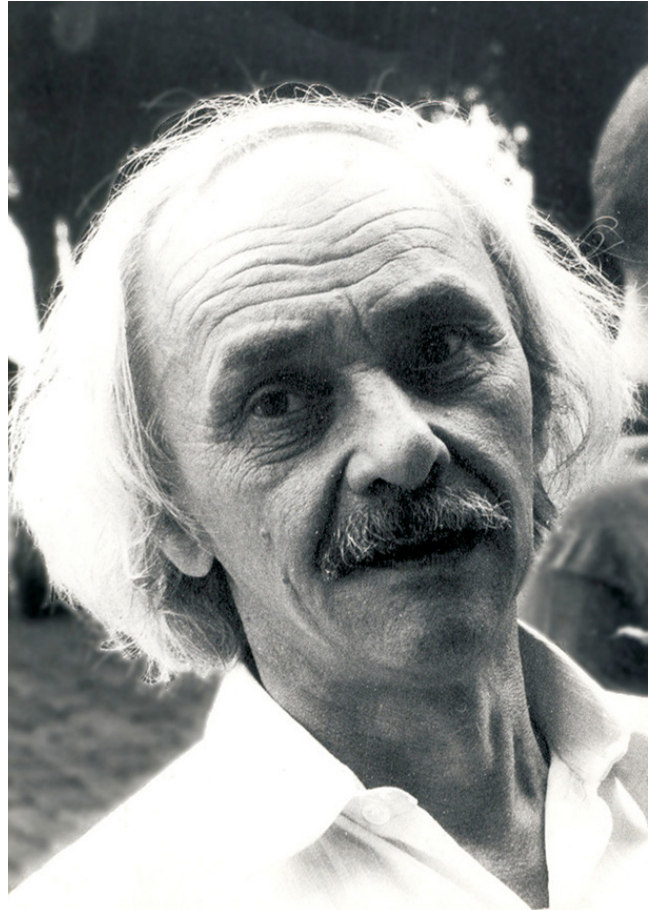

Kaunietiškos akvarelės mokyklos virtuozu vadintas OSVALDAS JABLONSKIS – žemaitis, kilęs iš Telšių

Parengė Kazimieras PRUŠINSKIS

2026 m. sausio 14-oji paženklinta skaudžia netektimi – eidamas 83-čiuosius metus mirė pedagogas, vienas žymiausių Lietuvos dailininkų akvarelistų Osvaldas Jablonskis (1944–2026).

Jis gimė 1944 m. liepos 2 d. Telšiuose. Iš pradžių gyveno šio miesto Ežero gatvėje, vėliau – netoli Telšių geležinkelio (tarp lietuvių ir žydų kapinynų). Paauglystės metais, 1953-aisiais, tapo kauniečiu. Kaune 1962-aisiais baigė vidurinę mokyklą ir tais pačiais metais įstojo į Lietuvos valstybinį dailės institutą Vilniuje, kurį baigė 1968-aisiais, įsigydamas dailininko tapytojo ir pedagogo specialybę. Tais pačiais metais pradėjo dalyvauti dailės parodose, tapo Kauno Stasio Žuko taikomosios dailės technikumui dėstytoju, ten jaunimą mokė tapybos ir akvarelės. Kauno Juozo Naujalio meno mokykloje dirbo mokytoju, o nuo 1990 m. dėstė akvarelę ir guašą Vilniaus dailės akademijos Kauno dailės fakultete. Yra išugdęs daug profesionalių dailininkų, kurie jį visada pagarbiai vadindavo Maestro.

Osvaldas Jablonskis. Nuotrauka iš RKIC archyvo. Fotografas nežinomas

1978-aisiais O. Jablonskis tapo Lietuvos dailininkų sąjungos Kauno skyriaus nariu, 1993 m. įsijungė į akvarelininkų grupės „Aqua 12“ veiklą.

Jis Lietuvoje ir užsienyje yra surengęs daugiau kaip 50 savo akvarelės ir tapybos darbų parodų bei dalyvavęs daugybėje parodų, kuriose jis savo kūrinius eksponuodavo kartu su kitais dailininkais.

Tapyti ir lieti akvareles pamėgo studijų metais.

(Nukelta į 10 p.)

Osvaldo Jablonskio akvarelės (iš kairės): „Alsėdžiai“ (2001 m.); „Aeksandro Stulginskio tėviškė Kutaliai“ (1973 m.)

jai, jo darbai išsiskiria lyriškumu, realistiniu stilizuotu piešiniu, išradinga, jautria kompozicija, skaidriu potėpiu, subtiliu žalsvai sidabriniu koloritu – savitu „jablonskišku“ spalvų pasauliu. Visiems šio dailininko kūriniams būdingas liejimo laisvumas, persipinantys daugiasluoksniai planai. Meno pasaulyje jis laikomas kaunietiškos akvarelės mokyklos atstovu ir virtuozu.

Yra nuliejęs daug akvarelių, kuriose vaizduojami Lietuvos etnografinių regionų, ypač jo gimtosios Žemaitijos, Baltijos pajūrio, senojo Lietuvos kaimo, piliakalnių vaizdai, tradicinės lietuvių medinės architektūros pastatų fragmentai. Pagrindiniai jo kūryboje pasikartojantys motyvai – mediniai tilteliai, bažnyčios, trobos, bekraščiai laukai.

Jis itin žavėjosi medinės architektūros unikalumu, ieškodamas įkvėpimo ir motyvų savo kūriniams, daug keliaudavo po Lietuvą. Jaunystėje, kai dar studijavo, pradėjo domėtis istorija, kartu su savo žemiečiu istoriku ir archeologu Adolfu Tautavičiumi (1925–2006) dalyvavo archeologiniuose tyrinėjimuose Žemaitijoje (Veliuonos ir

Osvaldo Jablonskio akvarelės (nuo viršaus): „Palanga“ (2017 m.); „Plateliai“ (2001 m.); „Renavo dvaro parkas“ (1997 m.)

Upynos apylinkėse). Būtent tada gimė jo noras įamžinti žymias Lietuvos istorines ir su iškilių žmonių gyvenimu susijusias vietas. Prie tokių darbų jis kartą nuo karto palinkdavo visą savo gyvenimą.

2011 m. *Artseria* išleido pirmąją šio menininko monografiją – „Osvaldas Jablonskis. Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai“. Tai kūrinių albumas, kuriame paskelbta daugiau kaip 70 šio menininko sukurtų akvarelių. Knygos sudarytoja ir įvadinio straipsnio autorė – Violeta Krištopaitytė. Pasak jos, O. Jablonskis šalia tokių klasikų kaip Česlovas Kontrimas (1902–1989), Petras Stauskas (1919–2003), Algirdas Lukštas (1921–1992), jaunesniosios kartos akvarelistų Eugenijaus Nalevaikos ir Emilijos Jaudegytės, buvo pasiekęs klasiko rangą. Jo kūryba išsiskiria savitomis transformacinėmis galiomis, yra šiuolaikiška tiek turinio, tiek formos požiūriu.

Kaip gimdavo dailininko kūriniai? Ainė Jucytė internetiniame portale www.diena.lt paskelbtame straipsnyje „Akarelės meistras: svarbiausia – turėti, ką pasakyti“ yra rašiusi, kad O. Jablonskis kurti „*pradedą nuo piešinio, kruopščiai atkartodamas pasirinktą motyvą pieštuku, o grįžęs į dirbtuves įamžina jį spalva. Prakalbus apie spalvą O. Jablonskis atviras: „Darbuose yra šiek tiek Rytų įtakos, galų gale, ir Prancūzijos įtakos, ypač Paulio Cezannė'o, kurio dirbtuvėse teko lankytis. Buvau pritrenktas, kaip jis lieja akvareles! Liedavo tik tai, ką žinojo. Ir aš jau paskutiniu metu lieju tik tai, ką žinau, o ko nežinau, tą palieku. [...].“*

O. Jablonskio kūrinių kolorite visiškai nėra juodos spalvos, kuri, siekiant darbo daugiasluoksniškumo, pradangintų trapius spalvų persidengimus. Kurdamas paveikslą menininkas lieja du ar tris sluoksnius, kol išgauna magišką motyvo ir spalvų dermę.

Paklaustas, kas svarbiau: ar pasirinktas motyvas, ar jo išpildymas spalvomis, dailininkas nedaugžodžiauja: „Nesakyčiau, kad motyvas reikšmingesnis už spalvą ar atvirkščiai. Jie lygiaverčiai. Esi laisvas pasirinkti spalvas ir motyvus, juos transformuoti. Svarbiau labai stipriai pergalvoti kompoziciją. Kai sutvarkai eskizus, tada jau gali dirbti“. [...]

O. Jablonskis pasidalija patirtimi: ne visada net sutvarkius darbo kompoziciją iš karto pavyksta išlieti spalvas. Kartais jam tenka sugadinti keletą popieriaus

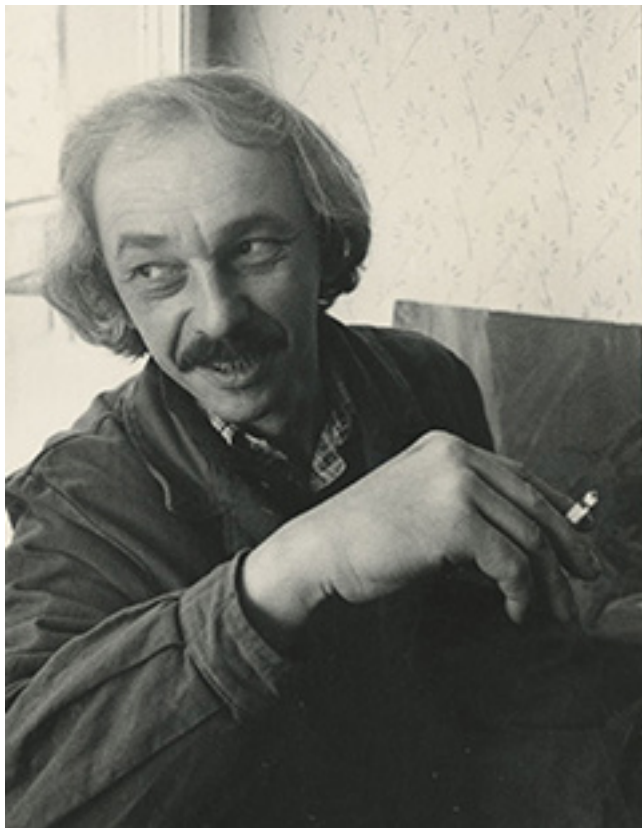
(Nukelta į 12 p.)

2011 m. ARTSERIA išleistos monografijos „Osvaldas Jablonskis. Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai“ viršelis, kuriame atspausdinta O. Jablonskio akvarelė „Baidyklės vyšniose“

2024 m. birželio 13–rugsėjo 15 dienomis Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje veikusios Osvaldo Jablonskio kūrinių parodos „Improvizacijos“ reklaminio plakato fragmentas

Sigito Šimkaus nuotraukoje – Osvaldas Jablonskis 1985 m. Nuotrauka iš Lietuvos fotomenininkų sąjungos rinkinių, viešinama www.limis.lt

lakštų, kol suranda tinkamus spalvinius sprendimus.

Kūrėjo patirtis, sukaupta per daugybę metų, leidžia akvarelei panaudoti ir kiek netradicines medžiagas, tokią kaip pusiau gruntuota drobė (panaši į knygos viršelį), kurią techniškai paruošti akvarelei labai sudėtinga.

Dailininkas dirba išskirtinai tik klasikine, sausa akvarelės technika – ją įvaldyti reikia daug laiko, ir kūriniai gimsta kiek lėčiau nei liejant akvarelę ant

šlapio popieriaus lapo. Tačiau aiškus motyvo pavaizdavimas, skaidrus spalvų persidengimas, pripildantis kūrinį paslapties, minkštas kontrastingumas, leidžiantis klaidžioti po darbą, neužkliūvant už aštrių spalvingų dėmių, – visa tai verta liejant praleistų valandų. [...]“

2017 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio proga Liuksemburge Europos fojė buvo surengta viena svarbiausių O. Jablonskio parodų – „Lietuva mano akimis“. Joje eksponuota 50 akvarelių.

Pirmąjį šio menininko kūrybos dešimtmetį gimė tokie žymūs jo akvarelių ciklai kaip „M. K. Čiurlionio takais“ (1973), „Žemaitija“, „Pajūris“ (1978), akvarelės „Takas į Nidos kopas“ (1979), „Valtelė“, „Sode“ (1981), „Neverionys. Šulinys prie liepos“ (1982), „Sodžius“, „Baidyklės vyšniose“ (1983) ir daugelis kitų.

O. Jablonskio kūrinių turi įsigijęs Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, Žemaičių dailės muziejus, Šiaulių „Aušros“ muziejus, Rygos dailės muziejus, KUMU dailės muziejus Taline, Paryžiaus muziejus, Detmoldo kraštotyros institutas ir nemažai kitų muziejų, daug jo darbų yra ir privačiose kolekcijose. Jo kūrinių Lietuvos institucijos oficialiomis progomis yra padovanojusios Popiežiui Jonui Pauliui II, Prancūzijos prezidentui Fransua Miteranui, JAV viceprezidentui Denui Kveilui.

2011 m. O. Jablonskis buvo apdovanotas Kauno miesto savivaldybės „Santakos“ II laipsnio garbės ženklų bei kultūros ir meno premija. Tais pačiais 2011-aisiais metais Vilniaus dailės akademijos Kau-

Iš kairės: Osvaldo Jablonskio akvarelės „Angelai“ (2017 m.) ir koplytstulpiai prie Plungės senosios klebonijos, kurioje yra poilsiaavęs (kelias savaites gyvenęs) Mikalojus Konstantinas Čiurlionis su žmona Sofija Čiurlioniene-Kymantaite (2006 m.)

Raimondas Kašauskas. Jo mėgstamiausias žanras buvo apysaka

Danutė MUKIENĖ

Rašytojas Raimondas Kašauskas. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš RKIC archyvo

Raimondas Kašauskas gimė 1934 m. spalio 10 dieną Telšių rajono Birikų kaime. Studijavo Vilniaus universitete, kuriame 1958 m. įsigijo lietuvių kalbos ir literatūros specialybę. 1954–1968 m. dirbo „Genio“, 1969–1970 m. – „Pergalės“ (dabar „Metai“) redakcijose, 1970–1973 m. – Lietuvos rašytojų sąjungoje, vėliau atsidėjo kūrybai. Lietuvos rašytojų sąjungos nariu tapo 1961 metais. Didžiąją dalį jo kūrybinio palikimo sudaro romanai ir apysakos.

Mirė 2024 m. gegužės 28 d. Vilniuje, palaidotas Vilniaus Antakalnio kapinėse.

Kai važiuodami į Žemaitiją pasiekiamo Dubysą, mes, žemaičiai, pasijaučiame lyg ir laisviau, lyg jau būtume tėvų namuose, gimtinėje, kur, kaip dažnai sakoma, net ir debesys barokiniai... Į ją, Žemaitiją, kad ir būdamas toli nuo jos, dažnai tiek mintimis, tiek ir savo kūriniams sugrįždavo rašytojas Raimondas Kašauskas (1934–2024). Dabar, kai vėl vartau jo knygas, atrodo, kad jis visą laiką ten, kalvotoje Žemaitijoje, tik ir gyveno, kad neturėtų būti jo biografijoje tų 73 metų, praleistų Vilniuje, jo kartu su žmona Vanda susikurto gyvenimo jaukiame Antakalnio mikrorajono Švyturio gatvės name, kad visą laiką buvo tik ji – Žemaitija.

Skaitydama šio autoriaus, su kuriuo Vilniuje teko kurį laiką bendrauti, apysakas, romanus, tėviškės gamtos aprašymus, jaučiuosi taip, lyg pati atidžiai žvalgyčiausi po tas apylinkes, kurios jam buvo gimtosios, kur jis užaugo, ėjo mokslus, išėjo į gyvenimą ir į kurį vis sugrįždavo, jau įsikūręs ir dirbdamas Vilniuje. Tas tikrasis jo buvimas tėviškėje, lyginant su tuo, kokį amžių vien atsidėjus kūrybai jam pavyko nugyventi, buvo labai trumpas, tad stebina, kiek daug per tuos vaikystės ir prasidedančius jaunystės metus jis įstengė iš tėviškės, gimtinėje gyvenusių žmonių gauti ir pasiimti, ir kaip įtaigiai visa tai sugebėjo perteikti savo kūriniuose. Tas neateina savaime ar retkarčiais sugrįžtant ten, kur buvo tavo pradžia.

Mūsų karta su R. Kašausko knygomis užaugo, mes jas skaitėme jau būdami paaugliai, jaunystės metais, laukdavome, kada knygynuose pasirodys naujos. Tikėjome tuo, ką jis rašė, mokėmės iš jų ir gyvenome kartu su jų herojais, kartu su jais išgyvendavome, džiaugdavomės jų sėkmėmis. Tos knygos mus mokė gerumo ir gebėjimo pamatyti tai, kas kasdieniška, bet gražu, prasminga, suprasti save ir kitus, įsiklausyti į tą žmonių ir gamtos pasaulį, kuris mus supa.

Kartais dabar, užsukusi į miestelių bibliotekas (kaimuose mažai jų belikę...), pasidomiu, ką pirmiausiai šiandien bibliotekininkai siūlo skaitytojams. Ramiai gyvenusių ir knygas rašiusių, jas išleidus, didelių fejerverkų nekėlusių autorių (vienas jų, mano supratimu, buvo Raimondas) kūrinių bibliotekų lentynose, esančiose pirmosiose eilėse, dažniausiai nedaug arba visai nėra. Dažniausiai siūloma tai, kas tuo metu „ant bangos“. Net ir Žemaitijoje šiame krašte gimusiems kūrėjams dėmesio – ne per daugiausiai. Vis mažiau to laikmečio leidinių matome ir mokymo programose. Nenoriu būti moralistė, ta-

(Nukelta į 14 p.)

Išleistų Raimondo Kašausko knygų viršeliai

čiau manau, kad dėl to dabar auganti karta daug ką praranda, tarp jų ir supratimą apie tikrąsias gyvenimo vertybes, gebėjimą pamatyti ir pajusti tikrąjį žemės ir žmogaus grožį bei santykių sudėtingumą.

R. Kašausko, kaip ir Vytauto Jurgio Bubnio (1932–2021), Juozo Apučio (1936–2010), Petro Dirgėlos (1947–2015), Alfonso Bieliausko (1923–2018), Algirdo Pociaus (1930–2021), kitų jų amžininkų knygos bibliotekose dar nenurašomos, bet ten jos jau tarsi prigesintos neseniai išleistų šių dienų autorių knygų spalvotais, akį patraukiančiais viršeliais.

Kokiu reikia būti kūrėju, į kokias gyvenimo situacijas turėtum patekti ir kaip tau duotuoju laiku vertėtų išgarsėti, kokius leidėjus, vadybininkus privalėtum turėti, kad tave skaitytų ilgiau, negu pats gyveni?

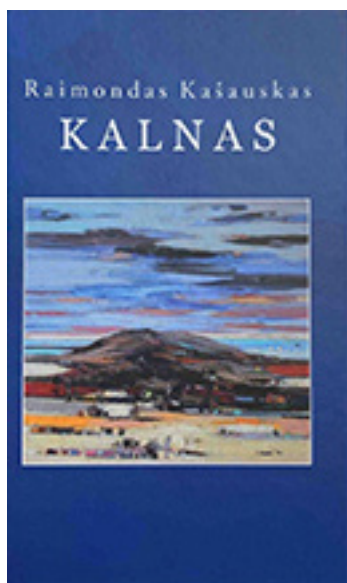
Justinas Marcinkevičius (1930–2011), Marcelijus Martinaitis (1936–2013), Romualdas Granauskas (1939–2014), Paulius Širvys (1920–1979)?.. Ką daugiau iš to R. Kašausko laikmečio lietuvių rašytojų kūrinių skaitys mūsų palikuo-

niai, iš ko jie ateity gyvenimo išminties mokysis?

Nenurašau nė vieno jau paminėto ir nepaminėto autoriaus, būsimųjų žodžio meistrų, bet istorija rodo, kad išlieka tik genijai, konkrečioje meno srityje naujoms kryptims pradžią praskynę arba itin skandalingai gyvenę autoriai, kiti menininkai, apie kuriuos legendos kuriamos iki šiol ir jos perduodamos iš kartos į kartą. Dar yra ir asmeninės bibliotekos, įvairių laikotarpių, žanrų grožinės literatūros antologijos, kuriose ir po daugelio metų bent fragmentiškai pristatomi geriausi ar būdingiausi vieno ar kito laikotarpio, krypties kūriniai, jų autoriai. Internetas? Kad ir kaip šiais laikais jį begarbintume, kad ir kiek juo besinaudotume, ne tiek jau daug šiandien ką iš paminėtų, legendomis netapusių autorių kūrinių ten gali rasti, o keičiantis informacinėms technologijoms, gali net ir tos informacijos nelikti. Nebent? DI... Taip, dirbtinis intelektas! Prieš keletą savaičių, norėdama pasitikslinti, kuriais metais išleista vieno mažai kam žinomo, jau miru-

Išleistų Raimondo Kašausko knygų viršeliai

Iš kairės: 2023 m. išleistos Raimondo Kašausko knygos „Kalnas“ viršelis; literatūrinės popietės, vykusios 2004 m. Simono Daukanto gimtojoje sodyboje Kalviuose (Skuodo r.) svečiai (iš kairės): Marija Meilė Kudarauskaitė, Jadvyga Ruginienė, Stasys Jonauskas, Vanda Daukšienė, Raimondas Kašauskas, Vacys Reimeris, Steponas Miltenis. D. Mukienės nuotrauka

sio bičiulio jo paties gana mėgėjiškai išleista knygu-tė, suvedžiau kompiuterio paieškų lauke leidinuko pavadinimą ir... Iš pradžių net nepatikėjau savo akimis tuo, ką pamačiau – monitoriaus ekrane buvo pateikta nemažos apimties informacija apie tą leidinuką. Čia pat buvo informuojama, kad tas aprašas – DI produktas... Taigi, šiandien sudėtinga prognozuoti, kas bus ateityje, ką ir kaip skaitys tie, kas gyvens po mūsų.

Vis mąstau apie tai, artėjant R. Kašausko antrosioms mirties metinėms vis prisimenu šį rašytoją. Nors ir teko su juo nemažai bendrauti, bet nesu literatūrologė, tad dar kartą pakartodama, kad R. Kašausko knygos yra mano laikmečio grožinė literatūra, man pačiai labai brangios, apie jas šį kartą kalbėsiu ne savo, o literatūrologų žodžiais.

Nieko geresnio, kas ga-

lėtų trumpai ir itin taikliai apibūdinti R. Kašausko kūrybą, nesu skaičiusi negu R. Kašausko bendraamžės literatūrologės Elenos Nijolės Bukelienės (1934–2006) 2006 m. spalio 31 d. „Nemuno“ žurnale paskelbtoje jos parašytoje Raimondo Kašauskos 2006 m. išleistos knygos „Milijonas! Arba Stokholmo sindromas“ recenzijoje (prieiga Internetu: <https://inx.lv/JpHEF>). Čia literatūrologė prisipažįsta, kad šio autoriaus kūrybą seka „nuo pirmųjų knygų, matydama ne tik ryškiai apšviestas viršūnes, bet ir šešėliuotas nuokalnes, kurių negali nepasitaikyti ilgame rašytojo kelyje. Prieš kelerius metus išėjęs apysakų rinkinys „Gailestis“ (2003) man pasirodė viena ryškesnių šio autoriaus viršukalnių. Akivaizdi buvo siaurėjančios, intymėjančios erdvės, gilesnio susikaupimo, introspekcinio žvilgsnio, stiprėjančio vidinio dramatinio tendencija. „Mane vis dar tebestebina žmogaus sielos paslaptįingumas“, – prisipažįsta rašytojas, niekada neslėpęs, kad jo didysis viso kūrybinio gyvenimo mokytojas – F. Dostojeviskis. Rašytoją domina sunkiai paaiškinami, prieštaringi žmogaus psichikos keistumai – tradicinei lietuvių tapatybei artimas ramybės, pusiausvyros, žemdirbiško pastovumo siekis ir nuolatinis, alinantis nerimas, sielos alkis, neapibrėžtas maištingumas, laisvės, kaip didžiausios vertybės, deklaravimas, dažnu atveju nesuvokiant jos esmės nei ribų. Savotišku autoriaus „sindromu“, visoje kūryboje atpažįstamų bruožų atsikartojimu galima būtų laikyti jo pamėgtą laisvūno tipą. Skirtingas laikas, socialinė kilmė, šeima, genai ir daugelis kitų aplinkybių lemia platų variacijų diapazoną. Bet kai kurie bruožai bendri visiems tokio tipo herojams. Jau apysakoje „Motociklininkai“ (1973) atsirado toks namuose, šeimoje nepritampantis, įsipareigojimų žemei nebesaistomas „plačiosios tėvynės“ pilietis metaliniais dantimis. Panašus yra ir romane „Mažos mūsų nuodėmės“ (1975). Tai amžini klajūnai, alkanos sielos, vieniši vilkai, nepasitenkinimą ir nerimą dažniausiai slopinantys alkoholiu. Romane „Gerumo kaina“ (1978), apysakoje „Žaliuojančios kalvos“ (1982) išryškėja kitoks laisvos dvasios žmogaus tipas – bejėgis idealistas, nepritapėlis, tragikomiškas personažas, primenantis Don Kichotą ar F. Dostojevskio kuni-

(Nukelta į 16 p.)

Išleistų Raimondo Kašausko knygų viršeliai

gaikštį Myškiną („Idiotas“). Knygoje „Gailestis“ toks yra apysakos „Pavaduotojas“ herojus. Tačiau bene geriausiai (apysakoje „Palaimos klonis“) rašytojui pavyko su-

kurti psichologinį valkatos paveikslą. Laisvės motyvas čia pagrindinis. Bet tai nužmoginta, deformuota valkataujančio gyvūno laisvės samprata.

Imdamasis kraštutinių kritinių situacijų analizės ir psichologinės veikėjų motyvacijos, autorius modeliuoja apskritai žmogaus gyvenimą, brėždamas dramatiškas jo apybraižas. Net ir lemtingą nužmogėjimo ribą pasiekę R. Kašausko valkatos ar nusikaltėliai, kaip ir normalūs žmonės, turi savo didžiąją svajonę, viltį pasiekti palaimos klonį, įkopti į Stiklo kalną, sugauti Laimės paukštę. [...]

Svarbus romane moters paveikslas. Atpažįstame R. Kašausko pamėgtą moters tipą. Ji paprasta, tvirtų kaimietiškų šaknų, bylojančių apie pastovumą ir patikimumą. Nors nekomplikuoto dvasinio gyvenimo, tačiau kupina gražiausių moteriškų ir motiniškų savybių. Kartais atrodo silpna, reikalinga tvirto vyriško peties, bet kritinėje situacijoje stipresnė ir blaiviau mąstanti už stipriausią ir protingiausią vyrą. [...]“.

2004 m. gegužės 9 d. savaitraštyje „Literatūra ir menas“ elektroninės versijos adresas Internetu – <https://inx.lv/JpH1y>) išspausdintos jau kitos knygos – „Gailestis: apysaka“ (išleista 2003 m.) recenzijoje E. N. Bukelienė rašo: „Raimondas Kašauskas yra parašęs keletą romanų, tačiau, matyt, mėgstamiausias jo žanras vis dėlto išlieka didelė apysaka. Per pastarąjį dešimtmetį pasirodė trys apysakų knygos. Galbūt šis žanras artimas rašytojui dėl to, kad jo žvilgsnis dažniausiai atkreiptas į dabartį, kurios trapioms formoms geriausiai tinka atviras aktualijoms apysakos žanras. Prieš porą metų išleistos „Devynios senų ir naujų laikų istorijos“, dabar vėl išėjo stora apysakų knyga, bet joje jau tik penki kūriniai. Išvelgiu siaurėjančios, intymėjančios erdvės, didesnio susikaupimo, sutelkties, introspekcinio žvilgsnio tendenciją. Mažėja žurnalizmo, daugėja susimąstymo, įsiklausymo į vidines būsenas, pragyvento gyvenimo dvasinę patirtį. Internetiniame žemaičių rašytojų puslapyje R. Kašauskas lyg tarp kitko, lyg jausdamasis dėl to nepatogiai, mesteli tokią paprastą, nelabai ir originalią frazę, kuri vis dėlto tiksliai nurodo jo taikinį: „Mane vis dar tebestebina žmogaus sielos paslaptinumumas“. Tai geriausia, kas galėjo ištikti rašytoją.“

Iš Žemaitijos (Kuršėnų) kilęs literatūros kritikas, publicistas, Raimondo knygų leidejas Stasys Lipskis „Šiaulių krašte“ 2024 m. spalio 18 d., praėjus keliems mėnesiams po R. Kašausko mirties, paskelbtame straipsnyje „Graži kelionė į literatūros viršukalnes“ (internetinė prieiga – <https://inx.lv/JpHqs>) cituoja Raimondą: „Ant ražienų nubraižytų kojų apsiavėme batus, atėjome į miestus, į nūdienį, pašėlusiais tempais, globaliais mastais gyvenantį pasaulį. Šeimnininko ranka siekiame visko, ko teikia šiuolaikinis gyvenimas, ir drauge pasiilgstame – oi, kaip pasiilgstame! – senojo kaimo, jo prisiminimų, dainų, medžių, laukų. Esi, grubiai tariant, iš šios žemės nulipdytas, prie jos tave pririšo bočių kraujas, jų šimtametė kova už būvį, ir tai jau yra visiems laikams.“

Tame pačiame straipsnyje S. Lipskis jau nuo savęs rašo: „Ta kalvotoji Žemaitija buvo augte jaugusi į Raimondo Kašausko širdį, sąmonę ir sielą. Jis pripažino negalįs be jos gyventi. O ta gimtinė juk gali gyventi ir be jo. Ji gyvena tūkstančius metų, kol jo nebuvo, gyvens, samprotavo rašytojas, ir po manęs... Toje gimtinėje Kūrėjas visą laiką jautėsi savas, nes į ją eidavo tyra širdimi. [...]“

2023 m. elektroninio žurnalo „Žemaičių žemė“ dvyliktame numeryje esame paskelbę du R. Kašausko apsakymus – „Amžių liepa“ (parašyta 2020 m.) ir „Sapnų žvėris“ (sukurta 2015 m.), kurie 2023-aisiais buvo

išspausdinti paskutinėje jo kūrybos knygoje „Kalnas“. Čia autorius vis sugrįžta ir sugrįžta į tėviškę laukus, metus, kai gyventa Žemaitijoje. Jis rašo: „*lenkiu galvą prieš tave, gimtoji Žemaičių žeme. Prieš tavo šimtmečių tiesą ir kančias, stiprybę ir atkaklumą, prieš tavo duoną ir vandenį. Prieš tave tokią, kokia tu man esi. Visada sakysim apie vienas kitą tikrai tiesą – net ir rūščiausiame teisme. Aš čia – ne egzotikos ieškantis turistai, ne pastorales kuriantis svajotojas. Aš tiesiog noriu būti ir gyventi su tavim. Aš tau ne vienintelis, bet tu man – viena. Todėl ir noriu būti savas.*“

Knyga, kaip ir jos pavadinimas, pradeda apsakymu „Kalnas“, kuris jau pirmaisiais sakiniais nutiesia skaitytojams kelią į autoriaus gimtąją Žemaitiją: „*Rodos, tereikėjo susirasti žemės pėdą, kurioje stovėta prieš daugelį metų, kad atkurtų tarytum prabėgusio laiko aptrintus gimtojo kampo bruožus. Toli į rytus, iki pat girių, driekėsi tuščia lyguma, šiaurėje ėjo plentas ir dunksojo mažas, pusiau mūrinis, pusiau medinis miestelis, vakaruose, kur švietė jau žemai pasvirusi saulė, ant kalvų bolavo didelio miesto mūrai, į dangų šovė bažnyčios bokštas, o pietuose brėžėsi ilga kuprota kalvų ketera. [...]*“.

Skaitai tuos žodžius ir norisi tikėti, kad laikas savo skraiste neužklos nei tų Žemaitijos vaizdų, nei Raimondo, kitų jo bičiulių, mūsų laikmečio rašytojų kūrybos, kad net ir tie, kurie šiandien priskiriami X, Y, Z kartoms, ieškos ir suras knygas, kurias mes skaitėme ir iš kurių mokėmės gyventi, mylėti, suklydus pakilti, ir kad jiems, kaip ir mums, brangiausia bus tėviškę žemė.

RAIMONDO KAŠAUSKO KNYGOS:

Saloje: apsakymai. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1960.

Žmonės iš arti: apsakymai. – Vilnius, 1961.

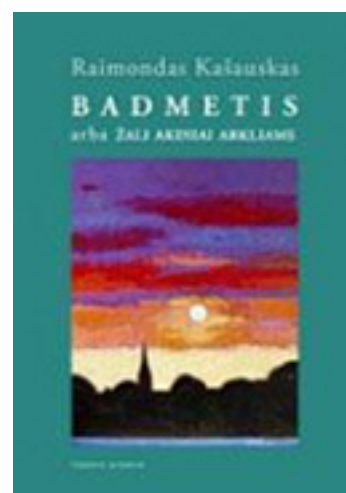
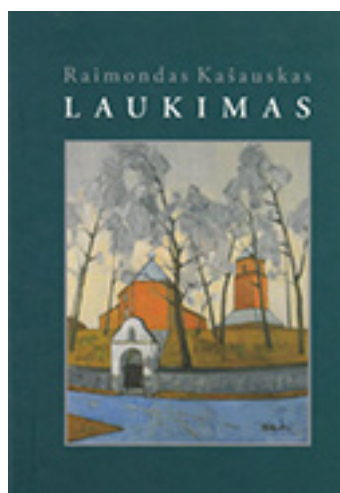
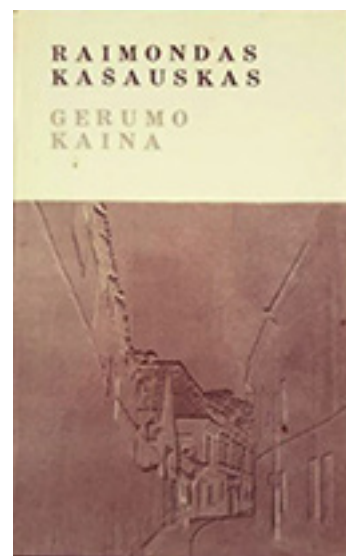
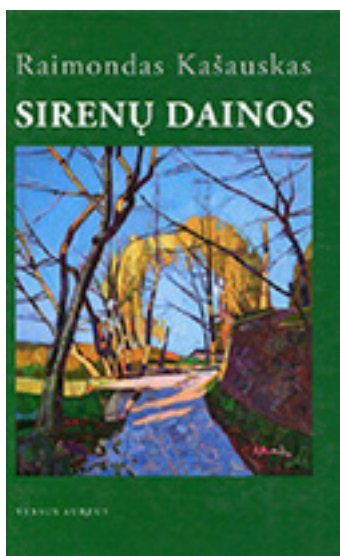
Arvydas ir saulutė: apsakymai vaikams. – Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1962; Vaga, 1975.

Senjo miesto amžius: apysaka. – Vilnius: Vaga, 1966.

Šiaurės krantas: apsakymai vaikams. – Vilnius: Vaga, 1967.

Suaugusiųjų žaidimai: apsakymai ir apysakos. – Vilnius, 1969; Vaga, 1988.

Motociklininkai. Senjo miesto sodininkas: apysakos. – Vilnius: Vaga, 1973; Vyturys, 1989.

Išleistų Raimondo Kašausko knygų viršeliai

Mažos mūsų nuodėmės: romanas. – Vilnius: Vaga, 1975.

Gerumo kaina: romanas. – Vilnius: Vaga, 1978, 1983.

Mano motinos akys: apysakos. – Vilnius, 1979.

Žaliuojančios kalvos: apysaka; *Mažos mūsų nuodėmės*: romanas. – Vilnius: Vaga, 1982.

Saulėlė raudona: romanas. – Vilnius: Vaga, 1985.

Medaus pieva: apsakymai vaikams. – Vilnius: Vyturys, 1988.

Vakaris vėjas: romanas. – Vilnius: Vaga, 1989.

Visi žemės vaikai: romanas, apysaka. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1995.

Devynios senų ir naujų laikų istorijos: apysakos. – Vilnius: Žuvėdra, 2001.

Gailėstis: apysakos. – Vilnius: Žuvėdra, 2003.

Milijonai! arba Stokholmo sindromas: romanas. – Vilnius: Vaga, 2006.

Laukimas: romanas. – Vilnius: Vaga, 2007.

Badmetis, arba Žali akiniai arkliams: romanas. – Vilnius: Versus aureus, 2009.

Paslaptis: romanas. – Vilnius: Versus aureus, 2012.

Sirenų dainos: du romanai. – Vilnius: Versus aureus, 2014.

Kiti dievai: apysakos ir apsakymai. Vilnius: Žuvėdra, 2019.

Kalnas: apsakymai, pamatymai, interviu. – Vilnius: Žuvėdra, 2023.

Kelias į kalną: Raimondui Kašauskui atminti (sudarė Vanda Kašauskienė). – Vilnius: Žuvėdra, 2025.

Žemaičių kultūrinių internetinių leidinių ištakos

Danutė MUKIENĖ

Dr. Nerutė Stanislava Kligienė (1944–2011) apie 2005-uosius metus. D. Mukienės nuotrauka

2026-aisiais sukanka 15 metų, kaip tragiškai žuvo viena pirmųjų ir žymiausių lietuviškų internetinių, elektroninių kultūros leidinių projektų kūrėjų, vadovių ir jų įgyvendintojų – dr. Nerutė Stanislava Kligienė. Prisiminimai apie ją mus nukelia ir į žemaičių skaitmeninių, elektroninių kultūros leidinių kūrimo ištakas. Ši publikacija – apie jas.

Lietuvos kultūros įstaigų, organizacijų, tarp jų ir atminties institucijų, internetinės leidybos pradžia reikėtų laikyti 1995–1997 metus, kai Lietuvoje elektroninės leidybos srityje pradedančios specializuotis privačios įmonės ieškojo patrauklios infor-

macijos šaltinių bei tiekėjų. Šiame etape minėtos verslo firmos savo reprezentacinėse internetinėse svetainėse dažniausiai nemokamai sukurdamo atskirus puslapius, skirtus kultūros įstaigoms, panaudodamos jų pateiktą tekstinę ir iliustracinę medžiagą. Verslo firmai tai buvo jos darbo reklama, o kultūros įstaigoms – pirmoji galimybė apie save pranešti Interneto vartotojams, pasireklamuoti. Taigi, taip bendradarbiaudamos abi pusės turėjo naudos.

Šis elektroninės leidybos etapas buvo gana trumpas, anais metais sukurtų internetinių svetainių, kultūros įstaigoms skirtų puslapių Internetė dabar jau nebeįmanoma aptikti.

Pirmosios oficialios kultūros įstaigų ir organizacijų informacinės internetinės svetainės Lietuvoje pradėtos kurti 1996–1998 metais. Žemaitijoje ir kituose Lietuvos regionuose veikiančios visuomeninės kultūros organizacijos, valstybinės įstaigos, jų padaliniai tada savo internetinių leidinių dar neturėjo.

1995 m. istorijos, kultūros ir švietimo žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcija iš Palangos, buvo perkelta į Vilnių, nes ten gyventi persikėlė leidinio redaktorė (šio straipsnio autorė). po dviejų metų Vilniuje žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcijos bazėje buvo įkurtas Žemaičių kultūros draugijos informacinis kultūros centras (2004 m. jis reorganizuotas ir tapo Regionų kultūrinių iniciatyvų centru (RKIC), kuris perėmė visas buvusias ŽKD IKC funkcijas). Šis centras veikė Adomo Jakšto gatvėje ir kai kada neoficialiai buvo vadinamas Žemaičių ambasada.

Dirbau šio centro vadove, žurnalo „Žemaičių žemė“ redaktore, sudarytoja, leidėja. Žurnalo tiražas tada svyrudavo nuo 1 iki 3 tūkst. egzempliorių, tad lėšų, gaunamų iš leidinio prenumeratos ir pardavimų, žurnalui išleisti, ypač už spaudos darbus ir popierių užmokėti, neužtekdamo. Pradėjome bendradarbiauti su 1996 m. įkurtu Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondu. Nebuvo jis turtingas, ne visada mums ir lėšų skirdavo. Fondui paskelbus programų projektų konkursus, konkurencija būdavo gana didelė, regioniniams leidiniams tada jokio prioriteto netaikydavo.

Kartą 1997 m. Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fonde bendraujant su tada jį administravusiu poetu Mykolu Karčiausku (1939–2018), šis užvedė kalbą apie naujas informacijos sklaidos galimybes: „Internetas. Gal pabandykite? Matematikos ir infor-

matikos institute veikia 1994 m. įkurta UNESCO katedra „Informatika humanitarams“ (toliau – MII UNESCO katedra, UNESCO katedra). Prof. Laimutis Telksnys, dr. Nerutė Stanislava Kligienė, būrys kitų žinomų specialistų ten darbuojasi. Ko gero, jau girdėjote apie jų sukurtą internetinę svetainę „Lietuviškos knygos metai“. Turiu šios katedros telefono numerį. Susisiekite“...

Iš pradžių nelabai supratau, kokie galėtų būti tie mūsų redakcijos ryšiai ta UNESCO katedra, kokia internetine leidyba mes galėtume užsiimti, bet, kiek labiau pasigilinus į Interneto galimybes, paaiškėjo, kad ir mūsų redakcijai laikas imtis internetinės leidybos ir kad tai įmanoma. Paskambinau į UNESCO katedrą, susitariau atvykti į susitikimą. Prof. Laimutis Telksnys (1930–2022), kaip jam buvo įprasta, ilgai kalbų nevedžiojo ir man pristatė tuo metu minėtoje katedroje jau dirbusią, elektroninę knygą apie pirmąją spausdintą lietuvišką knygą (Martyno Mažvydo „Katekizmo prasti žodžiai [...]“ kūrusią projektų vadovę N. Kligienę (1944–2011). Tą pačią dieną su ja aptarėme mūsų redakcijos ir UNESCO katedros galimo bendradarbiavimo kryptis ir formas. Sugrįžusi po šio pokalbio turėjau apie ką pamąstyti ir dėl ko su kolegomis pasitarti...

1998 m. kai kurios kultūros įstaigos, planuojančios dirbti internetinių leidinių kūrimo srityje, sulaukė geros žinios: kad ir ne itin plačiai, bet buvo paskelbtas Lietuvos kultūros paveldo tūkstantmečio virtualios internetinės parodos (portalo ALKA) <http://ALKA.mch.mii.lt> leidinių lietuvių ir anglų kalbomis konkursas, kuriame dalyvavo keletas Lietuvos atminties institucijų ir kitų kultūros įstaigų bei organizacijų. Įsijungus į šią programą, buvo sukurta arba pradėta kurti daugiau kaip 20 internetinių svetainių.

Kai pradėjome bendradarbiauti su UNESCO katedra, ji jau vykdė parengiamuosius projekto ALKA įgyvendinimo darbus. Kadangi mūsų redakcija jau turėjo sukaupusi nemažai informacijos apie Žemaitiją ir žemaičius, šio krašto muziejus, dvarus ir parkus, pamaniau, kad ir mes galėtume į tą Lietuvos kultūros paveldo pristatymo projektą įsijungti. Mums N. Kligienė pritarė. Bendradarbiaujant ir konsultuojantis su ja ir su kitais UNESCO katedros darbuotojais, sudarėme preliminarą internetinių svetainių „Žemaitija“ ir „Žemaičių muziejų ir parkų kelias“ struktūrą. Tada ŽKD IKC parengė šių leidinių projektų programas, paraiškas dėl dalinio jų finansavimo ir pateikė jas ALKA projekto progra-

mų konkurso organizatoriams. Abu mūsų projektus komisijos nariai įvertino teigiamai, dalinis finansavimas internetinių svetainių sukūrimo svarbiausiems darbams buvo skirtas. Prasidėjo darbas.

Reikėjo nemažai laiko, kad suprasčiau, kaip tos internetinės svetainės kuriamos, kokios programos tam naudojamos ir kaip su jomis reikia dirbti. Atsimenu, kartais po tokių mokslų UNESCO katedroje grįžtant į mūsų žurnalo redakciją (ŽKD IKC) atrodydavo, kad galvoje lyg koks bičių spiečius būtų įsitaisęs – viskas aplinkui ūždavo. Mokiausi ir dirbau. Pagrindinė mano konsultantė ir mokytoja šiame darbe buvo N. Kligienė, jos kolegės: kompiuterių inžinieriai Evaldas Ožeraitis, Zigmantas Kęstutis Juškevičius, Jonas Zdanevičius, vėliau į pagalbą atėjo ir keletas jų jaunųjų kolegų – Matematikos informatikos instituto doktorantai. Dauguma jų tapo mūsų redakcijos (ŽKD IKC) bendradarbiais, už darbą jiems mokėdavome pagal sudarytas autorines sutartis iš projektų įgyvendinimui skirtų lėšų.

1998-aisiais jau minėtoje „Lietuvos kultūros paveldo tūkstantmečio virtualioje parodoje“ pradėjo veikti mūsų kartu su UNESCO katedros darbuotojais sukurtos internetinės svetainės „Žemaitija“ ir „Žemaitijos muziejų ir parkų kelias“.

„Žemaitiją“ kai kas tada vadindavo elektronine Žemaitijos enciklopedija. Joje skelbiamus tekstus iliustruodavome nuotraukomis, meno kūriniiais, buvo į šią svetainę įkelta ir garso įrašų. Vėlesniais metais, E. Ožeraičiui į ją integravus jo paties sukurtą iškilų žemaičių duomenų bazę, į ją įkėlėme duomenis (biografijas, nuotraukas) apie daugiau kaip keturis tūkstančius Žemaitijos kraštą garsinančių iškilų asmenybių. Tai buvo labai aktualu, nes tada lietuviškos internetinės enciklopedijos „Wikipedia“ dar nebuvo (ji pradėjo veikti tik 2001 m.), dar neturėjome ir nepriklausomybę atkūrusioje Lietuvoje tradicine forma išleistų enciklopedijų, juo labiau jų elektroninių versijų, kuriose būtum galėjęs rasti daug informacijos apie iš Žemaitijos kilusius, joje gyvenusius arba kitaip su šiuo kraštu susijusius iškilus žmones.

Šiame leidinyje, kuris buvo panašus į internetinį portalą, pradėjome skelbti ir žurnalo „Žemaičių žemė“ elektronines versijas, 2009–2010 m. viešiuoje Akademiniio žemaičių jaunimo korporacijos „Samogitia“ leistą el. laikraštį „Samogitia“.

Dalyvaujant projekte „Alka“ buvo sukurtas ir pirmasis išsamus internetinis muziejų portalas –

(Nukelta į 20 p.)

Pirmosios Žemaičių muziejaus „Alka“ internetinės svetainės titulinio puslapio viršutinės dalies dizaino fragmentas. Dailininkės Norvyda Kligyte ir Deimantė Rybakovienė

„Žemaitijos muziejų, parkų kelias“, kuris 2004-aisiais, bendradarbiaujant su tuo metu savo oficialios informacinės svetainės neturinčiu Žemaičių dailės muziejumi, buvo reorganizuotas į Žemaičių dailės muziejaus, kurio bazėje keletą metų planuota įkurti Žemaitijos regiono kultūros-informacijos ir turizmo centrą, internetinį portalą. Vėliau, kai šis muziejus susikūrė modernesnę oficialią internetinę svetainę, „Žemaitijos muziejų ir parkų kelio“ svetainės turinys buvo integruotas į ŽKD IKC administruojamą svetainę „Žemaitija“.

Tokia buvo žemaičių kultūrinės internetinės leidybos pradžia. Na o ALKA, kad ir plačiai iš pradžių išreklamuotas projektas, dėl to, kad buvo sustabdytas jo finansavimas, tapo neužbaigtu. Taigi, tais metais buvo akivaizdu, kad visuomeninės organizacijos, valstybinės kultūros-švietimo įstaigos dar nėra pasirengusios savarankiškai, iš savo vidinių resursų kurti didelės apimties Lietuvos kultūrą, švietimą pristatančius internetinius leidinius (tam jos neturėjo nei finansinių, nei intelektualinių resursų), todėl tąsyk, netekus finansavimo, el. leidinių kūrimas daugeliu atvejų buvo nutrauktas, tad projekto ALKA internetinių svetainių projektų vykdytojai neturėjo lėšų apmokėti samdomiems tas svetaines kūrusiems specialistams už darbus (minėtus el. leidinius, tiek dizainą, tiek ir jų turinį dažniausiai kurdavo ne projektus parengusių ir dalinį finansavimą gavusių įstaigų ir organizacijų, o kitų įstaigų specialistai.

Mums (ŽKD IKC) labiau pasisekė, nes internetinė svetainė „Žemaitija“ ir portalas „Žemaitijos muziejų ir parkų kelias“ kaip atskiri internetiniai leidiniai nuo pat jų kūrimo pradžios buvo administruojami ir aktualia informacija pildomi mūsų pačių, t. y. ŽKD IKC, jėgomis. Taigi, mes šių leidinių kūrimo, plėtos darbų nenutraukėme. po to, kai šios internetinės svetainės startavo, jos toliau buvo kuriamos, plėtojamos, administruojamos jau ne UNESCO katedroje, o ŽKD IKC. Kadangi anuo

metu savo serverio neturėjome, dar nebuvo galimybės jo iš kitų nuomoti, kaip ir pradėdami kurti internetines svetaines, taip ir vėliau naudojome Matematikos ir informatikos instituto serveriu. Tada atitinkami buvo ir internetinių leidinių adresai, pvz., „Žemaitijos“ internetinis adresas buvo <http://www.samogitia/mch.mii.lt>. Už tokius sunkiai įsimenamus adresus buvome kritikuojami, bet kol kito serverio neturėjome, kitos išeities nebuvo.

2000 m. „Žemaitija“ ir kiti ŽKD IKC kuriami ir administruojami internetiniai leidiniai iš MII serverio buvo perkelti į Lietuvos dailės muziejaus (dabar Lietuvos nacionalinis dailės muziejus) serverį ir jau iš jo buvo viešinami Internete iki pat 2019 m. (tuo laikotarpiu internetinės svetainės „Žemaitija“ adresas buvo <http://www.samogitia.lt>).

Einant metams internetiniams leidiniams kurti ir viešinti mūsų naudota programinė įranga paseno, todėl 2019 m. didelė dalis internetinėje svetainėje „Žemaitija“ paskelbtos informacijos automatiškai buvo mūsų pačių jėgomis perkelta į naujai sukurtą internetinę svetainę „Žemaičių žemė“ www.zemaitiuzeme.lt. Nepavyko perkelti tik duomenis, saugomus iškilų žemaičių duomenų bazėje, nes nebuvo reikiamo suderinamumo tarp anksčiau ir dabar veikusių internetinių svetainių bei serverių programinių įrangų.

ŽKD IKC bendradarbiaujant su UNESCO katedra 1998 m., kai buvo minimos 1598 m. Lietuvoje išleistos Mikalojaus Daukšos į lietuvių kalbą išverstos Jokūbo Vujeko Postilės 400-osios metinės, portale ALKA buvo sukurtas ir internetinis leidinys „Postilei–400“ <http://www.postilla.lt>. Jis šiuo metu Internete jau nebepasiekiamas dėl svetainės ir serverių programinės įrangos nesuderinamumo.

Apie 1999-uosius metus internetinėje svetainėje „Žemaitija“ esančio turinio pagrindu, padedant UNESCO katedros „Informatika humanitaroms“ specialistams, buvo sukurta ir to paties pavadinimo elektroninė plokštelė, kurioje informacija buvo pateikiama lietuvių ir anglų kalbomis.

2002 m. bendradarbiaujant RKIC, Akademinio žemaičių jaunimo korporacijai „Samogitia“ ir Lietuvos dailės muziejui buvo sukurta didelė internetinė svetainė „Senoji lietuvių skulptūra, kryžiai ir koplytėlės“ www.tradicija.lt. Šis internetinis leidinys dėl nesuderinamumo su serverio programine įranga dabar jau nebėra atnaujinamas, tačiau, atsižvelgiant į joje viešinamos informacijos aktualumą ir didelę apimtį, Internete yra palaikomas, tad ją galima pasiekti (dabar tuo rūpinasi Lietuvos nacionalinis dailės muziejus).

1999 m. startavo ir ŽKD IKC kartu su Žemaičių muziejumi „Alka“, UNESCO katedra sukurta Žemaičių muziejaus „Alka“ pirmoji internetinė svetainė, kurioje buvo skelbiama ne tik svarbiausia informacija, bet ir viešinamas archeologo, buvusio šio muziejaus mokslinio darbuotojo, direktoriaus Vito Valatkos (1927–1977) rašytinis palikimas.

2004 m. ŽKD IKC, bendradarbiaudamas su UNESCO katedra ir Lietuvos knygnešių draugija, sukūrė internetinę svetainę „Lietuviškas žodis“ <http://www.spaudos.lt>, skirtą lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo 100-mečiui. Šioje svetainėje 2004 m. „Diemedžio“ leidyklos spaudai parengtos Benjamino Kaluškevičiaus ir Kazio Misiaus knygos „Lietuvos knygnešiai ir daraktoriai, 1864–1904“ pagrindu buvo sukurta didžiulė knygnešių ir daraktorių duomenų bazė. Ši internetinė svetainė Internete buvo palaikoma iki 2025 m. rudens, o tada, pasenus svetainės ir į ją integruotos duomenų bazės programinei įrangai, dėl kibernetinio saugumo spragų

Iki šiol Internete pasiekiamo elektroninio leidinio „Senoji lietuvių skulptūra, kryžiai ir koplytėlės = Old Lithuanian Sculpture, Crosses and Shrines“ www.tradicija.lt titulinis puslapis. Dailininkės: Norvyda Kligytė Deimantė Rybakovienė

ir neturint fizinių galimybių perkelti svetainės ir duomenų bazės turinio į kitą internetinį leidinį, www.spaudos.lt iš jį viešinusio serverio buvo pašalinta ir dabar Internete jau nebėra pasiekama.

Tas pats atsitiko ir su pirmajame elektroninės leidybos etape ŽKD IKC sukurta internetine svetaine „Lietuva–Latvija: paribio kultūra, istorija, ateitis“ www.baltu.lt.

ŽKD IKC, bendradarbiaudamas su Litanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, šios komisijos gyvavimo pradžioje buvo sukūrusi jos oficialią informacinę svetainę www.lituanistika.lt. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus nutarimą, kad Internete viešinama šios komisijos informacija turi būti administruojama ir viešinama už tai atsakingų Seimo kanceliarijos specialistų, šios internetinės svetainės turinys buvo perduotas Seimo kanceliarijai, kuri atskiros minėtos komisijos internetinio leidinio nesukūrė.

Tokie buvo ŽKD IKC (RKIC) pirmieji žingsniai elektroninės leidybos srityje. Jei paminėtus internetinius leidinius vertintume pagal šių dienų internetinės leidybos reikalavimus, daug kas nusipelnėtų kritikos, o tada tai buvo nauja ir itin aktualu. Matematikos ir informatikos institutas, jo UNESCO katedra „Informatika humanitarams“ keletą metų įvairiuose tarptautiniuose renginiuose internetinę svetainę „Žemaitija“, kitus mūsų su bendrai su MII specialistais sukurtais internetinius leidinius pristatinėdavo kaip savo. Jie buvo aukštai vertinami ir už juos UNESCO katedra būdavo apdovanojama. „Žemaitijos muziejų ir parkų kelią“ atitinkamuose savo srities tarptautiniuose renginiuose kaip gerą patirtį ne kartą demonstravo prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos veikiantis Kultūros paveldo departamentas. Visa tai ne tik mus, bet ir kitus Lietuvos žiniasklaidos atstovus, verslininkus motyvavo išbandyti savo jėgas tobulėjančios elektroninės leidybos srityje.

Išleista knyga „SIMONO DAUKANTO ŽEMĖS ŽMONĖS“

2026 m. sausio mėnesį išspausdinta praėjusių metų pabaigoje Regionų kultūrinių iniciatyvų centro užbaigta spaudai parengti knyga „Simono Daukanto žemės žmonės“ (autorė Danutė Ramonaitė-Mukienė). Viršelio dailininkė – Deimantė Rybakovienė. Leidinio įžangoje autorė rašo:

„Čia nėra gilių ir plačių vandenų, kalnų, į kuriuos kopdamas išbandytum savo galimybių ribas. Čia tik lėtai srovėna iš šių lygumų krašto pavasario vandenys surenkanti Šventoji, kuri prieš susitikimą su Baltija išplėtėja ir pasidaro visai nepanaši į tą, kuri vakarų ir šiaurės pusėje vingiuoja per Simono Daukanto ir Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos žemę. Tie miškai ir laukai, keliai, kuriais jie nuo mažumės vaikščiojo, kur brandino savo jėgas ir užgimė jų noras plačiau pažinti pasaulį, – čia, toje pačioje Lenkimų parapijoje, kurios Šv. Onos bažnytelėje šie du Žemaičių ir visos Lietuvos didžiavyriai buvo pakrikštyti.

Seniai mintimis vis grįžtu ir grįžtu į šią žemę... Taip, dažniausiai – tik mintimis, nes šaknys, kurias čia įleidau vaikystės ir paauglystės metais, jau stipriai apnykusios. Jau nebėra sodybos, kurioje gimiau, jau kiti giminės per šventes renkasi namuose, iš kurių išėjau į savarankišką gyvenimą. Nebėra čia ir tėvų, brolių, seserų, daugelio kitų giminaičių, su kuriais kartu užaugau ir myniau tuos pačius takus. [...]

Ši knyga apie tuos, kurie, kaip pavadinau vieną jos skyrių, ažuolais iš šios žemės išaugo ir pabėrė savo giles, žmones, kurie garsino ir garsina šį kraštą, kuriuos man pačiai teko garbė ir laimė pažinti, ir apie tuos, kurių nepažinau, bet kurie plačiai žinomi savo darbais, yra likę savo kolegų, artimųjų atmintyje kaip puikūs specialistai, Lietuvai nusipelnę žmonės.

Pirmiausiai – nusilenkimas Simonui Daukantui, Jurgiui Ambraziejui Pabrėžai ir svarbiausios žinios apie juos, taip pat apie Simono Daukanto tėvus – Jurgį Daukantą, Kotryną Odinaitę-Daukantiene (Jaušienę), Simono brolių Aleksandrą Daukantą ir dvi jo seseris: Kaunackių giminės istoriją tęsusią Anastaziją Daukantaite-Kaunackienę ir savo tėviš-

Danutė Ramonaitė-Mukienė
Simono Daukanto
žemės žmonės

keje Kalvių kaime visą laiką gyvenusių, tėvus globojusių, Daukantų-Prušinskių giminės šaką pradėjusių Oną Daukantaite-Prušinskiene. Ta šaka, einant metams, XIX–XX a. išleido dešimtis šakų ir šakelių, kuriuos, kad ir persipynusios su kitų giminių šakomis, vis dar turi Simono Daukanto giminės geno. [...]

Gailiuosi, kad bent jau savo giminių istoriją nesurinkau, neištyrinėjau esant gyviems mano pačios tėvams. Žinau ir tai, kad daug ką praradau, kai iš savo tėviškos gyventi kitur išvykau vos baigusi vidurinę mokyklą. Nuo to laiko apie gyvenimą čia sužinodavau tik iš kitų lūpų, tad retkarčiais čia atvykusi jau nebedrįsdavau savęs vadinti lenkimiške, jau buvau tik iš čia kilusi. Tokia esu ir dabar, nes 2025-aisiais suėjo 50 metų, kai iš čia išvykau ir pradėjau gyvenimą kurti kitur.

Lenkimų neužmiršau, nes būtent čia patyriau tokius pavasarius, kokių įsileidau į širdį augdama. Tada pakeliui į Lenkimų pušyną, kuriame mūsų laikais vykdavo visos apylinkės žmonių dainų šventės, augančios alyvos apsipildavo tokiais žiedais, kad ir pats nelaimingiausias pajusdavo, jog žemė švenčia pavasarį. Aš dar jaučiu kvapus, kuriuos skleidavo tos alyvos, Lenkimuose augę jazminai, bijūnai. Nereikia užsimerkti, kad atmintyje vėl atgimtų mėlyna

rugiagėlių spalva nusidažę laukai ir pakelės, pilnos baltuojančių ramunių. Būna dienų, kai aplanko prisiminimai ir iš pirmųjų gyvenimo metų, kai žmonės šiose apylinkėse javus dar pjaudavo dalgiais, o moterys, eidamos vyrams iš paskos, juos rinkdavo, rišdavo ir statydavo į gubas. Daug ką atsimeinu ir visus tuos 50 metų jaučiau skolą Lenkimams, jų žmonėms. Rašydavau, sudarydavau, leisdavau knygas, žurnalus apie kitus, o į gimtinę savo darbeliais sugrįždavau tik retkarčiais, kiek dažniau tik S. Daukantą, J. A. Pabrėžą juose paminėdama.

Dešimtys to nusipelnusių žmonių šioje knygoje liko nepaminėti ir neaprašyti. Pirmiausiai dėl to, kad informacijos apie juos neturiu ar jos yra išlikę labai nedaug, kad istorinių pertvarkų metais ta anksčiau Lenkimų seniūnijos teritorijoje veikusių kolūkių, Lenkimų tarybinio ūkio, Lenkimų mokyklų albumuose nugulusi jų istorija, informacija, kuria šiandien norėtusi naudotis, neatsidūrė archyvuose, bibliotekose, muziejuose, o buvo sunaikinta, iškeliavo, kaip patys lenkimiškiai sako, „pro kaminą“ arba pasklido po šio krašto gyventojų sodybas. Šiandien tą istoriją tenka rašyti iš naujo. Ne viskas sunaikinta, ne viskas su savimi tų, kas jau išėjo Anapus, į kapus nusinešta. Didžiulė pagarba šios parapijos istoriją pradėjusiam rašyti ir knygas apie ją, šio krašto tremtinius bei savo paties gyvenimą išleidusiam Leonui Rimeikiui (1930–2025). Norisi tikėti, kad seniesiems šio krašto gyventojams išeinant Anapus jų palikuoniams nekils noras tai, kas surinkta, užrašyta, saugota tėvų, paleisti dūmais.“

Knygos „Simono Daukanto žemės žmonės“ turinys:

Ižanga

APIE TUOS, KURIE AŽUOLAIŠ IŠ ŠIOS ŽEMĖS IŠAUGO IR PABĖRĖ SAVO GILES...

Simonas Daukantas

Kotryna Odinaitė-Daukantienė (Jaušienė)

Jurgis Daukantas

Aleksandras Daukantas

Ona Daukantaitė-Prušinskienė

Anastazija Daukantaitė-Kaunackienė

Jurgis Ambraziejus Pabrėža

JUOS BUVO GARBĖ IR LAIMĖ PAŽINTI...

Stefanija Martišauskaitė-Anužienė

Stasė Lygutaitė-Bucevičienė

Stasys Budrikis

Adelė Pušinskaitė-Cholodinskiene

Emilija Daukantaitė-Jablonskienė

Grażina Daukantienė

Adelija ir Algirdas Drukteiniai

Vilma ir Viktoras Kalvaičiai

Irena Ramonaitė-Kondrotienė

Joana Miliutė-Kuprienė

Povilas Kuprys

Emilija Sebeckytė-Liebienė

Janina Matulevičienė

Jonas Narmontas

Audronė Tarvydaitė-Pitrėnienė (Matutienė)

Leonas Rimeikis

Irena Saltonaitė-Ramaneckienė

Adomas Skiežgelas

Levutė Kumpytė-Staniuvienė

Rasa Šlevinskaitė-Valentienė (Bytautienė)

IR APIE TUOS, KURIŲ SAVO GYVENIME KELY NESUTIKAU, BET JUOS SURADAU KNYGŲ, KITŲ LEIDINIŲ PUSLAPIUOSE, INTERNETE

Alvyra Andrijauskienė

Augustas (Augustinas) Baužys

Viktoras Bričkus

Alfonsas Girdžiūnas

Pranas Gražys

Juozas Grigalauskas

Stanislovas Jablonskis

Karolis Jankevičius

Nomeda Kumpienė

Virginijus Kumpys

Stasė Litvinaitė

Stanislovas Lygutas

Stanislovas Lopacinskis

Antanas Markauskas

Bonaventūras Mažonavičius

Liudvikas Mažonavičius

Danutė Vacė Paulauskaitė

Juozas Sebeckis

Feliksas Sereika

Vladas Sirutis

Alfonsas Skiesgilas (jaunesnysis)

Alfonsas Skiesgilas (vyresnysis)

Adolfina Budrikytė-Siesgilienė

Vincetas Vėlavičius

Apie knygos autorę: Danutė Ramonaitė-Mukienė

Kuotrē

RUDĪS Edvards

Monuojē geruojē Kuotrē mon vēskou ē papasakuojē. Gal sakītē, belēka tik sorašītē. Mon pasēruodē, ka ta muotrēška rokoujēs vaizdingā ē savuotēškā. No, kap gers mozēkonts smoiko, ana tēp pat grajēj žuodiu ē sakiniū intuonacējuoms. Mon tik belēka gailietēis, ka rašīdams aš tuo vēskou negalio perdoutē skaitītuojē ausē.

Kuotrē bova jau metūs. Krūtēnie nešiuojies baisi dosuli – žēngs žingsni ē krimt ont žemēs paēlsietē. Par omžieli bova vēsuokiū vēsuokiausiu darbū dērbusi: šliaužusi po nomus, mēlžusi kolkuoza karvēs, atlaikiusi gērtā ē, kāp ana pati sakē, prēklē vīra paniekēnēmus ē pragarus. Ana bova stēpruokā sovargusi ē jau parējusi karšintēis pas doktēri – Bērota.

Nuorintās ana ē toriejē pri kūtalēs pabodavuota atskēra kertelē so muolēnio pečio ē čēgūnās, bet i doktērēis šeimuos darbus bova itraukta nu rīta lig pat vakara: vērē juovalus, laužē gīvolems lapus, šierē kiaulēs, mēlža karvēs, vo ka doktie so vīro kor išsētrēnks, liuob būtē ē nomēškē. Ka aš so anou sosēpažēnau, sava vīra ana jau bova palaiduojusi.

Mon bova sunkē veizietēis i Kuotrēs negalēs, i vēinuodas, juovalu garās prasmērdosēs senatvēs dēinas, dosolē ē nemēiguotu naktū parpildītas nedielēs. Bet kāp to tam žmuogou begaliejē padietē? Pasakīsi doktērēi – ta kap degtoks ožsēdegš ē dā daugiau lojuos sava muotina, kam ana skundas svetēmēms. Vo gīvenēms palēks kap bovēs. Ē kas duo vel's īr tas mūsa žmuogos, ka ons negal soprastē tuokiū paprastiausiu dalīku: gerbk ē mīliek seniesni sava artēma, vo kou bekalbietē – sava muotina! Vo, veiziek, ont kēto, ka ē ta pati Bērota, mata mēnkiausi šapieli, vo sava akie – ni dēdliausē rousta. Musintās, tēp jau īr so kuožno. Ē pīkstam mes kap šēršūnā, ka tik kas nuors ožkabēn a nudavadēi mums, ka kou ne tēp dērbam, a ne tēp elgamuos.

Kuotrēs mama Liaugaudienē bova senē mērusi, vo anuos vīrs Liodvēks mērē vēsā nesenē. Bērota bova apsēžanijusi so Aduomo ē anēi bova sogīvenē

doktēri Luolita ē sūno Vacluova. Priš kelis metus iš Ausū kaima Kuotrē so Liodvēko atsēkielē gīventē pas doktēri Bērota.

Ē ka Kuotrē pasakuojē aple savi, atruodē, liguo ana veizietom kuoki kina. Bet tou kina par sava omžio ana pati bova sokūrusi ē sosokusi, bova parleidusi par patē šērdi...

ŽANĪBAS

Aš so Liodvēko sosēpažēnau pas Šeimetus. Anēms ons statē truobas: Liodvēks meistrou bova ož gēža. Anodo so maestro bova iš vēinuos suoduos, abodo ē atējē pas Šeimetus dērbtē. Vēns bova tēkros meistros, vo Liodvēks – tik padiejies.

Kaimē liuob būtē šuokē. Meistros švēntuoms dēinuoms trauks pri mūsa sosiedu gertē borna a kuo, vo Liodvēks nikomet nēs. Mama ē saka mon:

– Matā, anodo abodo dērb, vo Liodvēks nikomet nēt ni bornas išgertē, ni nieka.

Matā kāp tatā ī: aš, veiziekēt, neso nē pijuoks, nē kou, aš jau eso gers, vuos ne auksinis. No, tēp ē prasēdiejē.

Vo paveizietē Liodvēks bova poikos vīrs. Joudē, nikāp nepalaužamē i vēina posē, biški besēgarunkštou plaukā, joudē kap smala ontakē, stuoras ē mažne kap išsērposēs vēišnēs lūpas, gīvas ē jodrēs, ruoduos, vēn tik ē beēiškontēs, kāp tau padietē, akīs. Ruodies, ka anamē vēsamē īr ilindēs liguo kuoks neramoma siautulīs. Ē vēn tatā:

– A tau, Kuotrelē, nerēk tuo, a tau anuo?

Ē vēsor jau tas lēpšnoms, jau tas muokiejēms soprastē ē prilistē, apsauguok to muni, Viešpatie!

Kā apsēžanijuov, ons vēsā ē negierē, tik pēktuoks bova. Daugiau gertē pradiejē, ka parējē iš ruskiu kariuomenēs. Pajimts išbova cielus metus: lapkristie išējē, lapkristie ē parējē.

Mona mama so sava ontroujo vīro Liaugaudu išgīvena daugiau kap dešimti metu. Ons mērē vuokītiu laikās, ka jau gīventē bova atējēs Liodvēks. Anodo karto pagīvena, musintās, kuokius metus. Liaugauds mamā liuob vēn sakītē:

– Jego aš ēlgiau bebūsis, tas Liodvēks pas mumis nebūs. Ons ont jodvēm kiaurā pol ē pol.

Liodvēks oušvē liuob privēngs. Vēita juk bova Liaugauda, ē Liodvēks anuo liuob prisēbijuotē. Vo ont vedviems so mamu ons liuob bombies ē bombies. Liaugauds nē vēina karta īr pasakēs:

– Nuors ons mon é nieka nesaka, bet aš gėrdo, k  p ont jodviems ons bomb.

Mat  , d   tik met   tebova pra  j  , k  p vedo   anuot   bovuov. Pas  ruod  , ka ons i   pat sava jaun  s-t  s tuoks bova,    v  ks.

D   pr  s vesel   Liaugauds so m  sa mam   bova pas  j  m   augint  ni. G  vena miestalie tuoks L  b  .   , ka Goz  , tas jau anuo s  nos g  m  , anuo muoti-na   e pat    num  r  . Vo L  b      t  p jau toriej   daug v  k  . V  ina karta pas tou L  b   o   j   Liaugauds. P  rm  sis    pradiej   sak  t  :

– Pajimk  tau jodo tou v  ka.

Tas Goz   tebibova tuoks ned  d  lis. Anodo so mam      sorokava. V  ina   v  nta d  ina    beparv    ou ka  kou rat  s. A      sakau:

– No, kou t     e jodo beparv  lkuotav i   tuo miesta?

– No, b  s tau kavuot   v  ks.

   kuoki spakain  b   bova tuo v  ka!   , ka pauga, Liodv  ks anou    i kariuomen   i  v    . Ka Liodv  ks b  tom bov  s kap reikint   muogos, Goz   neb  tom reiki  j   ni i tou kariuomen     t  . Bet kor tau! Diel tuo v  ka    onkstiau Liodv  ks liuob pasios, pasios    i  v   at  dout   tievou. Vo tas tievs jau bova   anuots so k  to. Tam v  kou    t  n nekuok  i p  rag  . Po keli   d  in  , veizieik, Goz   jau viel par  t pri m  sa...

Tievs anou liuob smark   treikiet  . V  ina r  ta, kap    nd  in ats  m  no, t  ik onkst  bies ka  kas v  k  stiuo sau po k  ima, tat   d      t  p t  l     k  tau. B  j  , mat  , ieit   i truoba. Vo bov  s sau Goz  . Jau vakar vakar  , ka sotema, par  j  s. Mes jau bovuom atgol  . Ons sau pal  pa ont k  tiu    par nakti i  m  iguo   ont    ino. No,    mat  , k  p tat   varga v  ks nieka neb  j  ,    tomsie ons l  p sau ont k  tiu,    v  ks.    gal, mat  , par Aus   kr  malius   t   sotemos,    v  skou. Dab   ons   r V  rbal  s, tor sava   eima    neprast   g  ven.

LIODV  KS

Tas Liodv  ks, ka pam  sl  jo, mon pr  klos bova par v  sa om  ieli. Vo mam   bova net kakta praskie-l  s. Ruoduos, ka ni o   kou. No, juk prigierosem    ner  k, ka b  tom o   kou. G  rtam t  ik    ter  k.

Mama siediej   t  p pri pe  iaus, vo ons par tas doris kap sotr  d  s lek    lek. Mama saka:

–    kuo to tas doris varst  , juk je esi truobuo, tad    b  k, vo je lauk   – b  k t  n?..

Vo a     e pat so ma  o siedo,    nu t   atdar   doru

D. Mukien  s port  grap  j  

  t tuoks   alts ciongs. Mama, ka uns neklausa, i   jusi i   kontrib  s, pri  j      at  dar   tas doris lig gala. Saka:

– Ka jau t  p i  t, ta geriau tego anuos b  n v  s   atdaras.

No va – t  ik    bereikiej  . O   tou uns tat   ka pak  la, ka pak  la. A      dab   kart  s m  sl  jo, k  p   r prast  , ka   muogos netori ronku. Vo ka b  tiu   ronkas toriejusi, b  tovia   abodo i  s  mu  sio – a    p, a t  p –    b  tom bov   ger  ...

Mes toriej  uom tuoki gel   ti pe  iou, no, on-glims pamai  it  . Ons sau pagruob   anou    k  rta mam   t  is   i kakta. D   ger  , ka t  p – kakta k  ita, vo ka b  tom i pluon  mus, b  tom nudau  s o   karta. Paskou, ka mama i  g  j  , ana    saka:

– Je a   b  tiu   pas  skundusi, v  s t  ik to b  tomi gav  s kelis metus. Bet je d   t  p padar  si, jau nebk  ntiesio, be polic  j  s neaps   siau.

Bet nu tuo karta Liodv  ks pas  pruov  j   – an   nebier bedau  s. Pakeiks, pakeiks, pakeiks,    v  ks...

Ni k  ik nepra  jos, pras  diej   varg   so tou Uge-nien  .   k, e-e-ek – anam t  s met  s v  sas prik-lau-s  , katruos tikt   nuoriej  , so anou aps  leida. So Ugenien     lg   n  j  , an  i gr  t   i   m  sa suoduos i  

(Nukelta i 26 p.)

sēkraustē. Ugenis bova lagerie, bova po kara sosēdiejēs so žalēsēs. Ē ka ons grīža, anēi tujau pat išvažiava gīventē i Latvējē.

Netuolēi mūsa dā tuokēs Aučalēs gīvena. Ē viel. Nē, no kou to, žmuogos, so anou gali! Musintās, turi žmuogos pri vēskuo priprastē, ē vēsks. Niekor nepabiegsi – kāp ir tēp...

Už vēnuos Aučalēs bova atējēs tuoks Rokšpeika. Ē ons dabā jau ir našlis. Ka tik vedo atvažiuov gīventē pas doktēri, beveik solig dēino ana ē mērē. Vo ons ē dabā kartās pas muni ožēt. Aš ē sakau:

Algali, ka aš būtiuo ronkas toriejusi, būtiuo pasējiemusi riktinga lazda, ē ta vēsa tava truobelē būtom i pakalnē novažiuvasi. Tēisē i opali. Abe būtiuo abēdvē doru posēs apēpīlusi so bēnzino ē oždegusi. Ē pasiuskities, sodekēt vēsē.

Juk Liodvēks tēn liuob būs dēinas ē naktis. Vo kol tebēbova senē Lauksienē, kāp ana liuob pasakis, tēp Rokšpeika ē vairous. Dā seniau tēn bova Tamošauskiu vēita, vo dabartēnē, jau tū Aučaliu – bova iš kažkor atsēkielosēs, jau ne vēitēnēs. Tas jau bova senē senē – dā pas muni ni Liodvēka nebova, ni nieka. Anuos atsēkielosēs pasēstatē sava truobalē ē bova sau.

Ēk, e-e-ek, vēsuokiausiu žmuoniū nujau ir ē kaimē. No, vo tū vīru ir jau pasiotēs ožousēns. Ē kažē kāp tas gal būtē? Kāp anēi ož pērma karta tēp vēskou sopront? Iš šuona veizont, liguo tou muotrēška lig pat šakoma kiaurā par vēsus drabužius pars kruosto? Noj. Vo šētā jau paskiau anuos liuob ē tuos šnapšētories. No, vākali, vīrams dabā kēta nieka ē nebrēk.

Vo dabā jau Liodvēks gol, ē vēsks. Tiktā. So gierēmo vēsks jau. Dabā jau tēkrā gal sakītē, ka vēina karta atsēgierē. Jau atsēgierē, ē vēsks. Dabā Liodvēka rēk slaugītē, ē, gal sakītē, ka vēsā atsēgolē. Jau so vēsam! Ē atruoda, ka po biški bēngas žemīn. Bēngas, ē vēsks. Jau kāp ta muoterka trīnies, trīnies, ē sosētrīnē...

Ons praeita žēima bova dēdlē sopotēs. Al' tēp vēsos: ē kuojēs, ē staibē, ē pēlvs, ē galva – vēsks. No, ēr vēina dēina aš anam sakau:

– Vo kou to esi pasēvēlkēs? Tēp atruodā, ka po tou nertēnio kuokius kailēnius dā turi pasēkēsēs.

Bet paskou aš veizo, ka ons po apatē nieka nētor, ir tik marškēnē ē nertēnis. Vo ir vēsos liguo kuokius kailēnius būtom pasēvēlkēs. No, ē po tuo pradiejē ētē švakīn. Ē ta vēsa borna pasēdarē tuoki sožliorkusi. Tēp tatā. Ē ont tuo karta tēp sošvakiejē, ka aš anuo, golētē luovuo, vēina jau ē nebap-

soko. Ons jau pradiejē nebkeltēis. Vo iš pērma dā vākštīuojē. Pradijē mažā beklētēis ē pradiejē tēp staigē švakietē, ka jau pats nebapsēsok ni luovuo, pats nebapsēkluo so patēlās...

No, ē vēina rīta onkstēi pradiejūov. Bērotā jau iš vakara pasakiau, ka rēk anou vēžtē i lēguonēnē a kor nuors. Aš tou vakara po posnaktē tojau pat ē atsēkieliau. Mēs, rēk jau anou apdarītē. Kol aš anou apdarīsio, apvalkstīsio, tēik berasēs. No, ē ka aš anou apvalkstiau, mēs, jau rēk ētē anū, tū sava vākū žadinētē. Jau a šešta, a septinta bova. Lai anēi paskombēn greitājē ē lai so tou anū mašina nuvež i lēguonēnē. Mēs, paskou atsēkielē išēs i darba, vo kou aš, palēkusi vēina, žēnau – nē kor skombintē, nē kam kou sakītē.

Ka aš pas anus iejau, tujau ē atsēkielē. No, ēr šēp tēp so Bēroto anou ivediev i truoba ē pasvadēnuov ont suopkēs. Vo Aduoms bova jau išējēs i raštēnē. Ē, vākali, lig paskombēna, nepraējē ni posadinē, vo mašina ir jau kēimē. Ē tujau pat anou išvežē.

No, ē sau, kāp anou nuvežē, palatuo pagoldītē nebova vēitas. Ē pasvadēna anou kariduošie ont soulo. Vo po pēitu Aduoms vēžē i rajuona koukuoza bogalteri, ons ē ožējē paveizietē, kāp tas Liodvēks tuo lēguonēnie. Saka, kāp nu rīta pasvadēna, tēp ē tebsiedis ont tou patio soulalio. Saka, tik jau potmēnis bēso biški atsēleidē. Ka anou nuvežē ē pasvadēna, priējē seselē, soleida ampuolē, ē potmēnis, matā, pradiejē leisteis. Vo truoškēna, ons sakies, ont vēitā, nikāp atsēgautē nebgaliejēs...

Vo tuo lēguonēnie tou laiko bēnt trīs mūsa gēmēnaitē goliejē. No, ēr ons sau pabova, pabova, pabova tuo lēguonēnie, ē, ka parējē, ons dā ne vēina karta gierē šnapšēs. Ka būtom pruoata toriejēs ē nebgierēs, ē šēndēin būtom dā kētuoks bovēs. Musintās, ne kētēp – ta šnapšē ē pavuodējē. Gers Dievs anou bežēna, kāp če ir iš tēkrūju...

Ē tuoks nuoriesēns tuos šnapšēs, jergau to mona. Dabā, musintās, jau nebnuor, ka nebger. No vot – nebier nuora, ē vēsks. Vēskam ateit laiks.

Tuos temperatūras a tor, a ne – kas anou bežēna. Nikumet nier matavēs. Vo termuometros ir. Bet ni aš nebsospiejo, vo kētam niekam ons nerūp. Vo valonduoms aš ni pati nebatmēno. Kartās nebnuorio aš pri anuo ni artēi ētē, vo ēto, ē vēsks.

Vo ka jau ons sopīkst, tojau pat pasēkeit. Bet aš dabā ont anuo nikumet nebēpīksto. Čē vēina karta Bērota anou biški sopīkēna. Ir pasēkeitēs dabā so

vėsam. Īr palēkēs baisiausē pēkts, jergau to monāsis, kuoks pēkts. Vakar mon saka:

– A to mon gera grībieli davē?

Vo aš anam tēkrā ka gera bovau davusi. Širintās aš jau pati anam sakau:

– A nuori, aš tau kuoki grībieli dousio?

– Lai, – saka, – tavi vel's atem so vėsās tās tava grībelēs.

Mēs, pasioskis, ka aš tau komet besiūlitiuo. Ē ka po tuo pasiota, ka pradiejē muni keiktē, ka pradiejē. Beužsētaupē po kuokiuos adīnas. Biškilieli kou ne tēp, ne pagal anou, tujau pat:

– Ak, to šetuonē, ak, to žaltī...

Ē tēik isējautēs, tēp iš vėsuos sīluos, iš vėsuos šērdēis, ka ē ronkas vērp. No, ka tēik ons gal tēp ont mēnkiausē žuodelē! Ale tēp, ruoduos, ka ons sovērpiēs vėsos ē če pat sosmegs i žemē a vēituo sodegs...

Tuo luovuo ons dabā ē gol, ē sied, ē valga, ē prausas. Dā bepakeik, ē vēks. Saka:

– Aš nebgalio ni i kēima beišētē, ni nieka.

Anam ni tēi vaistā nieka nebēpaded. Vo šiou pavasari, jau kēik onkstiau, viel bova i lēguonēnē išvežts. Bet ē viel sogrīža. Vo po pastaruoję išvežēma jau īr prastā, ē vēks. No anam sokas galva, ka ons ni par truoba nebgal bepāreitē, ni i lauka beišēitē. Ons biedavuojęs mon:

– Vakar tava do grībelio išgieriau, vo galva sokas dā daugiau.

Aš širintās anuo ē klauso:

– No a besokas tau ta galva?

Al' ka sokrioka, ka aš ē atbola vuos neatvėrtau:

– A to dā nežēnā, ka vakar aš ni i lauka neišėjau, ni po truoba nebēpavākštiuojau! A to nežēnā dā?

Ons jau nosėramēnēs viel mon saka:

– Vakar tēp liguo borna bova sopotusi, bet šēndėin kap ē atšėleida.

Bet, veizont i anou iš šuona, nieka negal soprastē, ka kas būtom atšėleidēs... Kēta karta pasaka, ka anam borna ē iš vēdaus bovusi sopotusi. Kas anou bežēna, a tēn tēp īr, a nier. Dabā ons nikuokiū vaistū nebtor ē nebger. Vo tū vaistū, kor iš lēguonēnēs parsėvežē, ons ē nebgiērē. Dā pėrmiau valonduoms, ka jau pradies smēlktē ē skaudietē ronkas, liuob dā tū vaistū ē išger-tē. Vo ka dabā nebsmēlktst, ta ē nebger. Ons saka:

Nē ronkas smēlktst, nē nieks skaud, vo tik sokas galva. Al' tēp, ka aš nebgalio nu puodėškas ni pajodietē.

Vo je tēp biški staigiau atsėkel, ale kad alsou, kad

alsou, ka gauda uora so vėsās plautēs, so vėso bor-no... Klauso:

– Vo kuo to tēp gėlē alsouji?

Vo ons:

– Tēp smarkē šin karta iš luovas išlėpau... Nebgalio baskobietē, – ēr alsou, ēr alsou. – Kēta nieka, vo dvasēs nebier, ē sīluos nebier. No nebier sīluos ni tam kartou. Nebier sīluos... – kartuo atsėsiedēs unt luovas.

Uns če dā pėrmiau pėrmiau bova tēik nusėvarēs, ni grībelē pats nebgalieję besosėtrintē. Pėrmiau uns pats liuob i šaukšta isėdies ē sotrins. Paskou ni tuo nebgalieję. Dabā, če šiou tarpo, jou ē jou.

Anoukart če šēp tēp ejuov dā ē pri bitiū. Vo jergau to mona, vo pīkst ont vēskuo, vo negal anam nikāp itēktē. Al' ka dauž mon so tou sava ronko, ka nikāp nebgalio itēktē.

– No, – sakau, – no jau tus magazēna ramus rēktom idietē.

Nemuokīk to monēs, ka rēks ē būs idieta! – ka sokrioka.

Sava bitis parsėvežiev če pat – i miestali. Toriav do aulio. Medo ē če bitis neprastā nešē, bet nieks nebundiejē tū magazēnu. Nieks nebžēna, kamē anēi bie, kamē ī ožkēstē, solaužitē – nē ons besosėtaisa anū, nē nieka. Lai anēi ē pasiuntas. Šēs metās nieka iš tū auliū ē nebišiemē. Liguo ē bova prinešosēs, bet nebjiemē. Ka pavasari būtom bovė cokraus idietē, būtom galiejē išimtē. Tou pati rīta tuo cokraus Aduoms ē parnešē. Gavēs iš apīlinkēs. A po septīnis kīlus ont vēina aulē davē. Bet mona tievs anoukart saka:

– A parvežē?

Dā nebova parvežē.

– Nebnuėto, – saka, – aš i tou apīlinkē, kad aš anus tēn iškeiktiuo: žaltē, ē šiuokēi, ē tuokēi, rēk žmuonėms cokro atėdoutē, vo anēi jem sau ē so tuoms sava k..... ē prager...

Bet nu dabā ons ta tēkrā, ka daugiau nebnuo-ries begertē. Ne, ne – jau pasėbėngē. Anou dėina Aduoms saka:

– Rēk eitē pas Liodvėka kuokē borna išmestē.

– Ne, ne, – saka Liodvėks, – aš nebgersio, nebgersio.

– Išgerav, – saka Aduoms, – dar, no, Liodvėkā, išgerav. Gerkiu, pamatīsi, ka tau būs geriau, prašvėisies akies!

(Nukelta i 28 p.)

Ka ē ķeik ragēna, nebgierē. Nebrēk. Dabar jau vēsks. Ka ons būtom praeita žēima negierēs, ons būtom tebesous tuoks, kuoks ka bova parvažiavēs iš Ausū. Bet, ka ons gava šēn žēima kelis kartus be varda prisēgertē, ē vēsks, ē pasēbēngē...

PASKOTĒNIS IŠGIERĒMS

Aduoms po Kaliedu toriejē pjautē paršieli. Tam paršeliou kažkou negerā bova oždavē. Paskotēnē dēina ons nieka nebjiedē. Aš Bērotā ē sakau:

– Tas tava paršielis so vēsam nieka nebjied. Ons vēino sava kūno bier gīvs.

No, ē tēkrā – gol nabags, atmetēs vēsas ketorēs. Vo Aduoms par vēsa dēina sosiedou padiejē medius pjaustītē. Ka Bērota nubiega, anēi jau bova pabēngē darba – bevalgou ē begerou. Pruovējē tatā večerē. No, ē grētā anēi vēsē so Bēroto parēt i truoba. Tujau pat, nieka neblaukē, ont greitūju jiemē tou paršēlāti ē papjuovē. Tas sosieds besous tuoks jau mitros žmuogos – anēi tou paršieli tujau ē nutaisē. Garažē īr švēisa – tujau išrebēdavuojuē, išpluovē gruobus. Solig sonbriekšmio ē apsēdērba, vēskou pabēngē. Ē vēsē soējē i truoba ont večerē. Tujau pat, kāp anēi valgē večerē, atsērada ē botelka, ē tas mona tievs pri tuo stala prisēspruoga. Ale ka matītomi, negal benusēkratītē anou, al' nikāp – prikēba liguo karšta kuošē pri ronkas. Tujau dalī gertē. Ē tuos vēinuos botelkas neožteka, tujau kēta pasēdiejē. Ē tas mona tievs so vēsās vēn līgē ē līgē – jau vēsā īr gatavs, prisēgierē kap maišos. Anēi, žēnā, jaunē vīrā, anēms tas nipokou, tad anēms tēik nepasieda i galva.

Tas bova sobatuos vakars, ka Vacluovs bova išējēs i šuokius. Ont patēis gala ē ons parējē. Iējēs tujau mums ē saka:

– Aš parsēvediau draugū...

Ē anēi palēpa ont aukšta i anuo kombari. Vo paskou, ka jau Aduoms bova prigierēs, ons jiemē ē isēklausē, ka tēn, ont aukšto, kažkas alātēj. Pakēla ē pri vēsū žmuoniū saka:

– Aš anus, žaltius, vēsus numausio. Mon truobuo nikuokiū anuo draugū nerēk. Jau ī po darba. Galiejē gertē kol mes paršieli rebēdavuojuom. Vo dabā, ka aš ēto goltē, ka mon vēsē varītōmēs laukonās. Vo je aš ontlēpsio, aš ni vēina par doris neišvarīšio – išsvaidīšio atēdarēs pro longa laukonās, ka anus ē vel's paraus.

Vo doktērēi pasakē:

– A to ēti anēms pasakītē, a ne? A nuori, ka aš pats ontlēptiuo?

Bērota saka:

– Vo kuo to, Aduomā, pīksti?

Bērotā pritarē anuo pati ē sosiedē:

– No, Aduomā, vo kas če tuokē atsētēka, nepīk.

Paskou pasēruodē, sau, ka ont tou aukšto bovē ne tik vaikē, bet ē mergas. Pēnkē vaikē ē pēnkēs mergas. Vo Aduoms, nieka nelaukēs, tā sosiedē tojau atriežē:

– Ka nuori, vēskēs pri savēs, vo mon anū nerēk!...

Bērota saka doktērēi:

– Ēk to ē pasakīk, ka tas Vacluovs so vēsās sava draugās mautom tēn, iš kor atējēs. Vo je tievs ontlēps, ons atdarīs, pasakīk, longa ē vēsus, pagrēbēs ož kuoju, išmietiuos kap šarkuitius iš lēzda...

Je, je, vākali, besēveizint anēi nu tuo aukšta ē išnīka. Vo, ka nieks negērdieto, ka būtom tīkiau, ē batūs nusēmuovē išsēnešē ronkuos. Grētā vēn neblēka ni vēina. Paskou, ka vēsks aprēma, viel iējē Vacluovs i truoba ē saka:

– Tēi vaikē tor šnapšēs. Ka išvariet, ta kor mes anou beēšgersem?

Vo aš tou sava Liodvēka jau vedo i truoba, jau anam vēskuo ožtenk, mēs, ēk goltē.

Toukart Vacluovs priējē pri monēs ē saka:

– Mūsa nieks nebisēleid, to prijimk mumis i sava truoba...

– No, ēkēt, juk nenutrūks mon ta truobuos kertie, ka tēn kuokē adīna, a dvē... pabūsēt. Bet pas muni tier mažā vēitas.

– Mes išsēteksem, būs gerā...

– Anēi tatā sosēnešē krasēs, asluo pasēdiejē dā ē soulali, bet netelp, ē vēskas. Tumet vēins atsēsieda ont pečiaus čēgūnu, kēts – ont mažuojuē krieslēlē, bet vēs tēik vēitas trūkst. Kou darīs? Ē tuos mergas, a būsī matēs, vēsas vēina po kētuos sosieda tēms vaikems i skreitus.

Vākali, nikāp nebnugoldau ni aš tuo sava tieva, rēk, matā, ē anam, nuors, ka vediau i truoba, pats soprata, ka anam tuos šnapšēs jau ožtenk. Sakē:

– Nebgalio daugiau gertē, vēsk muni i luova.

Vo, ka pamatē šnapšē, anou nu pēlnuos botelkas ni so medio nebatmuši. Nebēt sau goltē, ē vēsks. Ons atsētūpē i kertē pri pečiaus dorieliu, tēisē i išsēbarstiusius pelēnus. Top sau ē lauk, komet kas če pradies pilstītē. Ka to matītumi, prisvēla tēp, ka niekor nebēpajudinsi, nuors to pasēkark, ni so kuokio bolduozerio anou nebēpastumsi. Prīsvēla ē prīsvēla. Matā, soprask, jau douk ē anam tuos šnapšēs, musintās ne kētēp, vo ož tou gaspada.

Vo mergas... al' ger, vo pīpkas kūrēn. Ont galū gala aš anas iškeikiau, vo paskou, varīdama laukon, ē pīpkiniem ēšvadēnau. Sakau:

– Vo je nē, ka pajimsio miedi, aš vėsas iš tuos sava koknės pertēnā išpersio. Nebžēnau, jerguteliau to mona, kāp anās benusėkratītē. Vo šnapšės tas jaunims toriejē ciela trilitrini. No, ē anėi sau vėsē, ē mona tievs ožpečiou tūpēis i pelēnus, ger ē ger. Mēs, pasiuskėties, je nuorēt, ē nospruokēt begerdamē, ē to, tievā, nospruok pri pečiaus i tou kertē isėlindēs. Nieka nebgaliedama bepadarītē, anū ēškrapštītē, ie-jau i sava kombari ē atsėgoliau.

Vo aš jau tēp, musintās, biški nusunūdau, bet, ka jau bova kuoki pēnka adīna, mon tuo sava truobuo nē gulietē, nē siedietē – mon tuoks nikuoks mēigs nebie. Anėi doru neatēdara, bet aš vėskou gērdo ē ožoudo. Jauto, ka nieka neveiziedamē anėi kūrēn, vo kūrēn... Paskou mēs, ka aš, oždarīta tuo sava kiurkie, jau grētā nusluopsio. Atsėkielusi iš luovas viel pradiejau šauktē:

– Jau koris laiks, no, a ēsēt vėsē nomėi, jau ēkēt goltē!.. Jau grētā vėn ē saulē tekies...

Atsėsiedusi veizous pro longa, paskou luovuo dā ē atsėklaupiau, ē matau, kāp vėina puora nuēt i žaga, kor mūsa ožkūtie sokrauts, nosėporkou kap kuokėi kalakotā ē parēt. Tumet kėta puora eit. Al' veizous, vėino miero – eit ē eit. Mon viel pakėla zlastēs, aš iejau pas anus ē sakau:

– A ēsēt jūs, pīpkėnės velniū, laukonās iš mona truobuos, a ne?! Musintās, – sakau, – jūs ni vėina ni muotinu netorēt, ni tuos muotinas ronku tor. Jau pasiotosēs, – sakau, – pīpkėnės.

Vo ta vėina dā baras so monēm – kažēn kou tēn ana sau po nuosē ka bomb, ka bomb. Jau tuokiū pīpkėniu – nedouk, Viešpatie, niekam pasaulie! Po tuo ka aš ont anū pasiotau blevīzuotėis, išvadēnau pīpkėniems ē pasėleidieliems.

Aduoms ē dabā iš monės tebjoukas:

– Tuos tava pīpkėnės, – saka, – viel trainiuojēs aplink mūsa noma.

Ė vėsus metus ons, biški kou, ē viel:

– Jau Vacluovs so tuoms tava pīpkėniems parēt.

Anuos īr, musintās, če pat, iš miestalē. Luolita tas vėsas mergas pažist, bet mon nesaka. Ne, ne – nikomet.

– A tau rūp, senė! – šauk ana.

Aš kor bovusi, kor nebovusi ē viel ieito pas anus:

– A mėslejēt, ka isėleidau, ta jūs pas moni vėskou ē galēt darītē?

Vacluovou po tuo pasakiau:

– Daugiau to mon tuokiū pīpkėniu nebėprivie-si. Vėsk, nebėprisėleisio ni iš tuola, ē monės dau-giau nebėprašik.

No, ē tēp mon bekariaujint so tuoms muokīklė-niems, atējē, musintās, jau septinta adīna.

Vo tas mona tievs, prisėspruogēs be varda, sau snaud pri tuo pečiaus, ikrētēs i pelēnus, kažkou sau rokujēs so dongaus angelās, ē tēik. Īr tuoks pat, kap ē tuos pīpkėnės. Paskou so Vacluova pagalba nē gīva, nē mērusi anou šēp tēp nuvėlkau i luova. Mēs, nopruok, to, velnē šmuotē, ka tēik dā gali so jaunās rītē tou šnapšē ē nikāp neprirītē...

Vo Aduoms so Bėroto tou rīta nuoriejē važioutē i rajuona. Musintās, ruošies vėžtē paršėlius pardou-tē, vo gal paveizietē, kėik ož anus bemuok. Bėrota jau atsėkielē po pėrmo ē veiz, ka mona truobuo dā tebdeg švėisa.

– No, ē žaltē velniū, – šaukdama lėp iš luovas, – biegsio ē aš dā anū vītē po šimts velniū. Be monės tēn nieka nebėbūs...

Ana pasakuo:

– Aš tik išēto ont pamata, vo če Vacluovs tatā, vėina apsėkabėnės, bekiorkėnous kėima vėdorie – tēisē ont mūsa stalalio. Ka pradiejau aš keiktē:

– Ak to, k..., to bjaurībē!

– Vo ta, sau kėima vėdorie atsėgolusi ont stala, dā tebraituos ē nimaž neskob nolėptē, tiktā taisa ē gluosta sava nušiorosēs plunksnas, ē tēik. Paskou jau sožėnuojuom, ka ta ē bovusi pati tėkruojē tuo Vacluova pana. Ons po tuo tatā žadiejęs anou ves-tėis dā ē i truoba...

Paskou, jau po pusrītēs, Aduoms išējē mašinas ožsėvestē. Ons saka:

– Aš priejau pri mašinas, veizo ē mašinuo i puo-ra. Aš ē mašina jau ožvediau, ē variklis jau išėla, ē vaikis jau senē išlėpa, vo merga iš tuos mašinas nelėp laukuonās, ē vėsk.

Tuo mašinuo bovės Pliekātis. Al' tuokē dēdė-lė merga pasėjiemēs, vo pats tuoks mažėlielis. Če jau išējē tēp, kap tas mažuosēs veislės gaidātis so dēdėlē vėsto.

Jau mašinas variklis ēt šnėrpšdams, jau ikaita, tujau rėks važioutē iš garaža, vo ana tebėpliuopsa ē vėsā nejud. Jau isiota ē Aduoms. Ons priēē, atėdarē ožpakalėnės dorelės ē saka:

(Nukelta i 30 p.)

– Po šimts velniū, a to, lēpsi lauk, a ne!? Je to mon tojau neišlēpsi, aš paleisio mašina, oždarisio doris, nusēvēsio tavi i krūmalius ē ka nudulkinsio, ka to ē kuoju nebsodiesi, vo paskou i tus krūmalius ka išdriebsio tavi, ka to ē pažekteliesi, ē pats nuvažiousio.

Po tuokē nugondēnēma ta merga, liguo kuoki apgvaizdiejusi kalakotē, jiemē po biški jodintē kuojēs, jodietē pati ē šēp tēp išsēruopštē laukuonās.

Tatā tou rīta šēp tēp ē nusēkratiem tuoms muokiklēniems. Vo juk ta merga mašinuo jau nebova tēik prisēgierusi, ka sava kuojuoms nebēpaēto. Juk matē, ka vaikis išlēpa, ē to nieka neblaukusi tujau pat lēpk laukuonās. Juk nieks daugiau vēs tēik nebišēs. Lig rīta jau galiejē ēr išsēpagēriuotē. Bet kou to padarīsi so prisēspruogosioms kloikuoms? Vēsas mergas dabā īr kap kuokēs plompruotēs, skliuorēnie sau sparnus paleidosēs, ē vēsks.

Ta vēina lig iējusi jau cēgarieta ožsēdegē. No, tuoki daili, mēs, mergelka, vo tēp tujau pat gruobi tou cēgara. No, vo tuokēs, ruoduos, ē vēsas būtom nieka sau paveizietē, tuokēs jaunas. Vēsas muokiklēs. Paskou sakau:

– No, a tau īr pruota, Vacluovā, a ne?

– Aš ni pats nemēslējau, ka anuos tēik ēlgā būs. Mēslējo, kuokē vēina ontra borna išgers ē išēs.

Po tuo vakara tievs Vacluovou pasakē:

Ni miegintē nemiegink – ni vēins mon daugiau ni i kēima nebiēsēt. Nebiviesi ni vēina vaikē, ni vēinuos merguos – nieka! Nu šiuo karta, vēsks, jau amēn.

Pridiejē ons toukart ē Luolitā:

Je jau soprasīs, ka ne vēina bēsi, pasēišķuok ē truobuos, ē vēitas, ē kombarē – pas muni daugiau nebēparēsī. Ē ka aš tavi toukart brauksio, ka ē vel's paraus. Ni mislītē nemislīk, ka aš pri tavēs bētiuo komet. Ne, ne. Mauk, kor tau rēk, ē vēsks!

Ē paskou ka kērtā so kumstio i Luolitas stalieli, ka tas dvilinks sosērētē ē vuos neparlūža. Tēp tatā keistā pasēbēngē paskotēnis Liodvēka išgierēms...

VUONELĒ

Vuonelē par vēsa dēina dērba karto so kētās vēinioulēktuokās. Rinka iš dērvu akmēnis. Ē par pēitus sau jiemē ana ē sosērga. Ē nieks nežēna, kas anā īr. Ē Luolita dērba tamē patemē būrie, tou pati darba, vēsē ē i pamuokas ējē.

Ē sosērga sau muokiklēs, vēinioulēktuokē, ē

nieks nežēna, kas anā īr. Vo Vuonelē tēp sosērga, ka pradiejē krēstē iš kuoju. Al' krimt ē krimt, musintās, kas kelēs mēnotas. Gava vargšēlē išvēžtē pri tievū.

Ana vēn šauk, ka dīgulis anou vēituo pjaun nepapjaun, jau sovēsam īr amēn. Ē nieks negal pasakītē, kas anā ī.

Ka parvēžē nomēi, musintās, pati muotina paskombēna ē iškvēitē greitoujē.

No, kas če gal būtē, ka tēik staigē vāks sosērga? Dīvuojēs vēsē ē petēs trauk.

Vo sau a bespiejē, a ne nuvažioutē lig lēguonēs, tēn pat sau jiemē ē apsēperiejē. Musintās, dā spiējē ineštē i lēguonēs.

No, vat sau, nē tievā žēnuojē, nē kas. Muotina šaukonti:

– Če pat moni ožmušk, vo aš aple sava vāka nežēnau nieka.

Ka muotinā pasakē, ka Vuonelē rēk gimdītē, ta, vākali, če pat, kāp stuov, sosēlēda, gava anā kēštē po nusē vaistū. No, a tatā tuoki mada gal būtē – nežēna nieks, ni kas, ni iš kor. Dā pasakuo, ka anuos tievs vēina karta sosiedams rokavēs:

– Je tik mona nomūs pasēruodīto kuoks vaikis, aš anou tujau pat i pēpēru žēmē išvarītiuo...

No, ē varīk sau dabā to. Ni vēina nebier. Anēi patis išbiega, nebrēk ni varītē. Vo juk so Vuonelē vēsas i vēina klasē ēt. I vēinioulēkta – dā vēinē metā īr lēkē lig pabēngēma. Ē laižikis dabā, ka nuori, jau so tava mergātē vēsks.

Mūsa laikās tuokiū panū nebova. Nē, nē – jau patēs pri vaikiū nējē. Aš nežēnau, nebova. Ka būtom merga nuējusi, anou būtom degotē išmērkē, pri tuoruos prirēsē. Tuokiū dalīku ni mona mama nier pasakuojusi. Vo dabā kāp īr – no, ētam sosēkorkē, no, ētam sosēkabēnē, no, krīvoujem vēsas, no, kūrēnam! No, jergau to mona, lig kuo esam priējē! Dabar jau nē gimdītē berēk, nē kou...

Anou vakara konēgs Svarinskis pasakuojē, ka tuo Sājunguo esou a aštounē mēlējuonā abortu par metus. Ē vēn lēguonēnies. Vo kas tou begal pasakītē, kēik dā ne lēguonēnies?

Dabā jau ē Vacluovs tor pana. Aduoms i anou ni paveizietē negal. Mēs, ka tuos mergātēs žēnuoto, juk ni iš tuola nevažiouto, nē ēto so tās kavalierēs. Mēs, no jergau, jergau, kāp tatā īr... Tēik nekeistē... Vo Vacluovou gali sakītē kēik nuori, ons vēsā nejem i galva. Vo atsēkērstē tā jau muok ont prima:

– Vo kou to, tievā, pasėjimē iš tuo pėjuoka Liodvėka šeimīnas? Paskotėnė pėjuoka doktėri. Ė nieka, gerā bova ė dā dabā tebgīveni...

Ta anuo mergātė ėr iš tū Šeimetu, iš Elzės Šeimetienės. Ne tēp senė veselė bova pas anuos bruoli. Žanėjuos bruolė mergātė. Ana ėr iš pėnkiū vākū. Aduoms saka:

– Pasiotusi Plioškalė!

Jau ta pati, kor če po miesta skliorėnie. Saka:

– Ta Vacluova merga pasiotosiujė Plioškalė. Mon tēp atruoda, ė vėks.

Ta Plioškalė tuoki tier, matītė, ė tēn anėi tier tuokėi pat. Vacluovs so tou sava pano bova tuo parietkuo. Kāp ons ės piestė i tus Vėrbalus. Nespasabnė būtom. Aduoms saka:

– Ka aš nuvažiousio, ilieksio i kėima, vėsė sopras, kas če atvažiava.

No, ėr, kāp reikint, tou sobatuos rīta Bėrota saka:

Važiousio aš!

Vo je anėi netories mašinas, so tou patė rėks nuvežtė ė i veselė. No, Bėrota saka:

– Rėk mon sosėtėmptė kap reikint. Mon rėk jau so tou oušvienė sosėtėktė.

Ė Bėrota išsėpoušė tēp ont prima. Pasėpoušė kāp vėn reikint. Ė nuvažiava, bet nieks nepriėjė ni pri mašinas. Anėi veiz sau pro longa, kas če atvažiava, ė vėks. Tik vėns tievs, kelniems nešėns, tīsėnie po kėima, ė tas pats be marškėniū. Tikā vėns pėlvs kap kuoks bundzulis baltou iš tuola. Atliekė pri mašinas tik vėina Vacluova pana. Ė grīža Bėrota nieka nepešusi – oušvė i kėima sau pri anuos ni vėns neišėjė. Tēp tatā pasėbėngė tas sosėpažėnėms.

BE LIODVĖKA

Mon vėina karta ta daktarė ė saka:

– A nuori aš tau nu nervu kuokiū vaistū pri-rašisio?

– Dėl nervu to mon nieka nerašik, anū mon nerėk. Aš nemuoko tėik staigė sopiktė, kap ka ta mūsa Gedrėmienė.

Ana, ka sosėtinkav, mon vėn pasakuo:

– Ka aš sopiksto, ka aš nuėto, ka kamė monāsis būs begerous borna, mon ruoduos, ka mon vėsas doris ėr atdaras. Aš tik iėto, jemo ož apkaklės, ė tas ož karta ėr pri žemės. Vo kas ėr ont stalo – tik žibt apsėsoko – ė tas vėks jau ėr asluo.

Tuoki muotrėška – tā bėnt, tatā ne aš... Mon

D. Mukienės portėgrapėjė

nier nikuokiū nervu ė vaistū mon nerėk.

Prīš vīra mirti vedo parsėdongėnuov pas žėnta Aduoma. Ė, pasakīsio, mon nekuokėi raškažė nė onkstiau bova, nė dabā ėr. Ka dā abodo bovuov, tėik daug gīvoliū nebova šertė. Vo tēp juk mon kėtuos bieduos ė nebūtom. Tik tēi Aduoma gīvolė. Aš tuos anū karvės no nikāp nepamelžo. Onkstiau bova tuoki spėronti, bet aš anou geriau liuobo pamėlztė. Ožsėdiesio ont kuoku šniūrieli ė be baimės sau mėlšio. Vo ta tuoki keista ėr mėlztė, ka bronts anou žėna, kuo anā rėk. Vo mes juk ė besam tuokėi lopatā, ka nieka nebgalem ni pataisītė, ni padarītė. Ta karvė ėr tuoki liguo kėita, liguo nekėita, nesenė parvesta, matītė, kad a nesam pripratė, a kas kėts ėr. Vo nupėrka anou nu tuo Jūzapa. Vo ta senuojė bova palėkusi žimėlžie, bet bova dėdlė gera karvė ė aš anuos, ka išvežė i paruošas, kelės nedielės gailiejaus.

Vo svėkata mona kuoki bova, tuoki ė tebie, al' nimaž nier geresnė. Tēp ė bieduos liguo nebūtom, bet va, baisė ėr tuoks sunkoms. A širdie, a plautiūs–kelms anou bežėna. Jeckau mona, kėta karta, vuožuojo sau vėina, liuobo atsėkelsio rīta meta, apsėdarīsio, ka karvės dā kolkuožė mėlžau, ė išėsio sau tujau pat pro doris. Ė nimaž nereikiejė sau atsėsiestė ė pasėėlsietė. Vėsor tik ont greitūju. Vo dabā, je mon kas pasaka, ka to skubiek, mon jau ė vėks – ni tėik aš nebgalio. No so vėsam nieka.

Tēp tatā ė gīveno. Šluopsto, vo nenušluopsto. No, vo kėta nieka daugiau ė nebūtom. Je tik nuori grėtā – ė vėks, tujau pat. No, vot kuoks ėr dosulis, ka je nuori to patrak, bet nieka iš tuo nebėbūs! Negalio sopras-tė nu kuo ons ėr. A ons ėr nu šėrdėis, a nu kuokiuos astmas, a dā nu kuo... Vo tēp juk bieduos nebūtom.

(Nukelta i 32 p.)

Tik tū darbū tuokem omžiou jau mon ir ožtektėnā...

Vo dabā kiaulės apsėšieriau ē išejau pas tams-tas. Vo ta mona doktie Bėrota, vėn so tou sava fermo. Bieg ē biegs, biegs ē biegs. Ė pati sakau, no, jergau to mona. Ka ē vėina kuojė jau nu tuo biegsma anā pradijė postė. Paskou ē ontruojė. Al' bova dėdlė sopotosės, bet ta vėina atsėlėda, vo ontruoji lig gala nebatsėlėd. Ė kas tən galietom būtė ožėjės, musintās, nieks negalietom pasakītė.

Vo be vira jau senė pripratau. Ka būtom tebesos, vedo pas doktėri nebėbūtoviau galiejėsio gīventė. E-e-ek, e-e-ek! Anodo būtom, musintās, išsėmušosio. Ka jau dabā aš vėina, mon jau ē nieka – aš nieka nesakau, tepatronkas anėi. Vo ana, kol ons tebėbova, tujau baisiausė liuob bombies. Ė vėns bomb, ē ontros bomb. Ė ni vėns nenusėleid, ni ontros.

Ana priš pat vakara iėjė pas mumis ē saka:

– Vo kam jodom rėk tuokė dėdėlė elektra varkarās degintė? Juk to, – saka mon, – dabā nieka nebverpi. A to jau šemė laikė tēp nieka ē nebmata?

Toukart dā tebėbova rogsiėjė mienou.

Vo ka to neverpi, – saka, – to isėsok maža lėmpelė.

Anuos patiuos vasarėnie ir dvė: vėina mažesnė, ontra dėdlesnė. Ė ana tujau pat palėpa lig palobiu ē tou dėdlesnė išsoka, vo maža isoka. Ė sau jiēmė ē išgėrda Liodvėks. Jergau to mona: tatā to šiuoki, to tuoki, a tau rūp! Kuoki nuor, tuoki pas vedom ē tedeg. Vo aš mėsłėjo: „No, tego sok, vo je mon netėks, aš viel isėsoksio dėdlesnė.“ No, ē šiodo ka pradijė bartėis. Vo mona sienis al' ka vėrp, ka vėsos jod. No, mės, juk to pakrisi če pat jau, tavi tujau parližous. To nebnuėsi ni lig luovas, ka tēp baisė siunti. Matā tuoki staigi zlastės ožėt. Vo mon, mės, je rėks, isėsoksio kėta, vo je nebdous nikuokiuos, nuvažiousio i Kernus pas sūno ē parsėvešio dėdėlė lėmpa.

Vo ka to matītomi, kuokė mažėlelė isoka, ka aš ni isėkėrtusi i laikrašti nebrego raidiū. A do vakaro lėmpa pabova, vo paskou, veizous, žėnts besous isokės jau dėdlesnė. Tuokė, kap ka bova pėrmiau. Vo aš mės, juk to tievā guli ē guliek, no, kuo tau kel-tėis diel tuokiū nieku ē dā tėik ožsiosť. Bet, matā, kuoks pasiotėms ir. Mės, ka to tuoliau būtumi bovės, dā nemėrės, juk nebėbūto galiejė ožtektė kontrībės ontroujou. Ė nikatras nenosėleid, al' tēp, kap do vuožė. Noj...

Aš ož senūju truobū pakėlas būtiuo gavusi kelės tūkstontės, bet vėsas pasėjiemė Bėrota. Bet vės tėik ana mon dā pasaka:

– Kāp če so tou tava pasėlaiduojėmo bebūs?

Vo aš sakau:

– Je nuori, mauk muni i kanala, vo je nuori, po patėlās laikik... Ka jau numėrsio, mon nebrūpies. Je kou išdrisi ē nebėjuosi žmuoniū, kāp to nuori, tēp muni ē laiduok. Mon būs gerā.

Al' tēp rokou, ka aš ni ontroujou nemuoko papasakuotė.

– Palauk, ka to monės neklausītumi, – saka, – ka aš tavi mautiuo i sklepa, ka to ē nebatsėkeltumi...

„No, a to ē tēp svėko pruoto ē galietumi padėrb-tė? Je...“ – mėsłėjo vėina pati.

Dabā jau ē aš niekor nebėšėto. Vėn tatā mėsłėjo, bet nikāp nebišėt – če paršėlė mažė bova, če, veiziek, pri kėtū kiauliu vėn. Ciela nedielė – vėn tēp, ē vėn tēp. Pragaišti so tuoms kiauliams: če lapus laužik, če juovala vėrk, če rink bolvės ē sosėnešiuok, če šerk, če jau, veiziek, karvė rėk keltė, če mėlžtė, če, veiziek, jau līn – biek onkstėi lapu pasėlaužītė – tēp ē ėt tuos dėinas, kol vėina karta bebiegdama būsio ē parėitiejusi...

KUOTRĖS ŽEMĖ

Liaugauds, Kuotrės tievs, toriejė trilėka aktaru. Žemė bova, kap ē tebier, kėisīnā, krūmalė, akmnīnā ē posė aramuos. Vėsos ožopis, lig so truobo, bova arams. Tik i mėska posė tas gals bova nearams ē vadėnuos kėisīno. Vo ož mūsa žemiu bova Ugeniu. Nedėdlė daug – kuokėi septīnė aktarā. Anū daugiau bova mėska, vo aramuos – vėsā nedaug.

Vo dabā tas kėisīns – ėk, ē-ek, ontā ir ožžielės beržās, jau ir tėkros mėsks. Vo toukart nebova nikuokė berželė. Mažā kamė kuoks beržielis. Vėsa pėiva bova pjaunama, vėsor galiejė pjautė, vėsor. Dabā jau nieka nebie. Toukart ē tėms gīvolems bova gerā. Vo dvarū laikās vėsa ta žemė bova arama. Bet kāp tū dvarū neblėka, tēp ē tuo žemie pradijė tuoks liguo viržis augtė.

Pro pat noma, pakalnie, biega tuoks mažos opalielis. Dabā nebatmėno, kāp ons vadėnuos. Anamė ne tėik tū žovū, kėik tū viežiū liuob būs. Dabā a bie, a nē, nebžėnau. Aipšienė, ka mergė tebėbova, kėik ana liuob tū viežiū prigaudītė! Ana neliuob bėjuotė braidītė po tou ondėni, ē so ronkuom vėsas pekerės liuob išgraibīs. Aš jau bėjuotiuo grėbtė, aš nikumet neso graibiusi. Vo paskou tou opalieli ožtvėnkė ē mums neblėka nikuokė išvažiavėma, ni išėjėma.

Reikieję važiuotė kelis kėluometrus aplinkou.

Vo ka paskelbė istatīma aple žemė, tujau pri monėi iš kažkor prisėtaisė anūkė. Atvažiava i kėima ē ka pol ont monės, liguo būtom pasiotusi. Mon saka:

– Aš eso Liaugauda anūkė, vo kas to tuoki būsi?

Kā Bėrota nebūtom parėjusi, aš anā šlouta būtiuo pajiemusi ē išgėnusi pro doris. Tatā ana nuor mona žemės, ē jau būtom, musintās, vėsa pajiemusi, bet apilinkė nedevė. Ė tiktā diel tuo beatėjė, ka be monės nieka negal padarītė. Vo ont tuos žemės arešta ana jau bova ožnešusi be monės. Ana dā žėima liuob nuvažious i apilinkė ē klaus:

– A pri žemės dā nieks nepasėruodė?

Ė džiaugies, ka nieka nier. Vo, kāp reikint sau, apilinkė toriejė sosėrinkusi vėsus puopierius, bet nežėnuojė, a tuo, a kėta Liaugauda ta žemė ir. Diel tuo ana ē pradijė ēiškuotė, kamē aš bėso. Anā vėinā nieks nedoud tuos žemės. Tėravuos, tėravuos, ēiškuojė, ēiškuojė monės ē tatā atrada. Ana iėjė i truoba, aš kap ē pažīsto anou. Mėslėjo: „Ta ir Bubilienės doktie Jenė. Skaituos Liaugaudalės doktie, Liaugauda anūkė“. Ana ē saka mon:

– Aš atejau tavės ēiškuotė. Gīveno Apoulie ē aš pri tuos žemės priklausau.

Aš ē klauso anuos:

– Vo katrā vedvėm ta žemė bepriklausa?

– To esi pamuotės doktie, vo aš – anūkė.

Ė, kou sakiusi, nesakiusi, viel:

– To esi pamuotės doktie, vo aš – anūkė, – ē nieka daugiau nebsaka. Kartuo ē kartuo.

– Vo ka aš eso pamuotės doktie, vo to anūkė, ta kuo to če beatejė? Būk sau i svėkata ta anūkė, vo kam tau monės berėk? Mauk laukuonās ē pasioskės so tou sava žemė. Aš nebėpriklausau, eso pamuotės doktie, ē mon jau rėk eitė pri darba, – pasakiau aš.

Vo ana toukart ē saka:

– Vo komet to galietumi nuvažiuotė i Krakės?

– Vo kuo mon tən važiuotė?

– Rėk vedvėm abėdvėm karto tən pasėruodītė.

– No nežėnau, – sakau, – komet aš galiesio nuvažiuotė, kas komet muni nuvėš.

– Autuobosā ēt kuožna dėina, ē nuvažiousi...

Tėp tatā ē būnav. Aš lauко, komet išės, vo ana bomb ē bomb.

Paskou parėjė Bėrota, ē ta anūkė ka šuoks:

– Aje-ei, aš tavi senė nuoriejau sosėtėktė! – ē ontpoulė ištėistuoms ronkuoms tėisė anā ont kakla.

Anuos abėdvė ē stuojė brauktė ruoda. Tou muomento pasėdarė tuokės gėntis, tuokės gėmėnaitės, ka neklausk. Ėk, ėk. Aš ē sakau balsė:

– Ka to būtumi vīrėšks, galietumi būtė tėkros konėgs. To tėp poikė pasakuoji, ka ē žvieris laukūs neatsėtraukdamė tavės klausītomės.

No, ē Bėrota prižadiejė pėrmadėinie nuvėžtė muni: ana atvažious iš Apoulės, vo muni iš če atvėš Bėrota.

Ka muni nuvėžė, vėršātis tujau pradijė klaustė, kāp ir, kam ta žemė priklausa? Aš sakau:

– Abodo anodo bova našlė ē abodo apsėžanėjė. No, aš eso ta pamuotės doktie. – Vo komet apsėžanėjė?

– No, maždaug aplink trisdešimtus metus, – sakau.

– Vo komet Liaugauds mērė?

– No, tėp, – sakau, – aplink ketorėsdešim ontrus.

– Vo mėrdams, – saka vėršātis, – kam kėtam palėks tou žemė, ka ne patė?

– No, vo kas to tuoki būsi? – klaus atsėsokės i anūkė.

– Aš, – saka ana, – eso anūkė, aš eso Liaugaudalė.

Ons nē šiou, nē tou, nē šiou, nē tou. Vo aš ont tuo patėis žuodė sakau:

– Ta kāp – a vėsa, a posė žemės?

Paskou vėršātis saka:

– Tā posiau. Dabā mon aiško ir, kāp če tēi istatīmā regoliou. Mon dabā vėsk paaiškijė. Tiktā dā nier tėkrū dokamėntu ē ir paruodītė tik devinė aktarā.

Paskou po kėik laika ē iš Vėlniaus atėjė kuoks tən puopierios. Tad viel nuvažiavuom. Ta anūkė jau bova daug kartu nuvažiavusi ē vėn poldėnie, ē vėn vėršatiou nedoud ramībės.

Jau po tuo, ka vėsk paaiškijė, Aduoms mon vėina rīta ē saka:

– To douk mon sava pasa.

Aš nieka nepamėslėjusi ē idaviau. Paskou, kāp ons parvažiava, mės, a nerėk Bėrotā papasakuotė. Toukart Bėrota klaus Aduoma:

– No, kāp to tən sorokavā?

Ons aiškėn, aiškėn, vo ē Bėrota saka:

– Aš nesopronto, kāp to mon pasakuoji, aš nesopronto, ē vėsk.

Vo, grīžės iš Krakiu, jau kėta dėina, Aduoms mon vėn pasakuo ē pasakuo:

– Tau iš valstībės parės kompensacėjė.

(Nukelta i 34 p.)

D. Mukienš portēgrāpējē

– Vo ož kou mon parēs ta kompensacējē?

– No, – saka, – ož žemē.

No tēp, matītē, ons nuliekēs ē tus dokamētus sotvarkē.

Vēina dēina, ka anuo nebova nomēi, mon Bērota saka:

– Mama, važiouiav vedvē i Krakēs ē paveiziekiav, kou tas Aduoms tēn iškrietē so tou tava žemē.

– Ē sau, kāp nuvažiavuov, ē gerā, ka grētā ana spiejē nuvažioutē, dokamētā dā niekor nebova išvežtē. Vo sau Aduoms, ka bova nuvažiavēs, sožēnuojē, ka bogalteris sau priklausiosē žemē pardavē valstībē, ē Aduoms tēp pat sorēktiejē. Matā, Aduoms, nieka neprasētarēs, tēp pat padērba ē so mona žemē. Ta Bērota, vākali, tujau pat papiemē tus dokamētus ē pardērba. Saka:

– Ne, ne – aš sava žemēs tēp grētā niekam nepardousio.

Paskou nuvažiavau pas sava sūno i Kernus. Rēk, mēslējo, pasērokoutē diel žemēs ē so anou. Sūnos saka:

– Kēik šin pavasari mūsa ūkē specelistu atleida – kuoki pēnkiuolēka. Ka muni būtom atleidē, aš būtiuo važiavēs i tou sava tievēškē paveizietē, kāp ta žemē beatruoda. Ons atvažiavēs tou pati saka ē Bērotā. Vo Bērota:

– Matā, ē tas kērmēns dā nuor līstē pri mona žemēs...

A matā, anā jau ē nebēpatink. Vo juk tēkrāsis bruolis! Vo ons saka:

– Bērota pasējiemē piningus ož pastatus, vo aš pasējimsio tou žemē.

Ē kas anou bežēna, kāp če dabā bebūs – nē mon nieks aiškēn, nē kou. No, ē dabā tēp ē palēka. Aš anodom abodom sakau:

– Žemēs nier kuo pardoutē. Juk ožsēsiesēt duobēlās, nupjausēt, parvešēt ē galiesēt gīvolius šertē. Galietom ē sūnos, a kas nuors kēts ētē tēn ē gīventē. Kas tik nuories. Gal ē grūdū pasēsietē a kou kētkou, ē diel vēskuo gal sosētartē.

Ē Bērota vēs tēik apmuovē tou sava bruoli. Matā, tū truobuos pakēlū ana negaliejē pajimtē vēina. Pasakē, ka rēk ē ontruojē sotēkēma. Turinti nu bruolē atsēvežtē rašta, ka ons atsēsaka. Ē ana teisē iš rajuona numuovē i Kernus. Pri bruolē ni eitē nenoejē. Vo bruolienē pasakē, ka esou kelē šimtā ē kad nuor ana ont sava varda parsēvestē. Bruolienē saka:

– Kam če mums rēk diel tū keliū šimtū dā posiau dalintēis.

Ana sau brūkšt ē pasērašē ont tuo pareiškēma, vo Bērota tujau nuvežē i rajuona, ē ana gava vēsas pakēlas – a dvīlēka tūkstontiu. Vo bruolienē tuo vēsā nesakē. Matā, kāp tatā ī...

KERT KUOTRĒS MĒŠKA

Vo vēina karta tā anūkē kažkas paskombēna ē pasakē, ka kažkas tou mūsa kēisīna kert laukuonās. Mes če nieka ni žēnuotē nežēnuojum. Vo ta anūkē kelis kartus vēina pati važiava apveizietē tuos Ausēnēs, kāp tēn bie. Bet vēn nieks nieka. Vo, ka išgērda ē pamatē mēška kērtēma, tujau paskombēna Bērotā i karvidē ē pasakē:

– Kažkas kert laukonās mūsa kēisīna. Jau īr daug iškērsta ē tēn pat malkas miediu sokrautas.

Anuos ož karta abēdvē sosētarē tuokē ē tuo kē dēina važioutē apveizietē. Priš tou nuvažiava i apīlinkē, tujau priējē pri vēršātē, vo tas staigē besētaisous kažkor važioutē. Jau viel žemēs matoutē a kuo jau tēn. So anuoms pasēlēka ta sekretuorka. Vo anūkē dā tou patio nuor, ka ē dokamētus mums išrašīto. Ka žemē īr posiau – mon ē anā. Ka vēsks būtom kāp ē īr: ē žemē, ē krūmalē, ē kēisīnalis, ē vēsks. Vo ta sekretuorka nimaž neskob ē klaus:

– Vo a to aiškē žēnā, ka to esi anūkē?

– Je, aš eso tēkrū tēkriusē Liaugaudalē, aš eso anūkē.

Ē nepabēngusi tuo viel ož gala:

– Aš eso... aš eso...

– Aš sakau:

– Juk to esi Bobēlalē, nikuoki ne Liaugaudalē... Ta sekretorka ē viel pradiejē klaustē:

– Tad kãp ĉe dabã ir?

Vo anuos muotina bova so Bobelio žanuota. Sekretorka ė saka:

– Aš ė nežėnau dabã, ã to esi tẽkrã anũkẽ, ã nẽ. Ė pakol to nepristatĩsi muotinas gẽmẽma dokamẽnta, žemẽs negausi. Lig tuo laika žemẽs nedalinsem. Dabar aš tau nikuokiuos posẽs žemẽs nerašĩsio.

Tẽp tatã vẽsks tou karta ė pasẽbẽngẽ.

– Kol to, – saka, – nepristatĩsi muotinas gẽmẽma puopieriu, ka to tẽkrã esi Liaugaudalẽs doktie, nieka nebũs.

Po tuo tujau anuos išẽjẽ i lauka, vo ta anũkẽ priẽjẽ pri igaliuotẽnẽ. Bẽrota saka:

Vẽs tẽik vẽžkiavuos anou i Ausẽnẽ paveizietẽ, kas tẽn ir, ka jau tẽik mẽška iškẽrta.

Paskou pri igaliuotẽnẽ nuẽjẽ ė Bẽrota. Tas tujau pat sieda pas Bẽrota i mašina ė tujau išvažiavuos. Ka nuvažiavuos, isokuom i Babounẽs kẽima. Bẽrota saka:

– Pẽrmiausẽ rẽk pasẽtẽrautẽ, a tẽkrã ir iškẽrsta.

– Tujau tou igaliuotẽni pamatẽ Babounẽ. Žmuogos ė išsẽgonda. Ons tujau pat išẽjẽ iš kũtalẽs, vo Babounienẽ – iš truobuos.

– Kas ĉe ir, – klaus, – ka igaliuotẽnis vãkštĩuo po kẽima?

Babounienẽ saka:

– No, ka ožvažiavuos, ta ėtam i truoba.

Vo aš siediejau mašinuo, monẽs ĉe niekam nereikiejẽ.

Igaliuotẽnis pradiejẽ anũ tẽrautẽis, a tẽkrã ir iškẽrsta?

– Ir, – saka, – ė iškẽrta tẽi, katrẽi atsẽkraustẽ i Aučĩaus truoba.

Vo kas anẽms davẽ leidẽma? – klaus igaliuotẽnis.

– Anẽms paruodẽ brẽgadierios. Paruodẽ, ė žmuonẽs diel tuo nier kaltẽ. Vo tas brẽgadierios, kãp bova iš sena laika, tẽp ė tebie.

Babounẽ pridiejẽ:

– Aš nenuorio jums ni pasakuotẽ, tujau pat išẽs kuokẽi pliuotkã ė tarp mũsa prasẽdies nesantaika...

– To nebẽjuok, ĉe niekam nieks nepasakĩs. To mon vẽskou paaiškink, – praša igaliuotẽnis.

Ons ė pasakẽ, ka vẽsks jau ir iškẽrsta.

– Rẽk dabã nueitẽ ė paveizietẽ, a tẽkrã tẽp ir, – nosprẽndẽ igaliuotẽnis.

Nikuokẽ kelẽ kãp ė nier. Išẽjẽ takãs piestẽ.

Vo aš sovuožuojau, nueitẽ lig tuo Aučĩaus ė anũ

patiũ paklaustẽ, kas anẽms davẽ, ė a anẽi iškẽrta? Aš ė nuejau, bet anũ neradau nomẽi.

Vo anẽi, ka sogrĩža jau iš tuo mẽška, saka:

Al' ketorẽs tuokẽs dẽdliausẽs malkas privarĩtas, tuokẽi drũktẽ beržã... Al' tẽik tẽi beržã paugẽ, jer-gau to mona. Jau vẽina priekaba ir ė išsẽvežẽ – matuos traktuoriaus viežẽs, gal matĩtẽ, kor ir važiavẽs. Matĩtẽ ož karta – ir so „Družbo“ pjuovẽs ė kruovẽs, pjuovẽs ė kruovẽs...

Paskou, grĩždamẽ, gerã apveiziejuom ne tik krũmus, bet ė kielĩ. Bevažioujint sau, briaukšt, ė sotinkam ont kelio brẽgadierio. Bestuovis so mašino. Sostuojuom ė mes. Tujau išlẽpa igaliuotẽnis, pasẽvadẽna brẽgadierio ė ilẽpa i Bẽrotas mašina. No, ė pradiejẽ anuo tẽrautẽis:

– Juk to netoriejẽ teisies doutẽ iškẽrstẽ tou mẽška, ons nebier kolkuoza mẽšks.

Vo tas ni nemẽrkteliejẽs:

– Aš niekam nieka nedavĩau.

– Vo kãp tẽi žmuonẽs a tẽp savẽvalẽškã galiejẽ iškẽrstẽ?

– No, ka jau tẽp išẽjẽ, lai tus medius išsẽvež anuos, – ė paruodẽ so galvo i vedvẽ. – Toukart nebũs nikuokiũ skriaudũ... Toukart nebũs nikuokiũ skriaudũ...

Tẽp ė sorokavuos: brẽgadierios tus medius prižadiejẽ atẽdoutẽ mums. Tã anũkẽ ė sakuov:

– Ir ketorẽs krũvas, ė pasẽdalẽjem posiau.

Brẽgadierios tẽik aiškẽ abẽdviem prižadiejẽ atẽdoutẽ tus medius, ė mes tujau igaliuotẽni nuvežĩem i Krakẽs. No, ė nieka neblaukẽ išvažiavuos nomẽi. Vẽskou papasakuojuos Bẽrotas vĩrou Aduomou. Ons tujau pat išẽjẽ ėiškuotẽ traktuoriaus. Sotarẽ i mẽška važioutẽ ož puoruos dẽinũ.

Vo kãp tik mes išvažiavuos, tuos patiuos dẽinuos apĩvakarie, brẽgadierios nubiega pri tũ žmuoniũ ė saka:

– Kãp nuorõt tẽp, bet rĩtuo rĩta, greitĩbies, tus medius ka išsẽvežtomõt... Vẽžkõt kor nuorõt, bet nevežkõt nomẽi. Vẽžkõt i Tausus, po biški paverskõt i vẽina kẽima, i kẽta, bet tik ne vẽinuo krũvuo.

Tas žmuogos klaus:

– Vo dẽl kuo tẽp? Aš tũ miediu niekor nekavuosio, vešio i sava kẽima. Ni i kuokius Tausus aš nevešio. Aš nepavuoğẽs tesu, pats mon davẽ, aš ė ėškẽrtau.

Ons, nieka nelaukẽs, rĩta meta, onkstĩbies jiemẽ tus medius ė sosẽvežẽ i sava kẽima.

(Nukelta i 36 p.)

Vo igaliuotēnis, dā pērma karta ka bova atvažiavēs, mums pasakē:

– Aš be šautova pas tus žmuonis neisio. Ne, ne – aš maždaug numanau, kuoks če žmuogos īr atējēs i tuo Aučiaus vēita. To monēs be strielbas i tus krūmus nenuvarīsi nikuokē mado.

Vo žmuonēs pasakuo, ka tas žmuogos so kērvio ronkuo tujau pat stuov pri sava truobuos slēnkstē. Je so anou bornioujīs, ož karta, tujau pat so kērvio ēt ont vēršaus.

Kā jau prižadiejuom važioutē vežtē miediu, vēina pavakarē Bērota jem ē nuvažiou paveizietē, kāp tēn so anās bier. Anā kažkas pasakē, ka Ausinie tū anuos miediu nebier ni aigaras. Aduoms ē saka:

– Matā, ē traktuorio be rēkala pasomdiau. Ē gerā, ka dā nenuvažiavau, vēs tēik ož traktuorio būtom reikiejē muokietē. Vo būtiuo tošs grīžēs.

Bērota i Ausēnē nuvažiava so Vacluovo.

Anodo nuvažiavē ēt ē mata, ka tuo pēktuojē žmuogaus pati veiz pro longa i anus.

– Ēto pro šali, – saka Bērota, – ē bėjau. Juk igaliuotēnis ē Babounēs pasakuoje, kas par žmuonēs tēn īr. Aš, pamatiusi, ka ana veizas, iš tuola pradiējau muotē – akšēn, akšēn. Ta muotrēška ē išējē.

Ana tujau ē klaus:

– Vo kuo to nēti pas muni i truoba, a mes ne žmuonēs, a kāp če ī?

– Aš bėjau ētē pri tavēs, ka vēsē pasakuo, ka tava vīrs pol ont vēršaus so kērvio.

– To nieka nebējuok, – saka, – nepols be rēkala. Abodo esav smarkē ē nieka nebējuov, bet tik toukart, ka rēk. Vo tau nieks nieka nedarīs.

Vo aš bėjau ē par kēima ētē, slenko apsēveiziedama par krūmalius, ka jodo neužpoltomētav monēs so kērvio.

– Nebējuok, – saka, – nieka, ēk tako, nieks tavēs nepols.

No, toukart ta muotrēška vēskou ē papasakuoje Bērotā. Brēgadierios sakēs:

– Če miediu īr apstē ē plieškēt kēik nuorēt, tēik. Žmuonēs īr išvažiavē kažkor i miesta, anū nebier, ē so tās medēs darik kou tiktā nuori. Kēik tau rēk, tēik ē prisēkērsk ē ka paskou mon nelīstomi i akis bēnt kelis metus...

Vedom so Juonio ē paruodē tou norma. Vedo brēgadieriaus dā klausiev, a neišēs tēp, kap so tuoms egliems? Nusēgeniejuov ketorēs eglēs, atvažiava sa-

vininks ē pavežē: „Če, – saka, – ne tamstu eglēs ī.“ Vo vedo tas eglēs bovuov atradē nupjautas ē nusēgeniejuov, būtoviau ramontavosio kūtalē. Vo savininks saka:

– Aš nupjuoviau, mona krūmalis ē mona tuos eglēs ī.

Diel tuo anodo klausē ē diel tū miediu: rasintās, ka jau būs nupjauta, atvažious kas ē atims, rasintās, če negal kērstē.

– Gal, gal, – pasakēs brēgadierios, – Če nebier nikuokē žmuogaus, nebier ni savininka, numērē.

No, vo matā, šēndēin ē če atsērada savininks. Dabā ē nebžēnuom, kou bedarītē...

Paskou igaliuotēnis saka:

– Mes nieka negalem nobaustē. Pērmiausē rēk važioutē ē matoutē, kēik če būs tuos skriauduos, apskaičioutē piningās...

Paskou Aduoms dā kalbēna eiguli. Tas irgi saka:

– Brēgadierios tories ožmuokietē. Vo tas žmuogos, kor kērtā, nier kalts.

Vo brēgadierios, sožēnuojēs kāp vēsks pasēsoka, jau nuor liguo ē gerintēis, ka nieks nieka nebsakītom. Ons bējē, ka tik nerēktom prisēdietē iš sava kēšenēs. Bet če jau kētēp, musintās, nebišēs, rēks anou prignībtē...

No, kažēn, kāp dabā bebūs, kou ē komet aš bekērsio? Mēslējau, ka jau šē žēima būs tuo prakora. Vo, šē tau! Tas žmuogos saka:

– Prisēkērtau, ka pēnkēs priekabas išēto.

Vo dabā kou mon berēks kortē, ka atēs žēima? Vēns, matā, iškērs, kēts... Vo kou aš bekērsio? Vo vedvēm so anūkē tik rodēni dā teatmatous, teparskērs par posē. No, ē kāp dabā bebūs? Bērotā sakau:

– Rēk klausē tuo eigolē, kou ons sakīs? A ons gal, a negal paruodītē kuokē kertē. Vo kērstē dā īr kuo. Al' īr – ēk, e-ek. Ne tik šin meta vedvēm so anūkē ožteks, dā lēks ē kētēms metams. Nu pat Ugenē rēbuos – vēsor krūmā ē medē. Vēsor īr prižielē riktīgā: ē tēiviesniu, ē stuorū beržū ī. Ne kuoki statībēnē medžega, bet tēp sau prakorā – kāp vēn reikint...

Aš galvuojō, ka če nieks nieka nebsakīs – kāp brēgadieriou reikiejē, tēp ons ē padērba. Ka būtom ne ta žemē, vēsā kētēp būtom. Ē kas anou žēna, kāp če dabā bebūs, komet vedvē galiesiav ētē i sava kēišinali kērstē miediu. Vēsē kert, vo savininks nieka negaun ē nieka padarītē negal... Vo, kuoki tatā īr ožvesta tvarka...

KUOTRĖS TRUOBA

Kā aš bovau dā maža, mama apsēžanējē i Ausū kaima. Tuoks sosieds bova pēršlio. Ka nē ons, tams-telēs truobuo būtiuo aš begīvenonti. Ta vēita bova mūsa mamās. Tētis numērdams anā ē tastamēta parašē, ē vēskou palēka. Mama tieva palaiduojē, vo lēkusius mažus vākus ana bova apsējiemusi paugin-tē. Vo tū vākū bova daug: Ēivē, Jozē, Pranē, Verē, Magdelē. Ē mama augēna vēsus, ē aš tebibovau dā maža. Ana vēina. Magdelē nabaštēkē jau bova. Ana mērē jauna, a dvīlēkas metieliu. Vo tamstelēs mama če atsērada, ka mūsa mama apsēžanējē i Au-sēnē. Toukart ta truobelē palēka tošti. Kāp apsēža-nējē, Ēivē ē saka mona mamā:

Jostalē, ileisk muni i tou truoba.

Liaugauds ēr pradiejē sakītē:

– Nē to bēsi i tou miestali, nē nieka. Pardouk, ē lai tēn gīven Ēivē. Būs kor arkli palēktē, ka atva-žiousiav i atlaidus...

No, tēp ē palēka, ē palēka, ē palēka...

Aš veizous, ka dabā vākams gīventē ir dēdlē gerā. Nē kāp ka mon ka bova. Ē mamā, ē patieviou vēskou liuob reikiēs padietē. Aš veizous, ka ē Bērota Luolitā lēngvavuo ē lēngvavuo. Mēs, Dēivē bron-gos, vo diel kuo mon nieks nelēngvavuo: bovau ikinkīta kap kuoks arklīs – ē dēina iš dēinuos liuobo trauktē ē trauktē. Ē nikuokē atēlsē, nieks ni nemēs-lējē, ka tavi rēktom tatā tuopuotē, ka tau rēktom pagelbietē...

Vo tēti mama karšēna ē nukaršēna. Ons luovuo išsiediejē ēlgā – a do meto. Ē aš dā ē dabā atmēno, ka ons liuob tēp i krieslali isēkēbēs ēs par truoba. Al' tēp pat, kap dabā šētā ka ēt Pranē. Tēp pat kap tētielis ē ana nepaēt kuojuoms. Ir i tou sava tieva. Ē tētiou tēp pat – sotraukē kuojelēs par kelius. Ons keliūs klaupēis ē numērē. Noj...

Aš dā atsēmēno, ka po tētelē mērtēis atējē pa-kēistē anuo drabužiu. Vo mes, tatā tēi vākā, vākš-tiuojem po truoba. Jergau to mona, Pranē jau ož muni bova dēdlesnē. Vedvē vākštiojuov, bet ē Magdelē bova. Ana tēp jau iš pat maža ož mumis lietesnē bova, ana jau nieka. Tas apdarītuos, žēnā, nuor tou tēti i graba idietē, vo anuo kelē ir solēnktē ē nikāp negal. Ons sau stēpros vīrs, ont tū tētelē kieliu ka ontgolē, ka ont tū kieliu ontklaupē, tuos vēsas gīslas tr-tr-tr ē sotrūkēniejē. Vo Pranē pribie-gusi ka šauk, ka šauk:

– Kou to dirbi, kou to dirbi?! – Kriuokdama pol ont tuo apdarēnietuojē. – Tēteliou mona kuo-jelēs nulaužē...

Vo tas tētielis jau senē bova mērēs.

No, ē palaiduojom tētieli. Tēn pat, kor ir palai-duota ē mūsa muotinelē. Tēn anēi vēsē ir, ē tievalis. Laiduojom so bažnīcē, so vēskou, jau kap vēn rei-kint. Kēta karta tū trūbu nebova. Ni tuokiū iškēl-miu nebova. Jau šētās tēp, kap ka kētus laiduo, tēik jau neišsētēikē. Musintās, dabā dēdlē gerā žmuonēs gīven: nebišmana kou bedarītē, kāp bepasēruodītē. Tēik budinē, tēik balios – nebie nikuokē skērtoma. Tas pats. Gaspadēnēs ir kažēn kuokēs, glauniausēs, kuo tiktā neišsēmana, kuo neprisētēik...

Vo kēta karta jau nikuokiū papjuovū tēik ne-reikiejē. Parneš sau nu židelē sēlkiu viedra, cokraus nupērks, apēntās bulviu neskostū išvērs – ē bova budinē. Nē tēp, kap ka dabā, ka rēk, tēkrā, ē gīvolius išpjautē, ē vēskou. Nojē...

Aš dabā ē joukous, kāp vēsē aduokata piningelē nuējē i Aduoma ožkūtē, ē nebēlgā trokos išrūks pro kamēna. Vo juk ka mama apsēžanējē so Liaugaudo, aduokats bova pastatēs ē tas truobas, ē tas kūtēs, ē vēskou kētkou. Liaugauds gīvena iš sava kēisīnalē. Vo kas bova Ausinie, bova aduokata Kaikevičiaus pasta-tīta. Ons Liaugaudou bova vēskou pastatēs. Dabar jau vēsks pasēbēngē: ē Liaugauds, ē Kaikevičios, ē mama, omžēnatēls, ir mērē. Ka aš apsēžanējau so Liodvēko, Liaugauds a ontrās, a tretēs metās ē mērē. Ka mama dā gīva bova, tā ons ē konēga pavadēna, ē tas truobas švēntēna. Bet ka ons tebgīvena so pērmoujē patē, tas aduokats ir bovēs atvažiavēs ne vēina karta. Nojē...

Juk ka ne Rīmonis, būt mūsa truoba pastatē šiopos opēs. Tēn mūsa senuojē truoba ē kūtēs bova. Tas Rīmonis prigērdē Godēka, vo aduokats Go-dēkou bova davēs tus statību piningus. Bova pri-sakīta – sau ē Liaugaudou ka būtom pastatītē vēsē budinkā. Žēnā, ka tas Liaugauds būtom bovēs kap reikint, kap šētā ka ir Aduoms, tēp nebūtom prilē-dēs. Būtom sakēs:

– Doukēt šēn piningus mon i ronkas, vo na tēp tatā – par kēta žmuogo...

Ē būtom pasēstatēs tuokius truobesius, kuokius anam ka būtom reikiejē. Ka aduokats atvažiava ont pastatū švēntēnēma, tik beprasētarē:

– Juk, Pranieli, to ne tēik piningū bovā gavēs, ne tuokēs truobelēs reikiējē pasēstatītē.

(Nukelta i 38 p.)

Vo vèsē piningā bova sokēštē Godēkou, ka tatā ons pastatītom ē Liaugaudou, ē sau. Liaugauds aduokatou atruodē lēngvos žmuogos. No, nesogebous. Vo ka Godēks – ūkininks, dvarininks – vat anam ē davē tvarkītē. Godēks žemēs toriejē a šimta aktaru.

Vo kor mūsa senuojē truoba stuoviejē, tēn bova Ēčiaus žemē, dēdēlis ūkis – a septinēs dešimtis aktaru. Pas anou liuob būs do vaikē ē dvē mergēs. Ons bova ē tou puono vēršatio, kāp ka dabā apilinkie vadēn. Kēta karta ons vēsa miestalē valsčio valdē. Vēns Ēčios vēsuo parapējuo. Kap ka dabā ka ī rajuona viršininks, tēp ons bova valsčiaus viršininks. Diel tuo, ka ožējē ruskē, anou išvežē i Rainiū mēškieli, tēn ē nužodē. Tēp jau ons žmonēms nebova prasts. Tas tatā Ēčios ē saka:

– Reišk, vadēnas, Prani, juk ka to nebūtumi Godēka bruolis, aš tavi daug kartu nubaustiū. Bet juk mon sarmata būtom, rēk so Godēko borna išgertē. Vo če bruoli būsio nubaudēs, juk sarmata...

Anodo vēns bova vēinuos, ontros ontruos Kaikevičalēs sūnā. Iš vēsa anēi bova trīs posbruolē. Ontruoji Kaikevičalē, skaituos, i Kaikevičiu vēita apsēžanējē, vo vēina išējē. Ta vēita ē bova aduokata tievēškē.

Juk ka ē tēi Liaugauda pērmuosēs patiuos vākā būtom bovē kap reikint, riktingē, mis, ka mon tēp būtom bovē. Būtiuo ne tuokē vēita nusēpērkusi. Vo ka vēsē pērmuosēs patiuos vākā teišējē tuokēi, ons tuokē nevīkosē patē tepasējiemē – nieka nebēparīsi. Kartās tēp tepavīkst, ē vēsks. Diel tuo Liaugauds ē liuob sakīs:

– Ka vedo, Jostalē, būtoviaiv iš jaunū dēinū apsēžanējē, ta kāp vedo būtoviaiv gīvenosio... Vo dabā...

Ē aduokats liuob sakīs:

– Pridiesio piningū, pats šēik tēik pasēdiek, apēkis kuokē reikint vēita ē nupērksem.

Vo ka vēsē vākā tuokēi težlas tebova, nieks ē neišējē. Kai kam manā ē bērst iš dongaus, vo ka nemuoki anū sosēsēmtē ē sosēpēltē i maiša, vēsks ē pasēbēng, nieks neišēt...

Vo ka tēn dabā benuvažiouji, no, ka tēp bjaurē dabā ir, ka ni kētam nemuokietumi pasakītē. Truoba ir nuversta, nebgal besoprastē, kamē kas bova.

Anoukart važiavuom i tus grībus, al' nebsopranto, a pri darža, a pri truobuos gala atsēstuoju. Al' kad ožzielē te-e-ep, ka nebsoprasi, kamē

serbēntā bova padēigtē, kamē agrastā. Ir krūmalē, usnis, guodlapē, nuotrīnēs. Nepraēsi – je nuori to pasiosk. Apžielē so baisiausiuoms žuoliems, ē vēsks, ē amēn. No, juk ruoduos, kad ē onkstiau, ka tēn gīvenau, nē aš tou kēima tēp baisē raviejau, nē nieka, nē tus agrastus, no, bet nebova tū žuoliū. No, vo dabā nebsoprasi, a če bova kuokēi serbēntā, a če kuoks miedis aug, a kuokiū ougu bova, ē kas anou bežēna. Nikāp nebsopranto, kāp benuētē i ožkūtē, kamē tēn ir tēi mona medē. Ē nuejau, šēp tēp nubrēdau pri tū sava miediu. Anus dā tievs bova sopjaustēs ē sokapuojēs. Paskou nuorio nuētē tēn, ont tuo kelalē, – nebgalio beišētē. Je nuori to pasiosk, je nuori če tuo patiuo vēituo nuspruok. Kas tatā ī? Ē gavau ētē viel apēntās ont prūda – tou posē tā išejau. Prūds dā neožversts, Babounēs sava avis soraišiuojē aplinkou, ved pri prūda gīvolius girdītē. No, vo pagal tou patuori, tēn, kor tas kelalis bova, ē vēinuo posie, ē ontruo – baisiausēs apošēs išaugosēs. Kāp dēdliūsus beržus išvažioudamē nupjuoviem, tēp dabā jau gal pjautē apošēs. Tēp kap ka būtom kas pasiejēs – nebišbrisi. No, jergau to monāsī! Kēts nieks neaug – tuokēs apošelēs. Vēn līn ē tēi krūmalē žel kap iš pruota išējē. Iš tuos pēivelēs pri nomū liuobam tēik ē tēik šēina gautē, ē gīvolius vakarās parvedē prirēštē. Vo dabā nieka nebie.

Vo pri puopērēnēs vuobēls drobīnas besontēs pastatītas. Vākā dā kelis vuobulus gava. Vēsks nuskabīts, nudraskīts. Vo trešnēs bova pēlnas ougu. Ē anas, musint, so tuokio neašrio kērvio ir nukapuojē – ēr i dērva ir somestas vēsas šakas. Noj, musintās, juk kas nuors... Musintās, kuokē išsērposē ouga matē, vo nuskuobtē negal, aukštā ir. Nukērtā šakas, apskabē išsērposēs ē vēskou numetē. Ē stuov sumestas šakas so possērpiem ouguom, ē vēsks. Musintās dā atrada kuoki lopata Liodvēka kirvi, kamē nuors betīsīniedamē apējē. Vo žmuoniū iš kažkor pri noma vēs tēik atēt. Atēt iš tuos patiuos suoduos. Če pat sorēštē ketorē jautē bova. Aple truoba po tas dērvas. Gīvoliū tēn gali ganītē kēik nuori. Vo taks, kor ont mūsa ēt, al' tēp i jouda porva somints. Matītēis, ēt i grībus. Vo grību, saka, ir be pruota daug. Po tas dērvas ēk, ēk – kēik pērma tēn liuob augs. Bet dabā tas grībs negal spietē tēik išdīgtē, kēik anou ē nurenk. Nojē...

Dabā jau kūtalē vēsa ir parvežta ē sudieta Aduoma ožkūtē. Dar truobuos biški ir lēkē. Klausu mūsēškiu:

– Juk ta truoba, musintās, tebie, i grībus ētont a begal nu lītaus palistē?

Pernā dā bova. Vo šī meta, ka nuvažiava, vėskou iš-tompė, stuogs išsėplietė i šuonus ē atsėgolė ont žemės. Jau šī meta sovėsam. Jau vėsa aduokata statīta truoba parsėvėš Aduoms ē sosėkraus i ožkūtė. Tėp tatā so tou truobo vėskis ē pasėbėngs – išrūks pro kamėna...

KLEIMA

Pas mumis prīš kara bova tuokėi Kleimas. At-sėkraustė anėi če šėtās iš tū Bakstiū. Anėi ketorės-dešimtās bova iš ūkininka Ėčiaus pasėjiemė žemės. Ons pats jau bova tuoks dėdėlis komunists, jau vadėnuos partinis. Ėr anėi neveiziejė, a to prijemi i sava truoba, a ne. Biški ontrūs galūs vėitas bova, ē tujau pat anėi jiemė ē isėkraustė. Nimaž daug mūsa ons ē neprašies.

Ka ruskis ketorėsdešimtāsės ožėjė, vėsė tuokėi bova dėdlė atsėgavė, bova pavėrtė i dėdėlius puonus. Ė anėi dā toriejė išlaikuoma žīda.

Miestalė žīdā anėms liuob sodies nemažus pinin-gus – brongė muokiėjė ož tuo žīda laikīma. Vo tas žīds tuoks jau bova – ons bova ėjės dėdėlius muokslus ē ons tus muokslus bėdams išėjė iš pruota. So anou nebgalieję besosėrokoutė. Ons ka ē valgītė nuories, nebipaprašė, nebatmėnė, káp rėk prašītė. Galvuo sokuos vėn muokslā. No, tuoks bova gatavā kvankt.

Ons i lauka nikomet neliuob išės, daugiau luovuo siedies ē siedies. Tuoks bova trumps, drūkts, liguo išrauts iš ežės sietėnis, vėsos apžielės geltuonā rodo barzdo. Iškelis i vėršo ronkas ē muojous kap viejinis malūns. Arba vėsa dėina trins delna i delna, liguo būtom pavikė kou nuors dėdlė gerā padarītė.

Vo anuo luovuo liuob būs vėinė skarmalā ē, mon ruoduos, ka ē gīviu tən bova apstė. Ne vėina karta matiau, káp ons nebėškėntiedams liuob šinkiuotėis i luovas gala, vo kartās ē nagās drėngsės.

Vo káp iėjė vuokītė, ta Kleimienė saka:

– Vo kor aš bediesio tou žīda? Juk nieks nieka mon nebmukies! Vėsus žīdus iššaudė...

Je, je... Anėi ne tuokėi žmuonės, ka pakėntie-tom... Vėina rīta anou ē išdongėna i miesta, ē, išlai-pėnė iš ratu, paleida ont kelė vėdorio, vo patis grei-tībies pasėkavuoję. Ė palėka ons tən besėsokiuojis. Kas anou žėna, kas anou bepajiemė ē kor bepadijė. Musintās, vuokītiū kareivė nušava, ē vėskis.

Nuvežė sau ē tėp, kap kuoki katėna paklaidė-

na. Ons niekam nebgalieję pasakītė nē kamė ons bova, nē kas anou atvedė. Ons nieka nežėnuojė, nē ons sava kalbuos bemuokiejė. Kažėn kuokė ons tou kalbo rokavuos, ka nieks anou negalie-jė soprastė? Kleimienė žīdu kalba muokiejė, bet nikāp nesoprata, káp ons liuob rokoutėis. Ons bova ėjės muokslus ē, matītė, dā kuokė nuors kal-ba muokiejė, vo savoujė ožmėrša, ka nieks anuo žuodiu nebgalieję besoprastė.

Vo pats Kleima, pačimiero vuokītė ožėjė, pa-tiuoms pėrmuosiems dėinuoms, atsėkielė vėina rīta, al' tėik onkstėi, ka aš kou tik bovau atsėkielusi kar-viu mėlžtė. Ė tas jau besėsokiuojis po mūsa kėima. Ons mon saka:

– Važioujo i Latvėjė.

Ė veizous, ons apsėdarė gerās drabužės, sieda ont dvėratė ē išvažiava. Je, je, vākali, a tou patė, a ontroujė dėina, ėr atėjė viel tatā tuokėi – jau vuokī-tėnė: tas pats Rīmuoniu Pranis; jau partizanās anėi skaities. A trīs, a ketorė bova. Al' tėp prisėmīnė klaus:

– Vo kamė ėr Kleima?

– Aš pati sava akimis matiau, ka ons išvažiava i Latvėjė.

– To nemalouk mums! – anėi šuok ont monės. A garantouji, – šauk, – a garantouji?!

Paskou, ka biški apsėspakajėjė, saka:

– Ons ėr kamė nuors ont ontruobio pasėka-vuojės.

Bet aš nebibovau matiusi, ka ons būtom pargrī-žės. Aš ē viel sakau:

– Ons sieda ont dvėratė ē išvažiava i Latvėjė.

– Apėiškuokem. Lėpam ont untruobė ē je atra-sem, tavi patė nušausem, – saka mon.

Žėnuomās, anėi gondėn muni. Vo Pranis mon kumšt i šuona ē saka:

– Lai lėp, lai ėiška, to nieka anėms nesakīk.

Bet jau lėptė neblėpa, musintās, patīs pabūga. Vo jau po kėima sklaidies, alatėjė liguo būtom trėnk-tė par galva. Bet aš vėn sakau:

– Kleimas pas mumis nebie.

Vo je būtom anou pagavė, musintās būtom če pat pasėvedė ē sošaudė. Ons, matā, bova ožopie iš Ėčiaus žemės sklīpa pasėjiemės. Ė ons jau onkstiau so Liodvėko jau bova sorokavės, ka mes padiesem anam rugius nupjautė, vo ons, ka rėks, padies mums. Matā, vėsas tuos kalbas bova jau prīš pat vuokītiou

(Nukelta i 40 p.)

pareitont. Kėik tatā žmuogos negali nieka numanītė, kāp bebūs rītu dēina.

RUOKA ATLAIDĀ

Šės metās i Ruoka atlaidus nuvežė Vacluovs. Prašiau ē prašiau:

No nuvežk, Vacluovieli, muni ont tuo Ruoka, juk aš tam bėnzinou tau išmesio.

No, tad ē važiavuov vedo vėinodo pačiodo. Bėrotā reikiejė dėrbtė, tad nieks kėts nepadieję važioutė. Ruoka atlaidā īr Ausū kaima kapū kopličiuo.

Ėk, e-e-ek, kuoki dabā īr ta kopličė, liguo būtom vėsā naujė pastatīta! Anou pardėrba jau pernā. Onkstiau jau bova pėrmuosės iškėlmės. Šės metās jau ontra karta, jau metėnės. Vo pernā kolkuoza pėrmininks ka padėrba, ka ištaisė tēp, jergau to mona, sava akimis nebgali pavierītė. Vo paskou, rodėni, pas kopličė bova ē tuoki statula pastatīta. Kažėn kas iš kuokė oužoula anou tēn išdruožė. Išdruožts tuoks žmuogos. Al' īr aukšts – tatā tas ēr īr tas švėntāsis Ruoks. Tuoks tatā īr pastatīts anam paminklos.

Šės metās pėrmininks viel iš miestalė bova parvėžės klėbuona, viel bova vėina švėnta dēina – tatā tou Ruoka statula švėntėna. Toukart viel so Bėrota, ka sožėnuojuov, viel važiavuov. Bova jau prīš pat apšalont. Jau tou Ruoka ka bepastatė, klėbuons pamuoksla sakīdams atsėdėivavuoję so ausėškės. Ons sakė, ka išvažiou i Kretinga. Saka būsio vienuolis ē daugiau nebatvažiousio. Jau tas bova paskotėnis anuo sekmadėinis.

Vo kopličė īr nemaža. Jau beveik kap ta jūsėškė truoba. Sodiejos abodo kombario ē dā, ē dā a nebūs dėdlesnė. Įr, īr... jau tēp geruokā, kap šėtā ont tamstas kapās. No, ē ta kopličė dabā īr tēp ištaisīta ē šės metās dā daugiau besou – tēp, tēp vėsos kels īr išcėmėntīts lig pat Ėčiaus kelė. Vėsk besous tėik išpoušts, kad aš toriejau prasėžvalgītė par tas vėsas Mėšės. Bėrota klaus:

– No, a daug puotėru sokalbiejė?

– Ka ni vėina puotėra nesokalbiejau. Tik Vacluovs muni atvėžė, somuokiejau, pasėžvalgiau, ē vėsk. No, juk ka anou kame bronts atimto! Par vėsa laika negaliejau pasėmelstė...

Je, je. Vo kāp īr išpoušts vėsk, īr išdažīts, vėsa kopličė grīna geriausė medė. Ė žmuogaus balsos skomb, atsėmušdams i sėinas, kap i kuoki būgna. Vėsas sėinas īr iš naujė parkrautas, partaisītas – vė-

sas sėinas, vėsas, vėsk – ē naujė, ē naujė, ē naujė. Gali veizietė kor tik nuori. Ė zvanėjėmou varps īr idiets – tuoks nedėdėlis, bet tuolėi gėrdas. Dar tas Gaurėma Jūzaps nemuokiejė zvanītė – sau varguonininks priėjė ē pamuokė, kāp rėk zvanītė. Ė šin karta par Ruoka bova do konėgā. Bova iš rajuona bažnīčės, ē iš parapėjės. Ta švėntė būn a rugpjūtė pėnkiuolėktuo, bet šės metās tēi atlaidā bova biški nuvieloutė – jau bova, musint, stuojės rogsiejis.

MAMAS SESOU

Kažkomet čė bovau nuėjusi pas mamās seseri Pranė. Dabā ē viel riedaus, riedaus, riedaus... Anoukart Verė bovau sotėkusi ē klauso:

– A senė bebovā pas Pranė? Kuoks tas anuos vīrs bier?

– Jau švaks, bet dā kartās i lauka išėt. Nedėdlė akims bereg ē ausims begėrd. Vo ont bornuos, ē petė, ē nogara, ē kėtkas – tēp kap ē žmuogaus dā tebie. No, bet rėitā tēp īr, kad to matītumi, to nerastumi ont anās mėsuos kousnelė. No, vo pruota žmuogos tebtor vėsa. Geriau, ka tuokem omžiou palėktumi kuoks biški apdornīs. Vo dabā dejou ē dejou ē rokou, kāp anam reikies numėrtė, išėtė ē vėskou čė palėktė. No, baisė bjaurė anam ruoduos, anam nervā nebėparneš.

Vo ta Pranė kuoki bova, tuoki ē tebie. Ana saka:

– Aš apnero vėsus, aš nūnero ē žiekiu, ē nertėniū, ē kėtkuo.

Anā tēp tēi pėrštā tebie dā nesostingė. Vo doktie saka:

Tievs biedavuo ē biedavuo:

– Vo Jezau, Jezau, ka tik besolauktiū išsėrposiu braškieliu...

Ė solaukė sau tū braškieliu. No, vo po tū braškieliu viel:

– Ka besolauktiū, ka kuoks kopūstielis paugto, ka besolauktiū, ka kuoks vuobulielis paugto.

Solaukė ē tū vuobulieliu, solaukė šės metās ē vėskuo kėtkuo. No, to jergau, to mona!

Vo, ka mona tievs lėguonėnie bova, ē ons toukart bova. Monāsis saka:

– Jergau to monāsis, aš anam padiejau ē sermiega apsėvėlktė...

Matā, ka išvėžė iš lėguonėnės, ni sermiegas pats nebapsėvėlka. No, vo matā, dā ē šėndėin ons tebie, vo mūsāsis žemėlie gol, jau zars do metā būs. No va,

atruodė švaks, švaks, vo būn ons sau ė būn... Kumet atės tas smertis, nieks nežėna. Ons sau sied ė sied luovuo, po biški dā ė i lauka išėt.

Pranės doktie pasakuo:

– Jau ė ta mūsa muotina valonduoms tēp kap ė nosėrokou. Tēp nebier jau riktinga. Vo valonduoms tēp kap ė nieka.

Ka aš pas anus bovau, sau ana begulinti luovuo. Paskou ė klauso:

– No, a ana vėn tēp ė gol? Juk jau senė serg.

– Ne, jebėntās, vakār doktie kažkor bova išėjusi, vo ana atsėkielusi ka šlavies, ka šlavies – atsėdariusi vėsas doris, vėsas. Vo šėndėin veizo, a kuoks ciongs nebūs tik partraukės, a kou. Ė šėndėin jau čistā atgolė ė gol.

No, ė ana pagol, pagol po kelės dėinas, atruoda jau vėsā gatava, atruoda, ka va, šėtās, tujau pat mėrs: nē berokoujės, nē nieka, nieka ni valgītė nebrėk, ni nieka. Ė po tuo praded ėtė gerīn, gerīn, gerīn. Ė viel, ė viel – sau jem ė atsėbund, atsėgaun, keltėis iš luovas praded...

NOMŪ RŪPESNĖ

Vo Bėrota vėn leid ė leid tas fermu muotrėškas i atuostuogas. Ė jiemies tuo fermuo anėdvė dėrbtė so Luolito. Tėn, žėnā, vėštas, tuoki savuotėška bjauri smarvė, vo ka kas pašarus dalėj, kėlst daug dulkiu. No tū dulkiu žmuogos gali ožsluoptė. Musintās diel tuo anuos vėnuos i darba Bėrota neleida, vėn liguo gailiesės, a kelms žėna, kāp jau tėn bier.... Apsėjimė dėrbtė abėdvė, abėdvė ė ėt kuožna dėina. Vo mon vėinā patė vėn rėk soktėis po nomus.

Bet ė Bėrota jau ėr nekuoki. Aš veizous, ka ana kėnt ė neišėdoud. Mėslėjo, ka aš tuokiūs metūs bovau, mon nikuokė pūtėma nebova. Vo ana pot kap sienis oušvis. Biški pajod, tujau ė nupot. Musintās, lėngviau ėr, ka nupot... A tik nebūs igavusi kuoki dusuli a bronkita.

Atvažiou ė kartās pas mumis ė tēi vīra oušvė. Žėnuomās, tik tas sienis; anuos jau ni senė nebier. Dabā tas sienis vėns bier. Ons sava vėita – tas truobas – dā lig gīvs tebėbūdams pardavė. Kāp tas ka saka: vėita pardaviau, bet žėmės – ne. Tēp ė oušvis. Tėn ons ė gīven tuo pardoutuo vėituo. Nupėrka kažkuokėi Raudė tou anuo gīvenėma, vo ons vės tėik tėn tebgīven. Anėi oušvė nekaršėn, ons pats sokas. Ta Raudienė ė saka:

– Ka būtomem žėnuojė, ka tas sienis tėik ėlgā būs, mes tuos vėitas nikumet nebūtomem pėrkė. Tuoks nusosės sienis ė mes mėslėjuom, ka ons grėtā vėn nusėkaršins. Vo dabā ons metu metās laika sau kombari ožjiemės ė to anuo niekor negali iškrapštītė... Vākštuo sau par mūsa geroujė posė, ė anam naparokousi. No vot mums ėr tėkra bieda – ons sau būn ė būn...

Bėrotā darbs ėt gerā. Bet ka so Luolito jiemė dėrbtė, pradiejė geltė anā kuojės, ė tūs šmuotūs tėis staibės, ė ronkas smėlkt. Ka so Luolito rėktom ėlgiau dėrbtė, negalietom. Kuožna dėina rėk kastė mėltus. Vo Luolitā ana kastė nelėd. Kastė tus mėltus esou dėdlė sunkė. Kāp tėn jau, kuokė mado, kor tėn jau reiki prikastė. Bėrota saka:

– No, ka mon apkīriejė par tou laika, jergau to mona. Vo ka esau dvėjau so kėto darbininkė, vėina kasau vėina dėina, ontra – kėta. Tėik nėsosėdoud. Vo dabā kuožna dėina vėskas mona vėinuos ronkuoms. Ė tou dėrbk, ė tou, no vėskou, ė bedėrbdams gali pasiosť a iš pruota išėtė.

Vo Luolita jauna tebier, dā kažkuoki kuosoli, panaši i astma, tor. Bet ėr puiki pana – skaistībė nuogna – vīns ė pėns. No, komet nuors, musint, i mūsa truobas mažiausė kuoki ministeri parves! Ne kėtėp. Vacluovs saka:

– Ka vakarās ėt i šuokius, tā jau nu pėitu žmuogaus nebier...

Tėik tatā rėk tēmptėis, ka amėn.

No, vo šės metās, Je-e-ezau to mona, kėik tuos bitis pridėrba varga. Sau pėkčė spėitė ė spėitė. Vėina karta ėt Bėrota bulviu pasėkastė ė, ka paveiziejė, pri bulviu bova tuoks mažos slīvielis, tik vėinė kuorė ont anou belėkė. Al' tėik daug, mažnė vėsos slīvelis aplipdīts. Musintās, anuos tėn ėr bovosės kuokė nedielė. Ė kāp tatā ė pat būdamė nebėpamatiem, aš nežėnau. Anuos tėn jau bova sosėspėitosės ė ėlgā ėr gīvenosės, ka jau ė ciela kuori bova pasėdėrbosės. Jerus to meilė, kāp tatā nepamatiem. Sau so žuoleliems ė so šakeliems sosėmaišės tuoks kuorielis besous. No, ka būtom kas pamatės, būtom tam Vacluova oušviou atėdavės. Ons netor bitiū, vo auli tor. No ė kāp reikint, sau ė nebnutvieriem, ė gana.

Vo vėns spėitlios bova notūpės ont tuo patėis krūmelė. No, ė aš, mės, jau nebtuolėi vakars bier, zars Bėrota parės iš tuo darba, ė vedvė anas sovarisau i auli. Ka jau belėka kuoks posadīnis, dā apveisau

(Nukelta i 42 p.)

ziejau, tebēbova. Kāp reikint sau mon, nuors ē bovau apdēngusi so tuokio dekio, anuos sau šmūkšt pro apatē staigē išlinda, ē ka šava i vēršo kap iš strielbas, ē tēisē ont bažņičēs. Veizous, dā atvažiou mašina so šēino. Sau vēinas i vēina, kētas i kēta posē pro pat žmuoniū akis ē nuliekē, ē nuliekē... Tēik ē bematiau...

No, ē vēinas jau šēp tēp liguo ē bovuom pagavē. Bova pats pēitu laiks. Ē bovuov abēdvē so Bēroto, ē po biški jau kratiev i auli. Kratuov sau, vo anuos vēsas tik žūst ka pakēla i vēršo – kap iš svēlksnas kuokiuos, ē bedarik kou to tik nuori, ē vēsks. Bērota dā gēnies, nusēgēnē lig opēs. Ē pasēbēngē, ē vēsks... Ka jau pakēla, jau, musti, ē par opi išliekē, ē, musti, i tas kolkuoza fermas tēisē ē numuovē. Vo tas vēinas šēp tēp nutvie-riev. I tuoki drabuži sovīniuoujuov ē laikiev lig vakara. Vo paskou soleiduov i auli. Vēinas ē tesogavuov par vēsus metus. Dabar jau torem ketoris aulius.

Tam aulie, kor nespētē, medaus bova daugiausē. Vo tuos, kor spēitē, no vēsā mēnkā tesonešē. Ni tū bitiū tēik nebie. Vo tame, kor nespētē, Jezau, ka tū bitiū daugībē. Ē magazēns prinēsts pēlns kap akēs. Bet be cokraus dabā iš tū bitiū nieka nebie. No, bet juk nieka ē nebie – vēsa pavasari lējē ē lējē, vo paskou ožkepēna karštis, nupjuovē žuolēs ē nieka nebēbova. Mūsa Ausinie tēn bēnt miediu, krūmalīu šiuokiū tuokiū bova. No vo če īr kētēp. Če – čistā nieka nier. Vo šēs metās musintās ni lēipas, ni tuos nežīdiejē. Ka ni matītē nebova, ka žīdiēto. Bērota saka ē pas fermas lēipu īr, bet žēidū nebova matītē. Ē mūsa gatvēs lēipelies pernā kēik žēidū bova, vo šīmet ni pasiotosē žēida nebova. Musintās, ē neprā-žīda – iškepē tuokem karštie... Anuos par vēsa meta ē nesužīdiejē. Va, kāp tatā īr...

LUOLITA, VACLUOVS Ē KĒTĒ

Vo Luolita jau būs tēkra kriaučka. Tuoms sosie-du mergātiems jau ē po bliuska pasiova. Ē siova-moujē mašina jau tor – Bērota nupērka. Ē ne vēina, vo dvē mašinas jau tor... Vēina tuokē naujuovēška, vo ontra jau senesnēs laiduos. Ta naujuovēška vē-suokius tēn raštus, vēsuokius kelmus – aš nemuoko ni pasakītē. Ana gal siūtē, ē anou ne kuožnos tegal muokietē valdītē. Ka paleid, ka to matītumi, ēt no tēp, kap iš kuokē autuomata – tik zvēmb, ē tēik. Aš sava akims ni somatītē negalio. No, pasiotosē jau gera. Ana važiava i Latvējē. Vo tēn Aduoma sesērēis mergātē dērb tuo krautovie. Jau pri tuokiuos vēn

galenterējēs a kāp tēn. No, ana, ka tik gava, tujau ē pasēdiejē atskērā. Bērota nuvažiava ē parvēžē tou mašina. Siovēms anā patink.

Vo muokītēis reikies dā vēsa atēnontē žēima. Vo ta muokīklas derektuorē saka:

– Je jau pēnketās išsēmuokīsi – muokītēis ē tēn rēk ont pažīmiū – aš tavi pasiūsio i Kauna.

Dar reiki daugiau pasēmuokītē, a kou jau tēn...

Vo tēp Luolita jau ont vēskuo liguo mitri īr. No-mēi jau apsēšvarēj vēskou, ka rēk ē išverd, jergau to mona. Vo ka tievā īr netēžē, dā negal žēnuotē, vo kuoks tas vāks būs... So tās vākās dā vēskuo taikuos.

Neskubiekēt išētē, mona darbā niekor nepa-biegs. A če biški vieliau, a če onkstiau – tas pats. Matā, ka tas piršlis Juonis tik ont šešiū teparēt. Vo pri anuo ne onkstēi ē teēšvažiava. Kol apsēsoks, kol kou – dā laika īr.

Tā veselē anēi nikāp negaun pērslē. Tuo Juonē pati kāp ē ēto, bet ne ons pats. Ons monēisēms saka:

– Aš ne iš tū jaunūju beso, nebēpaslenko bebe-pruotiuotē.

No, vo ons īr jau gers piršlis, ons, ka žanējuos, ē Vacluovou bova. Ta anuo pati tēp kap ē nieka – ētom, vo uns kažkuo vuožiuojēs.

Dar anēi bova išvažiavē i Kernus pas mona sūno Ruomi. Vadēna i pēršlius anou. Ons pats jau kāp ē nieka būtom, bet anuo pati Vuonē saka:

– Douk mon gera vīrēška – tuoki išeigi – aš tou-kart ēto. Vo so savo vīro – ni ož kuokius piningus.

No, ē dabā išvažiava pas Juoni. Je pati leis anou pēršliavuotēis so Vuonē ē nieka nesakīs – anodo, musintās, ēs. Vo Juonis īr Aduoma bruolis. No, ē sugrīs šin vakara, būs matītē...

Va, tēi šētās kiaušē īr tū rauduonūju vēštu, vo tēi baltē – tū lakarniniu. Ka koukuozininkā dalējuos vēštas, tū rauduonūju anēms nedevē, tik tas baltuo-sēs. Ka jau išdalējē koukuozininkams vēsas vēštas, tuokēs dēdēlēs fermas palēka vēsā toštēs. Bērota dabā ni i darba nebēt – tēn nebie kou bedērbtē. Juk ka būtom Bērota laiko soksobusi, būtom galieju-si gautē ē tū rauduonūju. Anou vakara beatvēžou ciela mašina tū lakarniniu. Ana ož tus sava čekius papiemē ē tū a šimta, a kēik tēn.

Vo žmuonēms ka dalējē ē vēžiuojē tas vēštas po kēimus, sau priķēša tū vēštu pēlna mašina – anēi toukart jau nieka nebveiziejē. Vo ka tas vēštas lig mūsa atvēžē, sau posē anū bova jau nebgīvū. Gīvuo-

sės sovarė i garaža, anas tories žmuonėms išdalītė. Vo juk negīvū, anėi rokou, nieks nejims. Tad kėta dėina anas ė nurašė. Vo ka kruovė i mašina, anuos vėsas bova gīvas. Bėrota pati matė ė krautė padiejė.

Vo dabā anas tuokės prišluoposės, bet dā šėltas sometė čė, pri truobuos i griuovi. Al', ka būtumi matės, primetė anū gīva kelma – ciela krūva. No, tou vakara, musintās, lig pat joudiausės naktėis darbavaus – pešiau tas nuspruogosės vėsas. Vo Bėrota so Aduomo rītmetie anas išdolkėna i miesta ė išpardavuojė. Vo tas kėtas, kor bova seniau nuspruogosės ė jau atšalosės, šuopieris nuvezė pri Glousniu kalna ė išvertės nustūmė pakalniui i daubas. Ons nebturiejė kor tū nuspruogieliu bedietė.

Vo Vacluovs tėkros pėkčios, sau jiemė ė apsėžanėjė so tou patė, kor anou rīta vuoluojies čė, kėimė, ont stalalio, ė katrou Bėrota iš kėima so šlouto bova išvariusi. A to būtumi priš kelis mienesius žmuogos galiejės pamislītė, ka ta pati parės čė gīventė?!

Ka Vacluova čė neblėka, pas mumis jaunims nikumet nebrenkas. Ligu tamė miestalie nieka ė nebėbūtom... Po veselės Vacluovs parsėkielė dērbtė i rajuona. Tėn ė dērb, ė tas darbs ėt anam vėsā neprastā, bet kolkuoza pirmininks anou matuonėj ė matuonėj. Ons nuor parėtė darboutėis pri nomū, i tas truobas, kor ontā senė senė ėr bovusi lėguonėnė. Anuos dabā ėr kāp ė toštės. Tėn, ontā, je bežėnuojė, ont Kernū kelė, tujau pat ož Dauriou. Ėr pastatītas ė dėdlės naujės kūtės. Jau apskaičioutas ont dvijū žmuoniū, so vėsās garažās ė so žemės sklīpās. Ė ons liguo kuoks katėns pri orva tīka – nuor tū truobū. Vo vėns anū aukšts kažkam jau esous atėdouts. No, vo i tou ontra aukšta pirmininks jau bovės ileidės a tik ne sava pavadoutuoji. Bet Vacluovs saka:

– Anoukart sotėkau tou pavadoutuoji, ons mon pasakė:

– Vacluovā, i tas truobas ėk to. Aš nebėsio – so-sėbariau so pirminiko. Aš, – saka, – nebėsio. Geriau aš iš koukuoza išvažiousio laukuonās.

No, vo Vacluovs ėr ekskavatuorininks. Ons būtom dērbtė ėjės ė i Araliu kaima. Ė tēn naujės truobas ėr pastatītas, nieks dā negīven. Esontės jau ikortas ė vėks ėr sotvarkīts. Anuos jau pernā ėr pastatītas. Vacluovs pirmininkou ė saka:

– Leisk muni i tas truobas. Aš, – saka, – galio ėtė ė kiauiliu šertė, a kuokė kėta darba dērbtė. Douk mon tas truobas.

Vo pėrmininks vėn: „Ne ė ne.“

Esous kažkam kėtam pažadiejs a kou jau tēn. Ė Vacluovou siūla ėtė dā i kėta vėita – kor onkstiau bova valsčios. Vaclovs nuėjė paveizietė ė tēn. Besou ont aukšto do nedėdėlė kombarelė – ė vėks. Nier ni kuokiuos kūtalės, ni nieka. Ė dā ont aukšto. Ons saka:

– Mon rėks gīventė so mažo vāko, važiuotėis so vežėmelio – no, nieks neišėt. Aš tēp nenuorio, ė vėks.

Paskou Vacluovs ėjė dā vėina karta prašītė tū, kor ė bovusiu lėguonėnie. Tou vėina dėina ėjė abodo so Aduomo. No, ėr pirmininks, anus pamatės, ė sakous:

– A tēp greitā to ė viel atejė? Ėk laukuonās, – saka, – važiuok i darba, vo aš dabā pasėrokousio so tava tievo.

Vo Vacluovs nepasėdoud pirminikou:

– Aš torio biuletieni, galio ė aš gėrdietė, kou jodo rokousėtau.

No, ė ons pradiejė prašītė, ka douto tēn, kor uns pats nuor. Pirmininks saka:

– No, pamatīsem – pasėdarbouk. Paskou pamatīsem.

Tēp dėina iš dėinuos ė matuonėj, nieka nesopras, nieka nežėnuosi.

Vo tēn, rajuonė, ons jau padavė pareiškėma, bet rėk dā a mienesi atėdērbtė. Vo paskou ė viel ės prašītė. Vo je i tas truobas anuo neileis, gaus a iš tū Atraminu važiuotėis. Kol kas vėn gaus važiuotėis. Vo tēn, kor dērba, anuo ėr nenuoriejė paleistė. Ka žmuogos esi neišgerous, nepėjuoks, nieks nenuor paleistė. Vo dā ka gerā dērbi – ni tuo tėik. Vacluovs saka:

– Nieks monės nier matės ni prigierosė, ni kou. Kartās muni bikas kuo paprašā – pakastė, a prikrautė. Ne, ne, – ons saka, – mon botelkas nerėk. Je turi piningū – douk, vo je neturi – kėtkuo mon nerėk. Aš posliteriu nejemo, negero ė so tuokio dalīko aš neprasidedo...

Noj... Aš neso anuo matiusi ni tēp jau bėnt biški išgierosė, nē nieka. Je jau nepages, būs gers žmuogos.

Vo anuo pati ėr Orkauskalė iš Ėgariū. Mergutis tuoki kap ė nieka sau. Ana dvilėka pabėngė ė išėjė tou kulinarėjės muokikla. Ana bova jau pradiejusi ė dērbtė, bet, ka apsėžanėjė, tā kažkas anėms tēn nebėšėjė. Vo ta vėina anuos sesou lėguonėnie seselė dērbonti. Vo dā vėina pri tievū ėr. Bet koukuozos anā davė atskėrus kombarius. Ana jau tuoki maktinga mergė esonti.

No, al' sakau, čė pas mumis iš tū žmuoniū istuorė-

(Nukelta i 44 p.)

jės ėt vėina po kėtuos. Vakar Bėrota bova nuėjusi pri Rasuos ė šėndėin pasakuoję, ka tas Vaičiaus Pietris a viel žadous žanītėis so tou apgautoujė mergātė. No, so tou, kor čėštās ėr palėkusi so vāko. Vo ta mergātė ėr iš geruos šeimuos, brėgadieriaus doktie. Vo anā tas Pietris ė bovės someistravuojęs tou vāka. Noj.

Kāp reikint, anuos dėinuos pavakarie, čė vėinuos muotrėškas mergātė so sava kavalierio važia-vusi aplonkītė klasės draugės – tatā tuo brėgadieriaus doktėrėis Anės – ė sau bevažioujint kāp tən viel anėi sosėtėka tou Pietri, sostuojė ont kelio, išlėpa iš mašinas, ė saka anam:

– Važioukem. Važiouk ė to. Mes, – saka, – važioujem pri tuo brėgadieriaus, pri tuos tava panuos.

Ons sau nimaž nieka nebėbruokiejė ė nebsprečėjuos, ė sau isieda i tou mašina, ė nuvažiava so vėsās.

Pasėjiemė sau iš tən tou mergātė ė parsėvežė čė, i miestali. Vo ta Einikienė Morta a maža lėižuvi tor!? Ė pradiejė ana viel anus pėrštė:

– Kuo to, Pietri, bepruočiuoji, žanikis so Anelė, ė vėks. Abodo jaunė, gražė. Juk tava ė tas vāks, tava ė pana. Pradiekėt gīventė kap vėsė žmuonės...

Sau Pietris klausuos, vuožuo, klausuos, vuožuo ė nimaž nieka nebsaka. Vo ontra dėina sau anėi viel nuvažiava pas tou brėgadierio ė jau pasėjiemė tou vākā ė atsėvežė pas tou Einikienė. No, vo sekmadėinie anodo bova jau i rajuona nuvažiavė pas brėgadierienė, kor ana kamė tən jau dėrb. Vo Morta čė palėka so tou vāko. Ė, pamislik, anodo sau išvažiava pri tuos muotinas. No, ė matā, kāp iš nejostiū Einikienė viel gaus būtė tou pėršlio. Vo juk onkstiau, pasakuo, anuo tievā šaukė, ka ni ož kuokius piningus neleis. Al' tēp šaukė, ka ruodies jau amėn. Tas brėgadierios pas Petrė tievus tou sava mergātė bova nusėvedės dā pėrmiau, dā tas vāks komet tegėmė. Toukart, matā, nieks neišėjė, ons bova jau pradiejės vediuotėis a vaistininka mergātė. Vo dabā – še tau šonėi devintėnės! Jiemė sau ė viel sokėba. Douk, Dėivė, ka vėsam laikou. Noj.

Vo tas jaunāsis Aduoma bruolė sūnos čė pat, pas mumis, ėt i muokikla, bet nedėdlė temuokuos. Ale jau baisos nemuokīmuos, baisos bėjuojęms kningu. Bėjė ė iš tuola, kāp vel's krīžiaus... Parėt iš muokiklas ė vėskou i šuona. Ė dabā anuo vėsa dėina nier. Ons nier dā ni pėitu gavės. Nomėi neparėt, ėr pas Leksi. Musintās, tən anam ė valgītė doud. Ė tən anam baises patink būtė. No, kėik anam gal pri tuo Lekse

patėktė važioutė – vėns Dėivs bežėna. Ons Leksiou, musintās, ė dėrbtė padėd – kėtēp tən negal bebūtė. Anodo, musintās, ė rokoujės, ė anodom, matītėis, krimt ruoda. Ė vakar vakara anuo nebova nomėi. Kažėn kamė ons bova? Aš klausou:

– No, kamė to bovā?

Vo ons kap parkarės šou nusliūkėna i šuona ė nieka nesakė. Rasintās, tən anou ė kas kėts dā trauk, aš negalio besoprastė.

Vo vėina karta bova sosėdiejės so Puoškė vāko. Ons ėr ož mūsouji mažiesnis, bet tuoks žiulėkielis, tuoks zbrainos. Ė sau bova sosėdiejės so anou. Ė nakuojė tən jau a dvė naktė. No, ė Aduoms, ka tou vėina karta parvažiava, anam saka:

– Baik so anou šlaistītėis.

Ė paskou jau nebsopratau, kas tən bebova, tik matau, ka ons dā tik kou atsėstuoję nu žemės. Tievs a i žemė anou kėrta. No, ė pasakė:

– Daugiau mon so Puoškātio nebožsėviesi.

Po tuo, veizo, mūsa kėimė viel bevākštīuojis so tās patės vaikūzās. Pasėjiemė tuokės dėdliausės tāsės, ė tatā ės i daržininkistė vuogtė pamiduoru. Aš ė sakau savājem:

– Juk tau Aduoms pasakė, je so Puoškātio beprasėdiesi, atsakīs gumėnė.

Gėrdiejė ė tas Puoškātis. Ė nu tuo karta tū anuo draugū čė nebeso regiejusi. Vo tas Puoškātis jau a tris dvėratius esous pavuogės. Ė ta vėina mergātė atpažėna sava dvėrati – tēp anou ė sosekė. Ė, matītėis, Aduoms iš kažkor tou vėskou bova sožėnuojės.

PASKOTĖNIS SOSĖTĖKĖMS

Aš kāp bovau tuo vasarėnie truobelie, tēp ė tebeso – ė par žėima būno, ė par vasara. Kelms anou žėna, kāp būtom, je būtom dėdlė šaltė, ka būtom tēi speigā kap reikint. Juk vedo, dā Liodvėkou gīvam tebesont, čė parsėdongėnuov, čė dabā vėsa laika ė būno. Ka čė dabā tuokės lėngvas tuos žėimas tebova. Ka stipri žėima būtom – juk a šaltesnė, a šėltesnė – vės tėik rėks būtė, čė jau nieka nebėpadarīsi ė nebėpakeisi. Ka anėi nuor, tən truobuo gal pasėkortė ugni ė so ungliem. Vo tēp anėi kūrėn so suolerko – skaituos ėr „Beržos“. Anėms ons vėsa noma apšėlda. Dėina, je sošaltīuo, galietīuo ė i anū truoba iėtė, bet ka mon vākštīuotė nier laika. Noj...

Mona darbā prasėdėd nu pat rīta meta. Sekmadėinie atsėkieliau, jau devīnės bėngies. Mės, kuo aš

če tēik skobiesio. Ē vėn jau nu pat kielėmuos aš eso tēik nuvargusi, ka ruoduos, jergau to mona, a be-atsėstuosio ont sava kuoju. Dabā aš atsėkielusi tēik elgā daraus, ka kėta karta par tēik laika aš jau būtiuo lig pat fermas nubiegusi. Dabar vėskam rėk po posadinė. Nebklausu ronkas, vėskis ir pavėrtė i kažkuo-ki nesoprontama varga. Išlipi iš luovas atsėsiedi, ontsėvelki kou, ē viel, apsėauni vėina kuojė – ē viel siedo, ē viel... A tēp liuob būtė pėrmiau? Nikumet...

Al' tēp, ka aš dabā nebžėnau kėik vėskis priklausu nu maista. Musintās, mon rėk jau atskėra maista. Ni pati nebsopronto, kuokė tuo maista mon rėk. Negalio nē saldė, nē sūrā. Aš ni kiaulienas nebgalio, al' nikuokiuos, ni lėisuos. Čė ka veselė bova, juk geriausiu valgiu bova ont stala, ruoduos, ka ē akis slist, vo ni pri bornuos prikėštė negalieju... Ē būk sau žmuogos nieka nevalgės, ka aplinkou ir vėskuo. Tėkrā, ka, musintās, kuokė potra jouda išsėvėrk, vakarė prisėgerk – ē vėskis. No, ē toukart jau jou, jau jou, dā šėp tēp.

Ka nomėi eso, tēp nu truoškolė dropės torio. Dvejuopas. Ē vėn gero. Vo ka rėk mon korėtė, kėik mon dėdlė nu tuo truoškolė rėk grībieliu. Kėik tik betorio – vėsus sogero ē toukart išėto iš kėima. Bet vakar, ka biški išėjau, no, vo tēp atruoda, ka trauk laukuonās patė širdi, ē vėskis. Vo grėtā negalio nimaž, ni žingsnė. Tik tēp atsėlėdusi, pasėsiediedama, kuojė ož kuojės ē vėn po nomus. Vo je jau Bėrota pasaka: „Davai, davai“, – tā mon jau vėskis. Al' nebier sėluos ni tam kartou.

Kā aš vėina eso nomėi, aš nu pat rīta atsėkielusi vėskou pasėdėrbo. Vo nedielės rīta Bėrota saka:

– Šėndėin ir švėnta. A to, – klaus, – ėsi i bažnīčė?

– No, je, – sakau, – je tiktā apsėdėrbsio. Je apsėdėrbsio, ē ėsio.

– A to lig šiulė dā ni kiauliu nepašierė?! – ka sokrioka.

Mės, juk aš ni vėina gėvolė dā neso pašierusi, vo kėik anū rėk pašertė... Noj... Ir žėimitie kiaulė, ir trīs bakuonėlė, ir kėtū. Matā, trīs kiaulės gava iš monuojė kolkuoza ož tus baltūsus čekius. Vėina maktinga so vāko, ē dā do bakuonelio.

So tuoms kiauliems mums nieks neišėt. Anū kiaulė ka apsėperiejė, Bėrota sau tou kiaulė ištrinė so tuokės baisės „dusās“. Tou vakara ka tik apsėperiejė, ana tujau pat sau jiemė ē anus ištrinė. Ē sau

tėms paršėlems ē pradiejė ausis mielėnoutė. Vo vėtėnarė pasakė, ka anėi bova so kažkou apsėnuodėjė. Ē po tuo dā gava iš kolkuoza kiaulė so aštounės vākās. Ē tū dabā bier do. Ē iš vėinuos, ē iš ontruos kiaulės, gal sakītė, čistė niekā. Vėsė paršėlė išdviesė nu tū baisiū „dusu“. Noj.

Vo mona truobelie dabā tuos šėlomuos ožtenk. Mon ē dabā, ē par žėima ta ognės deg kiaurā. Vėn diel tū gėvoliū. Rīta meta rėk kiauliems aptvilkītė mėlto. Zars – rītuo a porītuo viel apsėperies kiaulė. Jau tēp ē šėrdės anuos baiduos. Ana jau ir pritvinkusi baisiausė. Kažėn, musintās, tėn jau pabėrs ciela krūva, tuoki dėdliausi ta kiaulė ir. Vo pernā ana jau bova išperiejusi a trīlėka tū vākū. Pernā bova ketorės veislėnės kiaulės. Vākavuos po kėta kėtuos – par pėnkės dėinas. No, tū vākū bova, tū vākū – jergau to mona. Noj, ka mon reikiejė tas potras vėrtė, mon ognės mažā teliuob ožsėleistė. No, vo Bėrota dā pīkst. Diel vėskuo pīkst: kėik elektras, kėik tū miediu sodegėno. No, a aš sau anus degėno?

– No, vat, matā, – saka ana, – sied, sied – ožming, ē ta ognės vėsa laika deg. Ē ana viel atsėbund, kol ana viel beikor tou ugni, ē kėik tatā miediu rėk...

„Ėk, ėk“, – mėsłėjo. No, kuo tik aš neprisėklau-sau. Ē dabā kartās tik ipol:

– Kou čė verdi? – ē tik brūkšt dongti atėdėng, ē praded, – no va, jau, matītėis, viel bovā ožmėgusi. Ē viel atsėbodā, jau viel, matā, ana iš naujė kor ogni...

No, to jergau, to mona.

– No, gerā, – sakau, – ka aš jau grėtā tēp ožmingo. No, baisi gerībė ir, nebrėk nikuokiū vaistū... Noj...

Būn, ka ipoulusi i mona vasarėnė saka:

– No, matā, to vėsa vakara snaudī ē snaudī. Aš vėsa vakara matau, ka to degėni elektra.

No, mės, a to ē atgolusi dā kelīs ē ėti paveizietė? Matā, ka aš ožmingo – mėigto, mėigto, paskou atsėbundo ē aplink dvīlėkta adīna jau daraus žėmīn ē ėto goltė. Mės, no ka to tuoki gali būtė tėkruoji doktie, ka to tuoki gali būtė! Ir grīns tievs – ē vėskis, al' iš akiū ē iš vėskuo išlopts.

– No, – sakau, – je aš tēik daug išdegėno, aš jau i mienesi po tou lita pridiesio. Ont tuos elektras.

Bet ka vedo so Liodvėko Ausinie gėvenuov, liuobav ē kūtie elektra oždegtė, ē televizurio pasėleistė, ē ištėsus vakarus, kėik tik šėrdės geis, vakaruosiaiv,
(Nukelta i 46 p.)

vo daugiau kap rubli nikumet nereikieję muokietė. Nieks neliuob skūs tuos elektras, vėsor bova dėdliausės lėmpas sosoktas. Tik kūtie bova mažesnė. Vo truobuos mon mažuos lėmpas nikumet nebova. Liubo vīra klaustė.

– No, ož elektra ožmuokiejau trisdešim kapeiku, – liuob atsakītė.

Vėina karta išėto, paveizo ė pati išsėgondau: anū sandieliokė ėr švėisa. No, mės, kas tēn i tou kombarieli bova iėjės? Iėjė, ožsėdegė sau ė išėjė. Ė sakau anėms:

– Vėina vakara jau mėiguojuot, ka aš ejau isinėštie kiauiliems lapu. Veizo, jūsa sandieliokė deg švėisa. Ė ana degė par vėsa nakti.

– No, ka nebatmėnam, – saka mon.

Noj. No, vo aš, matā, mėigto ė mėigto, ė mėigto. Mėslėjo, matā, skūsk elektra, skūsk medius – vėskuo skundė tier, vėskuo skundė.

Aduoms mon nesaka nieka, ons, je kas nepatink, saka Bėrotā. Bet tēp ons mon ėr pri vėskuo geriesnis. Vės parvėž kuo: a kuokiuos dounas, a pīraga, a kuokiū saldainiu būs kamė gavės – mon tujau pat po pėrmo doud. A pri televizoriaus, veiziek, būs i skrėta ė beimetous. Iēt i truoba ė saka:

– To nelaukusi atsėpjauk, išsėvėrė pėitus – pėrmuoji isėpėlk. Vo je pavielousi – vėsk būs sojiests.

Vėina karta išvėriau pėitus ė išejau. Vo ka beiejau, klaus:

– A to dā nepasriebė?

Vo anėi, kas lėikt, išpėl šonėi. Tou šuni tor tuoki dėdliausi – kap verši.

Aš sava Liodvėkou nikomet negalieju itėktė. Jau aš liubo minties sakītė ė sakītė, ka šėndėin gėmė nikomet nebūtom so tuokio pruoto. Ka nikomet, nikomet. Vo dabā ta anuo sesou šės metās dā muni bova apstuojuosi. Tatā Liodvėkou bovau dėdlė prasta, vo tas anuos tas bruolis – Liodvėks – bovės nuognėgers. Bet vat, ta anuo pati bova tėkros vel's, pasiotosesnė ož pasiotosė. Vo, a regi, kāp tatā bova. Anuos bruolis bovės auksinis. Ana tēp tatā išpasakuo.

Ana tatā važiuo i torgo kou tēn jau pardavuo – vėsuokius brontus. Tēn, rajuonė, ont torgaus stalās. Ė Pranė, mona mamās sesou, saka:

– Ė aš tēn pasėtaikiau so vuobulās.

Sotėkusi tēn ana tou Liodvėka sėsėri Ougė. Ė ta ka sosakiusi, ka sosakiusi – amėn, amėn. Ka

sodavusi. Tatā nu tuokiuos pasiotosės muotrėškas Liodvėks negaliejęs nikamė tvertėis. No, diel tuo, no. No, vot, jergau mona, kuoki ta anuo pati bova: nē jiestė liuobonti doutė, vo goltė i luova, dā pri savėi – tā ni iš tuola, ni iš tuola neliuobonti prisėleis-tė. No, mėslėjo, kėik rūpėnas žmuonės diel tuo goliejėma. Kėik rūpėnas – mėslėjo. Tēp, kāp ka saka, to gali muni pėčio vadintė, bet po monėm dounas nekiepsi. Tēp a tēp – kuoki nuori būk, vo to ont monės sava grieku nesodiesi.

Vėina dėina, ne tēp senė, ta Ougė atėjė pri Bėrotas. Dā toukart tebibovau so anou geroujė. Atėjė tēp prīš pat vakara. Ana ė saka:

– To padiek mon nuėtė ont kapū. Nešous kvietku, nuorio padėigtė.

Jau ont tuo sava vīra kapa. Ėr palaiduojusi ė ana. Aš apsėvėlkau, no, ė išjuov. Ana ont kapās sosėtėka kažkuokė muotrėška, vo ta ė saka:

– Ont tās kapās dabā ėr kap tėkros muziejus.

Vo Ougė dėig tas sava kvietkas.

– Noj, – sakau, – tėkros muziejus. Bet juk Pondėivs nenešė tuokiū baisiausiu akmėnū. Juk ons nešė krīžio. Vo dabā ont tās kapās ėr vėinė akmėnis, ė vėsė vėinuodā nutrintė ė nublizgintė, joudė – no, tėkros akmėnū muziejus.

– Ė mon tēp pat atruoda, – saka ta muotrėška.

No, ont tuo žuodė ė pradiejė ta Ougė, no ė pradijė varītė ont monės.

– A to kalbiejė par Liodvėka metėnės puotėrus? A to kalbiejė puotėrus par Liodvėka metėnės? A to kalbiejė?..

Aš tēp ė klausaus, ė nieka nesakau. No, mės, a to žėnā, ka aš nekalbieju, ne nieka dariau. Vo matā, aš nepagalvuojau, ka Bėrota par metėnės negėidėna nomėi Kalnu. Užpėrka bažnīčiuo – atgėiduoję tēn, ė vėsk. Vo ana atsėstuoję, išspruogėna akis, ikaita ė tik šauk, ė šauk, ka ė kapā skomb:

– A to kalbiejė, a to kalbiejė puotėrus?

Ont tās kapās aš nedrėso anā nieka ni sakītė, ni kou. Veizous: aplinkou žmuonės ramė vākštiau, tvar-ka mėrusiūju kapelius. No, juk tēn nebarsis, juk nepradiesi šaukuotė. Vo ana viel liguo iš kuokius patrankas:

– A to davė Liodvėkou kou pėitams neštėis, a to davė kap žmuogos? Juk tas mona bruolis liuob atės pri mūsa ė ka ons kriuoks, ka ons kriuoks krovėnuoms ašaruoms. Kou to anam pėitams liuobi ido-

utė? To liuobi anam pėitams idoutė svėista pasokas ė pėina išrūgas!

– No, jergau to mona, a i puopierio pasokas ė išrūgas ivītursi?! No, – sakau, – no.

Ka ana pasiota, ka ana pradiejė pasakuotė nebūtiausius dalikus.

– Ėk, e-e-ek, – sakau, – tas tava bruolis bova pėjuoks ė pasaulinis kurvininks. Kėtuoks nebova.

Jezau to mona, aš nebtvieriaus, nebgalieju klausītėis, paeju šalėn.

– A to goltė anou i sava luova komet prijiemė? Juk to nikomet goltė anuo neprijiemė...

Paskou tēp paėdama dā pasakiau:

– Vo iš kor tēi vākā ėr, a anus švėntuojė Dvasė ipūtė?

Jergau to mona, tēi vākā esou vėsā ne Liodvėka. Ni vėina nesou anuo. No, a regi? Mėslėjo, jau korem žmuogou nervā ėr pažeistė, tā jau ėr tēp, kap Vaišvilienė ka saka: „Ont tuokė žmuogaus nerėk ni bepiktė, ni kou.“ Noj. Ana, ta Ougė, jau ėr ė Švieksnuo bovusi, ė ana jau ėr tuoki pažeista. Je. Jau iš anuos nieks duors ė nebišės... Geriau so tuokio žmuogo nerokoutėis, lėnktėis anuo iš tuola.

Anou dėina diel tū sava ausū važiavau i rajuona. Ejau ėr i vaistėnė. Sakau:

– A netorėt kuokiū nuors vaistū nu truoškolė?

No, tad ana mon ė davė. Sakau:

– No, douk mon dā do bakelio.

– No, – saka, – a to toriesi tėik piningū ožsėmuokietė ož do?

– Vo kėik ož tou vėina rėk?

– Trīsdešim so vėršo.

– No, – sakau, – douk vės tėik do bakelio – bent tėik daug. Aš be anū vėsā nebgalio ni žingsnė žėngtė...

No, kou to dabā žmuogos bepadarīsi? Tad ė idaviau anā septīnės dešimtis. Ož tus do bakelius, kor teliuobam muokietė kapeikas... No, al' tuokė kainu pasėkeitėma aš nebovau matiusi par vėsā sava omžio. Ontā tas, kāp ons ėr, kor ont kuojės ontklejoutė rėk. Užėto ėe i mūsa vaistėnė. Ė tatā tou, kor rėk pri kibītė, kor tik vėns puopierios tier, sau jem po trīs taluonus.

– No, – sakau, – douk bėnt do.

No, po trīs taluonus sau, kor po pėnkės kapeikas tebova. Ėe vėina mienesi pėncėjė bova padėdėnė – davė jau dvė tūkstontė. Ė tēp, ka šėtās, rėktom

D. Mukienės portėgtapėjė

ė douna, ė vėsā vėsā maista pėrktė, ė dā kuokiū vaistū, a ženā, ka būtom tēp dėdlė skrobėnė.

* * *

Ė tas mona sosėtėkėms so Kuotrė bova paskotėnis. Atuostuogaudams dā žadiejau pas anou nuėtė, bet išgėrdau, ka eso pavielavės. Anuos nebier. Mėrė...

Lig paskotėnės mėnotas dėrba doktėrėis ūkie. Pasakuojė: par pėitus kiauliems betarkavuodama boruoka sosomekusi. Paskou šėp tēp nusėgavusi lig luovas. Ka vakarė iš darba grīža Aduoms, dā spiejė nuvežtė i lėguonėnė. Tou pati vakara ė mėrė. Daktarā sakė, ka bovusi vėsā prasta šėrdės, dėdliausė išsėpūtė plautė.

Ka so patė nuejuov ont anuos kapa ė nunešiev krepšieli ruožiu, kapū klevā jau degė geltuonā rauduono rodėns ugnė. Ož kapū zuomata mėgluotuo dongaus erdvie maties bėškielis švėisuos, vo kėik žemiau – paopīs, krūmalė, neaiškomė nuskėndė kalvoutė Žemaitėjės laukā.

Po laiduotuviu jau bova praėjės ciels mienou, ė dēl tuo kapielis, žemė soslūgos, bova ikrėtės. Pakraštės, kor bova kasta doubie, žemė apspruogėniejusi ė gėlėi gėlėi iskėlusi. Galvūgalie maties rodė kažkomet imerktū ė jau nužīdiejusi gladėjuoliu stagarā.

Atgolė i žemelė Kuotrė šalėp Liodvėka. Nusėnešė i doubė vėsas šiuo pasaulė aistras ė rūpesnius. Veiziedams i nesenė sokasta kapa mėslėjau: „Viešpatie, a rėktom žmuonėms tėik bepruočioutė, tėik jimtėis, ka anėi švėisuo ė saulie tegīven tik trumpa valondelė, vo naktie ė tiluo – omžio omžius?..“

1996 metā

Tou vakara daug kas savės paklausiem „A TORI OGNĒIS?“

VĒNGALIS Bonifacos

2026 m. sausė 20 dėinuos pavakarie Vėlniaus muokītuoju nomū Baltuojie salie pasėbėngos Vėlniaus žemaitiu kultūras draugėjės ataskaitėnem sosėrinkėmou, koremə draugėjės praėjosiu metu veikla bova ivertinta teigamā, dvė sava pruožėnės poezėjės haiku kningelės pristatė dabā Klaipieduo gīvenontī žemaitė pedaguogė Baranauskienė Silvėjė, sava kningas pasėrašonti slapīvardio „Silvėjė Uda“. Ana ī gėmosi Skouda rajuonė. Pabėngosi Skouda Bartovuos vėdorėnė muokīkla, ėšvažiava stodėjoutė

lituanistika i Šiaulius. Iš 30-ėis metu, praleistū tamė miestė, ana net 18 metu vaduovava Šiauliū Gėgožiū pruoğėmnazėjė, 2021–2024 m. vaduovava Šiauliū žemaitiu kultūras draugėjė „Saulaukis“, vo 2025 m. parsėkielė gīventė ė dėrbtė i Klaipieda.

Pristatīdama sava kurība Vėlniaus žemaitems ė anū prietelems, Silvėjė primėnė, kad bėngontėis 2024 metams, bova išspausdinta anuos ontruoji haiku kningelė, išleista žemaitiu ė lietoviu kalbuom.

Kāp atsėmėn Silvėjė, vėina gražė dėina, ka ana kū tik šviežė bova ėšrinkta Šiauliū žemaitiu kultūras draugėjės „Saulaukis“ pėrmininkė, onkstiau tā draugėjė vaduovavės kalbininks Pabrieža Jūzops pasakė: „Silvėjė, dabā tau būtėnā rėks ėšmuoktė rašītė žemaitėškā“. Tad... Nabova kor dingtė, reikiėjė ėšmuoktė. Dabā, kāp ana ka saka, patė ī dėdėlis džiaugsmos, kad na tik pramuoka žemaitėškā rašītė, bet ė vėsā nesėnė bova pripažinta žemaitėška dėkanta konkursa lauretė.

2026 m. sausė 20 d. vīkosė Vėlniaus žemaitiu kultūras draugėjės narė draugėjės ataskaitėnemė sosėrinkėmė

Vo mintės kortė, ruoduos, atėję iš patėis Dongaus – ligo kas būtom teisė švėisė pasakės: „Silvėjė, kork haiku ē kork žemaitėškā“.

„No, ē nieka nalaukdama, pamiegėnau, – prisėpažėna ana, atsėmindama pėrmūsius tuos kurības žingsnelius. – Pradiuo na kažėn kas bova, vo paskiau veizo, veizo, ka vėsā nabluogā išėn. Tėp ē prasėmušė tas haiku i mona pasauli – ligo tīrs šaltėnielis iš žemės gelmiū.“

Sava pėrmājem haiku rinkėniu auuorė parinka pavadėnėma „A tori Ognėis?“ Vo tas pavadėnėms etėję ėrgi natėkieitā. Kažkumet onkstiau Silvėjė so sava dokrelė lonkė Šatrėjės Raganas kapa Žėdėkūs. Vėina motrėškelė, tvarkiosi natuolėi bovusi kapieli, priėjė ē paklausė Silvėjės: „Puonė, gal tori ognėis?“. Ana teiravuos degtoku, vo Silvėjė pėrmuoji i galva šuovosi mintės buvosi ligo anuos klaustom: „A to, Silvėjė, tori sava šėrdie ognėis?“ Ė paskiau gal po dešimtėis metu, sorenkont i krūva pėrmuosės haiku eilės, kāp tik ē sogriža tas bovės klausėms „A tori ognėis?“

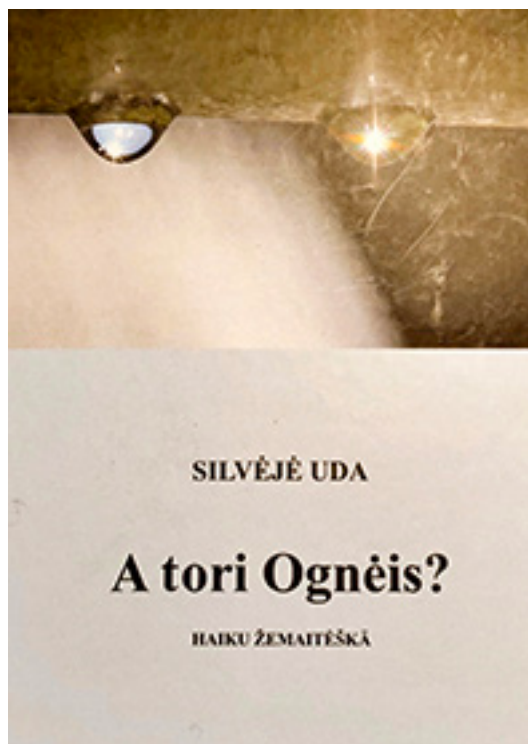
Silvėjė, Vėlniaus žemaitiu rėngėnie pajotosi audėtuorėjės sosėduomiejėma, so dėdėlio ožsėdegėmo dalėnuos sava vertingās patirėmās ē pastebiejėmās:

„Kėkvėins iš mūsa torem ognėis, vėinė daugiau, kėtė mažiau, bet kāp ī svarbo kėkvėina dėina pasėtėkrintė ē paklaustė sāvės, ar aš dā toru ognėis. Pajotė, kad ta ognės prigesosi, torietomiem pamėslitė, kāp galiptomem anuos daugiau ikortė. Mes vėsė esam atėję i Žemė degtė, lėipsnuotė, šėlditė, švėistė. Kėtuos mėsėjės kāp ē natorem. Ė tuos mūsa draugėjės, i katras mes renkamies, tam ėr ī somėslitas, kad tėn degtom ognės – Žemaitėjės ognės, žemaitėškoma ognės ē mūsa patiūm ognės“.

Silvėjė apgailestava, kad pėrmuosės haiku kningelės tiražos jau ī pasėbėngės, bet tėms, korėi nuorietom sosėpažintė so anuos kūrība, pasakė: „Je jau napavīktom gautė paskaititė tuos kningelės, ta nuorietiau, kad prisėmintomėt bėnt anuos pavadėnėma. Ė būtom baisė gerā je viel ē viel iš naujė miegintomėt sau atsakītė i klausėma „A dā toru ognėis?“

Ontruojė sava haiku kningelė auuorė pavadėna „Pasimatymai = Pasėmatīmā“. Skėrtingā nu pėrmuosės, ė ī sodieta po do haiku kūrėnelius – vėins žemaitėškā, kėts šalėp anuo – lietovėškā. Tėp daridama auuorė nuoriejė pasakītė, kad mes esam tortingė, toriedamė dvė kalbas: vėina – valstībėnė lietuviu, kėta – rėgėjuonėnė (žemaitiu kalba).

Kalbiedama api ontruosės kningelės pavadėnėma, Silvėjė tėp pasakė: „Na paslaptės, kad ėdamė i pasėmatīmā kėkvėins iš mūsa nuorem kou geriau atruodītė. Bet dā svarbiau ī tou pruogo tinkamā papouštė sava šėrdi. Ta mona kningelė kāp tik ē kvėit ėtė i pasėmatīmus, bet nabūtėnā tiktā so milėmās žmuonim. Juk galem ėtė i pasėmatīmā ē so sava tievėškė, so

Baranauskienė Silvija (Silvija Uda) ē ėšleistū anuos kningu vėršelė

sava gluobuojemās gīvuolelės ar augalelės, so pažīstamo kvapo, garso arba skuonio. Ė
(Nukelta i 50 p.)

je jau ēšsēruošiem tēp gražē nu-
sēteikē, ta mūsa šērdis vēsā kētēp
ožsēdeg, ē, nuējē pasēmatītē, bū-
sem išgīvenē vēdēnē švēntē. Kāp
tik par tuokius pasēmatīmus mes
galem nuētē ēr i patē svarbiausi,
i pati brongiausi pasēmatīma – i
sosētēkēma so savēm. Vo juk pa-
sēmatītē so savēm, pasakont sau
„Labas!“, ī ba gala svarbos dalīks
mūsa gīvenēmē“.

Bēngdama sava kalba Silvējē
pažīmiejē, kad tuos haiku eilēs ī
trumpē mūsa sostabdīta gīvenēma
muomētā. Nuoriedamē isēgēlin-
tē, isējaustē i anus, torem solietin-
tē ton bapruotēška sava bieģēma,
torem sostuotē, apsēžvalgītē, pa-
sērūpintē, kad tas pavasaris napra-
liektom napastebiets, kad pamatīto-
mem, ēšgērstomem, pajostomem,
kāp tas varvieklis laš, paukštielis
čiolb, žēidielis sklēdas. Pagal anou,
tuos haiku eilēs ēr ī rēkalingas, kad
šēik tēik pristabdītom mumis, kad
mes, būdamē tīluo, pajostomem
gelmē ē tēkrouji gīvenēma skuoni.
Vo iduomiausē, kad tus mūsa pa-
sēmatīmus, ton vēdēnē ogni galem
kūrintē vēsa sava gīvenēma ni kēik
nataupīdamē ni kēik nakainoujon-
tiuom „malkuom“.

Pabaiguo Silvējē paskaitē ke-
lēs atsētēktēnā pasērinktas haiku
eilēs (lietovēškā ē žemaitēškā)
ēš sava ontruosēs kningelēs „Pa-
simatymai = Pasēmatīmā“. Ēš
susikauposiu klausītuoju veidū,
ēš platiū anū šīpsēnu (nuskom-
biejos gausēms plojēmams) ēr
nusētēsosēs eilies gautē autorēs
autografu papoušta *Pasēmatīmu*
kningelē nablēka nikuokiū abe-
juoniū, kad autuorēs atvežta
ognēs tou vakara geruokā sošēldē
Vēlniaus muokītuoju nomū Bal-
tuojie salie sosērinkosiu Vēlniaus
žemaitiu šērdis.

Naujausē haiku žemaitēškā

Silvējē UDA

buočiaus kalvē
unt senuos spīnuos
rasuots vuoratinklis

pērmāsis šēins
ne veltou vēš galvuos
pēnkēs zvaigznēlēs

rūks
kažkor pēivuo
bliaun avelē

atvērs longs
karto so gegotē
skaičioujo metus

sopīnēs
daržinie po balkio
atmēno mumis

tievēškēs klevs
sergiek Pondēivē nu kērvē
gīvenēma po anou

pražīda vēišnēs
viel prēsngā
pamēslējau

prīšaušris
muokaus anuo tīluos
pu oužoulo

rogpjūtē zvaigznēs
i tušti lēzda krint
gelstou lapā

vasaras vakars
tava akiesē
plunksnēnē debesis

stēkēlēnē pēina
kēkvēins gūrķšnis
vaikīstēs pēivas

ožrakinta
rakts po noskelto akmēnio
tiktās prēsēmēnēmūsē

spalē dēina
paskou lapus lek
vies šiaurinis

tas pats kels
slēnkstis tas pats
tēktā aš vīresnē

ēš tuolēi matītēis
dēdēsis klevs
rodou anam pritink

be viejaus
rami paskotēnē keliuonē
kaštuona lapams

pēiva
vēs lek ēr lek par anou
mergelē puortēgrapijuo

akmou puosūkis tēlts
nīksto rūkē
karto so vēskou

degēno savi
terp prēbraukītu eilutiu
mona pasaulis

traukēnē longs
lekontis medē
vuos spie pasakuotē

paukštis gīvenėma klik
garsa takielis
eilėnė dėinā pri jūras

tetė tuolėi
tėn ož debesū
leidas ogninis vakars

mėlėjuonierė eso prėsėpažīsto
pu rogpjūtė zvaigzniem
ėr tava švelnos alsavėms

medė pūguo
karalėška švėntė
fejerverkams notėlos‘

balts lauks
vės nauji žėimuos grapika
vėinėša medė

jūras uošėms
tėik palėka naktės
keleivė mėškė

pavasaris pri opės
tėrpsto ėr aš
vondėns ėr akmėnū šnekua

vaikīstė
nieka netrūkst
tik puoras duntū

nakvīnė pajūrie
dėinas jausmūsė
ėiškau gintara

sutrūniejė vartelė
laiks naujīms
gėrdo sakont tieva

atuostuogu rīts
ont mona morzas
tėrpst saulie šešielė

Haiku lietovėškā ėr žemaitėškā

Silvėjė UDA

inkilo ieškau paukščiui
bus lengviau
rudeni išliūdėti

upelis per kojas
ko norėti daugiau
liepos vidurdienį

ryto grožis
nebžinau kuo mėgaujuosi labiau
tavo bučiniu ar saule

užvertos durys
ir mylėti reikia laiku
pasirodo

tuščios obelų šakos
labiausiai norisi
kada per vėlu

vynas
stiklė mėnulio atspindys
skęstu ramybėj su juo

obelis šakose slepiu
žandų raudonį
tokia jau ta jaunystė

tyla
pašto dėžutėj
voratinklis

inkėla ėiškau paukštiui
būs lengviau
rudini ėšliūdietė

opalis par kuojės
kuo nuorietė daugiau
lėipas vėdurdėinie

rīta gruožis
nebžėnau kou miegaunous labiau
tava bočėnio a saulė

ožvertas doris
ėr mīlietė rėk čieso
pasėruoda

toštės vuobelū šakas
labiausė nuorės
komet par vielā

vīns
stėklė mėnolė atspindīs
skėsto ramībė so anou vīns

vuobelėis šakuosė kavuoja
žundū rauduoni
tuoki jau ta jaunīstė

tīla
pašta dieželiė
vuoratinklis

ŽEMAITIS, savo rankomis medyje drožiantis istorijas

Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešojoje bibliotekoje nuo 2026 m. sausio mėnesio pradžios iki vasario 13 dienos eksponuojama jubiliejinė telšiško medžio drožėjo, skulptoriaus, kryždirbio, 2013 m. respublikinės liaudies meno konkursinės parodos „Aukso vainikas“ laureato Stepono Kamino darbų paroda. Na o sausio 23-ąją bibliotekoje įvyko susitikimas su menininku. Į renginį susirinko daug jo bičiulių, draugų ir artimųjų, kurie memenininką pasveikino ne tik su neseniai praėjusia gražia gyvenimo sukaktimi, bet ir su puikia paroda, kurioje eksponuojami kūriniai liudija jų autoriaus talentą, pasakoja apie šio krašto istoriją, išryškina šiuolaikines liaudies meno tendencijas. Visi dailininkui linkėjo geros sveikatos, stiprybės ir kūrybingų metų.

Šventinę nuotaiką sukūrė Telšių meno mokyklos smuikininkų ansamblis, kuriam jau daug metų vadovauja mokytoja Gedimina Paulikaitė. Akomponavo mokytoja Asta Radzienė.

Parodos autoriaus žmona Genovaitė Kaminienė (ji taip pat yra tautodailininkė) labai jautriai ir išsamiai papasakojo apie savo vyro kūrybinį kelią ir padėjo visiems jo gyvenimo bendražygiams me-

Iš kairės: Genovaitė Kaminienė, Steponas Kaminas ir Jolanta Zubienė. Fotografė Loreta Gadeikienė

nininkams, vienaip ar kitaip turėjusiems įtakos vyro kūrybai ir asmenybei.

Lietuvos tautodailininkų sąjungos Telšių skyriaus pirmininkė Sigita Dacienė renginio dalyvius supažindino su Stepono Kamino kūrybiniais pasiekimais. Parodos autorių pasveikino jo bendramokslis Andrius Dacius, Telšių Trečiojo amžiaus universiteto direktorės vardu – Valerija Jonušie-

Iš kairės: Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešojoje bibliotekoje veikusios tautodailininko Stepono Kamino kūrinių parodos fragmentas; kalba tautodailininkė, Stepono Kamino žmona Genovaitė Kaminienė. Fotografė Loreta Gadeikienė

nė ir kitos šio universiteto atstovės, Elvyra Spudytė, Evaldas Rimkūnas, Vitalija Kišonaitė-Bagdonienė, buvęs Stepono kolega iš Telšių miškų urėdijos Justinas Norvilas, Žemaitijos nacionalinio parko kultūrologė Aldona Kuprelytė, Platielių tautodailininkai Antanas Vaškys, Rūta Kavaliauskienė, Vytautas Jaugėla, Dalia Jakštienė, mažeikiškiai Antanas Viskantas, Alfonsas Bendikas, Vaidas Šopauskas. Savo atsiminimais pasidalino buvusi ilgametė laikraščio „Klaipėdas“ žurnalistė Janina Zvonkuvienė, dabar Lietuvoje plačiai žinoma kaip skaitmeninio turinio kūrėja, publikacijų apie Žemaičių kraštą ir jo žmones autorė.

Sveikinimus vainikavo nuoširdi bibliotekos direktorės Jolantos Zubienės ir menininką kalbinusios bibliotekos Suaugusiųjų aptarnavimo skyriaus vedėjos Jolitos Maščinskienės padėka ir palinkėjimai menininkui, kuris yra pelnęs ne tik tautodailininkų karaliaus karūną – „Aukso vainiką“, bet ir sukūręs darnią, mylinčią bei visų gerbiamą šeimą.

STEPONAS KAMINAS

Steponas Kaminas gimė 1950 m. Telšių rajono Nerimdaičių kaime. Gyvena Telšiuose. Medžio drožėjas, skulptorius.

Drožinėti, daryti švilpynes, birbynes, kurti skulptūrėles pradėjo vaikystėje. Da-Mokėsi Balėnėlių, Viešvėnų ir Nevarėnų mokyklose, meni-

Nuotraukose (nuo viršaus): parodos autorių sveikina Sigita Dacienė; renginio organizatoriai, svečiai ir būrys kitų S. Kamino bičiulių bei artimųjų; salės vaizdas renginio metu. Fotografė Loreta Gadeikienė

nio medžio apdirbimo paslapčių – Telšių taikomosios dailės technikume, kuriame įsigijo dailininko-vykdytojo specialybę.

1971–1973 m. atliko privalomąją karinę tarnybą armijoje. Sugrįžęs iš

(Nukelta į 54 p.)

Stepono Kamino 2012 m. sukurtas koplytstulpis. Nuotrauka iš: <https://inx.lv/jpfmd>. Fotografas nežinomas

jos, dirbo liaudies kūrybos gaminių įmonėje „Minija“, vėliau dalininko pareigos jam buvo patikėtos Telšių kelių statybos valdyboje Nr. 3. Vėliau apie keturiolika metų (1990–2004 m.) Telšių jaunimo mokykloje dirbo technologijų mokytoju, o po to Telšių miškų urėdijoje – rekreacijos meistras.

Kalba Janina Zvonkuvienė. Fotografė Loreta Gadeikienė

„Šventadienis“. Autorius – Steponas Kaminas. 2022 m. Nuotrauka iš Lietuvos nacionalinio kultūros centro archyvo

Yra sukūręs 17 monumentalių kryžių ir koplytstulpių, apie du šimtus mažesnės apimtys darbų, kurių didelę dalį sudaro šventųjų skulptūros.

Liaudies meno parodose dalyvauja nuo 1999 m. 2000-aisiais tapo Lietuvos tautodailininkų sąjungos nariu. 2016 m. jam suteiktas Meno kūrėjo statusas.

Rengia ne tik savo kūrinių parodas, bet ir dalyvauja grupinėse liaudies meno parodose, kurios vyksta Lietuvoje ir užsienyje. 2013 m. topo nacionalinės konkursinės liaudies meno parodos „Aukso vainikas“ kryždirbystės nominacijos laureatu ir buvo apdovanotas simboliniu Aukso vainiku.

Nemažai jo kūrinių yra įsigiję įvairūs muziejai ir kolekcininkai. Nuo 2013 m. net penkiolika jo darbų savo liaudies meno rinkinius papildė Lietuvos nacionalinis muziejus.

2014 m. S. Kamino kūriniams buvo suteiktas tautinio paveldo produkto sertifikatas, o 2017 m. – kryždirbystės tradicinių amatų meistro vardas.

2018 m. dailininkas nacionaliniame tautodailininkų konkurse buvo pripažintas Vaizduojamosios dailės nominacijos trečiosios vietos laimėtoju ir buvo apdovanotas Bronzos vainikėliu, 2023 m. tokiam pat konkurse pelnė Sidabro vainikėlį bei buvo Lietuvos meno kūrėjų asociacijos pripažintas geriausiu 2023 metų tautodailininku.

Telšių rajono savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos informacija

„ŽEMAITOKU žaidamė žaidėmā“

Vėns pėrmūju Lietovuo žemaitėškā išspausdintu leidėniū bova 1993 m. Vilniou (spaustovė „Punktukas“) išleista Grudziņskātės (dabā Barniškienė) Ritas sodarīta ē Abrahmauskātės Astas piešēnēs iliustrouta nedėdėlie kningelė „Žemaitoku žaidamė žaidėmā“. I anou ī itrauktė vākams skėrtė žaidėmā, ožrašītė Kretinguos rajuonė. Ritā Grudziņskātē tus žaidėmus sorinktė padiejė Kretinguos miesta ē Kretinguos rajuona Pėlekalnė kaima vākā. Mūsa žornala arkīvė ī sauguomė i tou leidėnoka itrauktū žaidėmu aprašīmu pėrmėnė varėjantā. Anus gavuom 1995 metās. Džiaugiemies sožėnuojė, ka gėmė somanīms ne tik sorinktė, bet ēr ēšleistė tū žaidėmu aprašīmus, tad kėik galiedamė sava patarėmās padiejuom leidėnoka sodarītuojė anou parėngtė spaudā. So tās tekstās sosėpažėnusi tumet Klaipiedas universitetė dėrbusi duocėntė Grinevičienė Nijuolė Elėna sava atslėipėmė aple būsėma leidėnoka rašė:

„Lietuvių liaudies žaidimai turi ilgaamžę istoriją. Tai liudija įvairios archeologinės iškasenos, rašytiniai šaltiniai. Vaikų žaidimai yra liaudies kūrybos dalis. Juose atsispindi tautos papročiai, tam tikro laikotarpio vaikų pažintiniai, estetiniai, bendravimo interesai. Žaidimai perduodami iš kartos į kartą, tačiau ne visi senovėje žaisti žaidimai išliko. Dalis jų pakito, kiti – pamiršti. Žaidimai pereina iš vienos vietovės, iš vieno žaidžiančiųjų būrio į kitą, įgydami daug variantų. Šiame leidinyje pirmą kartą surinkti ir aprašyti žemaičių krašto vaikų žaidimai žemaičių tarme. Sveikintina leidinio sudarytojos iniciatyva atgaivinti senuosius žemaičių žaidimus. Tai ypač aktualu dabar, kai vaikai ugdomi tautine dvasia. Šis leidinys – tai etnografinis lobynas, puikus indėlis į muziejų fondą. „Žemaitoku žaidamė žaidėmā“ – puiki dovana studentams, studijuojantiems Lietuvos kultūrą, papročius, žmonių buitį, mokyklų ir ikimokyklinių įstaigų pedagogams ir tėvams.“

Pateikam tame leidėnelie (anuo apimtės – 64 poslapė) esontiū koriū ne koriū žaidėmu aprašīmus (tekstā ī soredagoutė pagal kalbininku Gėrdenė Alėksėndras ēr Pabriežas Jūzapa parėngtus žemaitėškas rašības pagrindus).

KATĖ Ė PELIE

Vėns vāks ī pelie, kėts – katė. Vėsė vākā sosėkimb ronkuom ē sostuo i ratieli. Katė gauda pelė. Pelie londiūo pro pakeltas ronkas, vo vākā katės gal ē nepraleistė. Ka sogau, apsėkeit vėituoms.

ŽIOŽI MUŠTĖ

Ont šaliko rėk ožrėštė mazga. Tumet vėsė žaidiejė sostuo i eila, vėns išeit i prieki, nusėsok, atsėklaup ē ožsėmerk. Toukart bi katras ēš eiluo esontiū žaidieju ožvažiou so tou šaliko klūpontėjem par nogara ē šarpė met šalika i šuona. Gavosiesis par strienas atsėstuo, atsėsok ē miegėn ontštėktė, katras ēš vakū anam daužė. Je neontštėka, klaupas ēš naujė, vo je atspie – tor klauptėis tas, koris daužė.

UOŽI MUŠTĖ

Nubriežamas 2 lėnėjės par 20 žingsniu vėina nu kėtuos. Vėdorie apibriežams rats, i anou pastatuoms trėkuojis „uožis“ (nupjauts miedis so 3 šakuom).

Vėsė vākā tor lazdas. Vėns stuov pri „uožė“ – ons gana „uoži“. Žaidiejė sostuo pri vėinā lėnėjė ē taika so lazduoms i „uoži“. Je „uožis“ nuvėrst, pėimou tor anou pastatītė, sauguodams, ka nieks nepasėjimtom šalėp anuo nokrėtosiū lazduos. Ka tik vākā sava lazdas nosvėid i „uožė“ posė, anėi vėsė mitrė biegtū lazdu pasėjimtė. Anėms priartiejės, pėimou tor vėinam korem nuors žaidiejou neskaudė oždaužtė so lazdo ē nuverstė „uoži“. Tas, korem oždaužė, dabā jau ī pėimou. Je „uožis“ ī nuvėrtės, gali biegtė nekloduoms. Žaidiejė „uoži“ gal nuverstė so galvo, toukart oždaužėms nebsėskaita. Kartuojint žaidėma vėsė žaidiejė tor būtė atsėdūrė ož ontrā lėnėjė ē torietė ronkuos sava lazdas. Dabā jau iš šiuo gala anėi met lazdas i „uoži“, vo paskotėnėsis stėngas anou nuverstė, ka vėsė galiptom pasėjimtė sava lazdas ē pabiegtė ož ontrājė lėnėjė.

TRETS BIEG

Vėsė sustuo puoruoms: vėns prieki, kėts anam ož nogarā. Vėns gauda, kėts biegt. Biegotiesis gal (Nukelta i 56 p.)

atsėstuotė bi katruos puoruos priekie, toukart tor biegtė paskotėnėsis (tas, katros palėka trets). Je bie-gontioui sogava, tumet sogautāsis tor gaudītė.

SKELBO, SKELBO KARA

Rėk nosėbriežtė rata, anou padalitė i tėik daliū, kėik i vākū. Kuožnos vāks pasėrenk kuokė nuors miesta pavadėnėma. Vėns vāks met sviedėni (kamū-li) i vėršo   saka: „Skelbo, skelbo kara!... Kreting !“. Tumet vėsė biegi   suonus, vo tas, katruo pasirinkta miesta pavadėnėms bota pasak ts, gauda sviedėni. Ka sogaun, saka „Stop!“,   vėsė tor sostuotė. Tou-kart tas vāks, koris sogava sviedėni, pasėrenk kuoki nuors v ka   saka, k ik lig anuo i  ingsniu. I matou. Je atspiej , so pagalelio ats stuo pri sava r buos rat    brie  br k ni tuo v ka  emie. Dab   e b s anuo  em . Vo je neatspiej , tas, lig katruo  j , jem i  anuo  em . Dab  met sviedėni nuskriaust sis.

Laim tas, katras tor daugiaus   em s.

LAP    V  STAS

V ns v ks b s „lap “, k t  – „v  stas“. R k nubrie t  rata, vo netuol i nu anuo – kvadrata. Kvadrats i v  stininks, vo rats – „lap s“ orvs. „V  stas“ laksta aple rata, i rata ibiegt  negal, vo „lap “ „v  stas“ gauda. Je katrou sogava, tas tumet b n „lap “.

  IDA DAL N MS

V s  sosied   laika sodiej j delnus. V ns dal j   ida (arba piningieli – c nta), k ts i Sargis   tor atspiet , katram i sospaustus delnus dalintuos ispaud    ida. V s  klaus:

– Sargi Margi, pas kou   ids?

Sargis tor spiet . Je atspie – ons dal j   ida, vo tas, koris toriej    ida, dab  i Sargis   spiliuo. Je ne-atspie 3 kartus, Sargis eit ont pliuotku: anam k t    idiej  per  v ra arba merga. Tas v kst t p: Sargis i eit i k ta truoba, vo v s  k t  l k    idiej  sogal-vuo sau kuoki nuors varda   pasaka anou dal jos -jem i ausi. Sargis gr  t i   id ma kombari. Dal jo-siesis anam   vard j v sus i ausi pasak tus vardus. Tas, katrou Sargis pas renk, tas dab  b s Sargis, vo onkstiau Sargio bov s   idies dal s   ida.

  OVIS   TINKLOS

V s  i   ovis   laksta, vo v ns i tinklos   gauda  o-vis. Kou sogaun, tou pris jung pri sav s   sos k b s so anou ronkuom, gauda k tus.

  aid tol, kol tinklos i gauda v sas   ovis.

  LTA,   ALTA

V ina v ka r k   si st  o  doru, toukart pakavuot  kuoki nors d kta (pvz., trintoka). Pa auks i k ta kombari i  j s v ks tor  i kuot  pakavuota d kta. Anam  i kont v s  k t , priklausuom  nu tuo, artiau a tuoliau nu pakavuota d kta i  i kontie-sis, saka: „  lta“ arba „  alta“. Je art n eit – „  lta“, je tuol n „  alta“, arba „  ltiau“, „  altiau“. Ka d kta sorond, i k ta kombari i  t k ts koris nuors   idies.

12 PAGALIOKU

Ont grind  a  em s r k padiet  pl t , ont anuos – l ntgali, vo ont anuos v ina gala – 12 pa-galioku. V k    s ska  iou. Kas nuors ontl p ont laisvuoj  l ntgal  gala t p, ka pagaliok    s laks-t to. Toukart v s  biegi kavuot is, vo tas, katrou i ska  iava, renk pagaliokus. Sorink s eit  i kuo-t . Kou nuors rad s, biegi pri pagailioku,   barsta   pats biegi kavuot is. Tumet pagaliokus renk tas, katrou atrada. Je tas, katrou atrada, nubieg s pri l ntuos sospiej  i barst  pagaliokus kol v s  pas -kavuo, gal biegt  kavuot is    nauj , vo pagaliokus renk tas pats v ks, koris   onkstiau tou dar .

MON PATINK

P rm sis saka: „Mon patink [...]“ (pvz., bra k s arba k ta kuok  nuors dar zuov  a vaisios). Ontr -sis pakartuo, kou sak  p rm sis   prided sava  uodi (pvz., gri   ). Tretiesis pakartuo, kou sak  p rm j  do, viel prided sava  uodi,   t. t. Je kas nuors sorink (neteising  paeiliou v sus  uodius pasaka), i krent i    id ma.   aist  gal tol, kol bal ikt 1 arba 2 v k . An i b s laimietuoj .

MONA TIEVIELIS PJUOV  KIAULEL 

V ns v ks klaus:

– Mona tievielis pjuov  kiaulel , kuo nuoriesi?

V s  tor pasak t , kuokiuos kiaul s dal is nuo-ries, pvz., oud gel s. P rm sis v ks v skuo klaus -nie, vo ontr sis v sa laika tor sak t  tou pati  uodi nas joukdams, pvz.:

– Kou jied  posr t ?

– Oud gel .

– So kou m iguoj ?

– So oud gel ...  r t. t.

Je sor k s pasak  k ta  uodi arba sos jouki, dou-di fanta. Paskiau fantus r k   s p rkt .

KAS? SO KOU? KOR? KUMET? KOU DĖRBA?

5 vākā ont puopieriaus lapieliu ožraša atsakīma i klausēma KAS? (pvz., Juonis), ožlonksta sava lapieli ē pasiunt anus rato par 1 vāka. Toukart žaidies, gavēs sava kaimīna lapieli, neveiziedams, kas anamē jau ī, paraša atsakīma i klausēma SO KOU? (pvz., so lēnto) ē pasiunt tou lapieli i prieki viel par vēina vāka. Tas, gavēs lapieli, ont anuo paraša atsakīma i klausēma KOR? (pvz., veselie). po anuo einous vāks, gavēs lapieli, paraša atsakīma i klausēma KUMET? (pvz., pernā). Dar kēts vāks ont tuo patēis lapelē paraša atsakīma i klausēma KOU DĖRBA? (pvz., šuoka) ē pasiunt lapieli tuoliau. Ka sava lapelē solauk pērmāsis žaidies, ons ē kētē atvīniu anū ronkuos esontius lapelius ē skaita. Kēinuo lapelie esous sakinīs pripažīstams juokingiausio, tas laim.

KLASĖS

Žaidiejē nubraiža „klasē“, katrou sodara vēns longielis, po anuo – do, tumet – viel vēns ēr t. t. Ka „klasē“ jau nupiešta, vēns žaidies i pērmouji longieli īmet akmēnieli ē šuokēnie i prieki ē atgal: kor vēns longielis – vēino kuojē, kor 2 – abēdvīem kuojum. Toukart, i ontra longieli imetēs akmēnoka, tuoliau šuokēnie ē t. t. Ka vēsus iššuokinie, viel met ē šuok ont vēinā kuojē, paskiau abējuom, bet ožsēmerkēs. Je sokliova, šuokēnie kēts vāks, vo pats paskiau praded nu tā vēitā, kor sokliova. Ka vēsus ēššuokinie, atsēstuo pri pērmuoje longelē ēr ožsēmerkēs met i „dongu“. Je imetē, pabaigē žaidēma.

STEBUKLINGA LAZDELĖ

Vēns žaidies tor stebuklinga lazdelē. Vēsē kētē biegas nu anuo. Katrou so lazdelē priliēt, tas tor gintēis kētus žaidiejus ē korioo nuors paliestē lazdelē.

ZOIKIU ŠAUDĪMS

Žaidieju gal butē daug, žaistē gal kēimē arba suodnē. Rēk torietē minkšta gomēni sviedēni. Vēns ī medžiuotuos, vo kētē – zoikē. Zoikē ēšsēlaksta, vo medžiuotuos met i anus sviedēni. Je nepataika, biegs pasējimtē sviedēnē ē viel taikuos. Je pataika i zoiki, toukart tas zoikis pajem sviedēni ē tumet jau uns ī medžiuotuos.

VARLĪTĖ

Vākā sostuo i eilelē pri sēinā. Pērmāsis met sviedēni i sēina ē vēsē tor par atšuokusi nu sēinas sviedēni paršuoktē. Tas, koris sokliūn, eit pri sēinā. Viel metams sviedēnīs tam vākou vēš galvuos ē viel vēsē par nu sēinā atšuokosi sviedēni. šuok. Je dā vēns sokliūn, ons eit pri sēinā. Je stuovintēijē pri sēinā sogaun sviedēni, vēsus ēšvadou, vo stuo pri sēnā tas, koris sviedēni metē.

VUOVERĪTĖ

Vēsē sostuo i eilelē. Pērmāsis vāks met sviedēni i pažemē link vākū eilēlēs, vo vēsē anuo bovē tor sviedēni paršuoktē. Paskotēnietis pagaun sviedēni ē met anou atgal. Je iš vākū kas nuors neperšuok, eit i prieki ē dabā jau uns met sviedēni.

LĖPIUŠKĖ

Žaid mažiausē 3 vākā. Anēi atsēsuo pri sēinā. Nu anuos ož 4–3 metru ī nubriežama rēba (lēnējē). Vēns žaidies atsēstuo pri tuos rēbuos ē sparda sviedēni tēp, ka pataikītom i vākus. Ka pataika i vāka, tas vāks tor stuotēis pri sēinā ē nejodietē. Je i anou ontra karta pataika, ons laikuoms „priklējouto“ pri sēnā. Laim tas, katras palēikt „nepirilēpēs“ pri sēinā, arba tas, katras spardē, je ons vēsus „priklējou“ pri sēinā. Paskiau rēk keistē spardontiouji ē viel ēš naujē žaistē.

DEŠIMTOKS

Rēk torietē sviedēni. Žaidiejē sostuo i eila ē pailiou mietliuo sviedēni i sēina:

- 10 kartu – atsēmušos 1 karta i žemē, rēk sogautē;
- 9 kartus – iš karta sogautē;
- 8 kartus – sopluotē ē sogautē;
- 7 kartus – 2 kartus sopluotē ē sogautē;
- 6 kartus – paršuoktē „varlītē“;
- 5 kartus – mestē atsēsokos nogara ē sogautē;
- 4 kartus – pakielos kairē kuojē, iš apatiuos mestē ē sogautē;
- 3 kartus – pakielos dešēnē kuojē, iš apatiuos mestē ē sogautē;
- 2 kartus – mestē ē, so ronkuom padarios „malūnieli“, sogautē;
- 1 karta – atsēstuo tē nogaro pri sēinā, mestē ē sogautē.

(Nukelta i 58 p.)

Je kas nuors sorink, stuojēs i gala ē, solaukēs sava eiluos, praded nu tā vēitā, kor sorēka.

TRĒKOMPIS

Žaid 6 vākā, pasēdalējē i 2 komandas: vēinē lai-ka guma, ontrē šuokēnie. Guma tor būtē sostiūta ē ištēmta tēp, kap kelnies. Iš pradiū guma tor būtē pakelta ligi kolkšniū. Kuožnos žaidies pasērenk sava gumuos dali ē jau gal šuokēnietē. Pērmāsis žaidies paprastā ontšuok ont gumuos, toukart ontšuok ont drauga dalēis ē paskiau ont paskotēnioujē, ont tretē, sava dali apžergdams. Tou padarēs, kartuo vēskou ēš naujē, tik vēina kuojē pakēš po gumo. Ka tou padara, šuokēnie vēino kuojē ē sokrīžioutuom kuojiem.

Ontra karta šuokēniejont guma rēk laikītē neb ont kolkšniū, vo tēis kelēs. Vēskas viel ī kartuojema tēp, kap ē pradiuo.

Treti karta vēskou rēk darītē ožsēmerkos.

Ketvērta karta šuokēnietē rēk ēš vēdaus posēs.

Laim tas, katros pērms vēskou ēššuokēnie.

Šuokiniejint rēmtēis i žemē negal. Je žaidiejē kuojē noslīda nu gumuos, tuoliau ons šuokēnietē nebgal. Je vēns žaidies sokliova, kēts, je padara ož anou pratēma, gal anou ēšlaisvintē, vo je ē tas sokliova, dā kēts gal laisvintē. Je ē tas neēšlaisvēna, abodo stuojēs laikītē guma.

VAMPĪRS

Rēk torietē tēik pagalieliu, kēik ī vākū. Vēns pagalielis tor būtē nolūžēs. Koris nuors vāks laika tus pagalelius, vo kētē trauk po vēina ē neruoda kēts kētam, kou ēštraukē. Toukart vēsē sosied i rata ē rokoujēs api bi kou. Tas, katros ēštraukē nolaužta pagalieli, ī „vampīrs“. Ons nežīmē pamerk korem nuors vākou aki. Tas tor pasakītē: „Moni jau sojiedē“ ē izeit iš rata. Je kas nuors pamatē, katras merkē, sošunk: „Vampīrs!“ ē so pēršto paruoda i tou, koris pamerkē aki, vo je apsērēka, pats tor izeitē iš žaidēma. Žaidēms tēsas tol, kol „vampīrs“ vēsus sojied.

DRAMBLĪS

Rēk pasēdalītē i 2 līgēs komandas ē sosētartē, katrēi pradies žaistē. Vēinuo komanduo sosēkimb vēsē vēns kētam ož pēlva ē pasēlenk. Kētuos komandas vākā šuok ont priēšēninku nogaru, ē stēngas kuo tuoliau ontšuoktē. Pērmējē tor ožšuokusius vākus nolaikītē, pasēleistē ronkuom negal.

Ka vēsē ontšuok, pasēlēnkosējē ontšuokusiūsius tor noneštē lig sotartā rēbā. Je nenuneš – neš ēš naujē, vo je nuneš – komandas keitas vēituoms.

ARKLIOKS

Žaidont rēk ne mažiau kāp 4 vākū ē ka anū būtom puorēnis skaičios. Žaidiejē pasēskērsta i komandas po 2 žaidiejus kuožnuo. Toukart vēinuos komandas žaidiejē ontlēp ont kētuos komandas žaidieju petiū. Tekslos ī nuverstē kētuos komandas žaidieji. Noverstējē izeit iš žaidēma. Laim tēi, katrēi lēikt nenuverstē.

NEŠO NEŠO KIAUŠI

Vēsē sotop rato, vēns tor ronkuo sorēšta nuosēni ē eit aplinkou, sakīdams:

– Nešo, nešo kiauši par karaliaus ausi!

Beidams kam nuors padēd tou sorēšta nuosēnē pri kuoju. Je ons apeit dā rata, ē nieks nejunt, ka pri anuo ī padiets kiaušis, priējēs saka:

– Sopovā!

Vo je žaidies pajunt, ka anam ī padiets kiaušis, pasēgruobēs tou kiauši, genas tou, koris kiauši padiejē, vo tas biegs aplinkou ē, je anuo nesogaun, atsētop i toštē vēita. Dabā neš kiauši tas, katram bova tas kiaušis padiets.

AUKŠTA ŽEMĖ

Vākā sostuo rato ē ēšsēskaičiou, kas ginsēs kēta. Gaudītuos soskaičiou lig 10 ē praded gaudītē. Tēi, katrēi biegs, tor sospietē ontlēptē ont bi kuokē aukštesnē dākta (soulēlē, keralē, kūlē). Kēta karta gauda tas, koris nesospiejē atsēstuotē ont aukštuos vēitas ē gaudītuos anou prigēnē. Žaistē gal tēik laika, pakol apkīries arba vākā nebtories dvasēs.

RAGANELĖ PAMUOTELĖ

Vēsē sostuo rato, vēdorie atsēstuo „Raganelė“. Vēns saka:

– Raganelė pamuotelė, douk adatelė. Raganelė klaus:

– Vo kou darīsi?

– Maišieli siūsio.

– Kam tas maišielis?

– Akmēnelems neštē.

– Kam tēi akmēnelė?

– Peilelems galoustē.

– Kam tēi peilelē?

– Raganelė pjautė!

Tou pasakios, vākā ēšsėlaksta, vo Raganelė anus gauda. Katrou sogaun, tas dabā ī Raganelė.

BĖTIS Ė MEŠKAS

2 vākā padara vartus. Posė vākū žaidont ī bėtis, kėta posė – meškas. Bėtis atsėtóp ė so ronkuoms padara gliebius. Meškas eit pri bėtiū ė jem medu. Vėino muomėnto vartā sošunk: „Bėtis!“ Tumet bėtis praded gaudītė meškas, vo meškas stėngas ēšsmoktė pro vartus. Bėtis ož vartu gintėis nebgal. Gauda tol, kol lėikt pati mitriausė meška. Paskiau bėtis ī meškas, vo meškas – bėtis.

VANAGIELIS

Žaidiejė sosėskėrsta puoruoms ė sostuo i eilėlė. Vėns ī „gaidielis“, kėts – „vėštelė“. Priekie nogaro i eilėlė stuov „vanagielis“. Ons šauk:

– Biekėt, gaidelė, biekėt vėštelės,
Vanageliou rėk meselės!

Paskotėnė puora parsėskėr ė biegi i prieki, kor tor atsėstuoūtė ė viel sosėkėbė ronkuoms. „Vanagielis“ katrou nuors ēš anū gauda. Je sogaun, stuojės i eilies prieki, vo „vanagielis“ dabā ī tas, katros lėka be puoruos. Je nesogaun, tas pats viel šauk ēš naujė.

POLICĖJĖ Ė BANDITĀ

Žaistė gal 8–10 vākū. Anėi sosėskėrsta gropiems: vėinė ī policininkā, kėtė – banditā. Banditā tor pabiegtė nu policininku. Anėi gal biegtė tuolėi, tuolėi, gal biegtė ė po kelis. Je vėina bandita sogaun vėns policininks, bandits gal ēštrūktė ė pabiegtė, vo je policininku daug, anėi nutver bandita. Policininkā sogautūju vėsėp miegėn ēšklausėnietė, kamė ī kėtė banditā. Žaid tol, kol policininkā sogaun vėsus banditus. Tumet banditā keitas vėituo so policininkās ė viel gal žaistė iš naujė.

KNIAUSALS ARBA BARABANS

Vėns vāks kniausas ė skaičiuo lig tėik, kėik ī sosėtārė, vo kėtė tou tarpo biegi kavuotėis. Kniausals soskaičiavės saka: „Eito ėiškuotė!“.

Pamatės pasėkavuojojosi vāka, biegi i tou vėita, kor kniausies, ė saka tuo vāka varda: „Tūku tūku (Algis)“. Vo je nepamata, pasėkavuojojosis gal pats prisėdaužtė: „Tūku tūku ož savi“. Paskotėnis vāks gal pridaužtė ož vėsus. Toukart tas, kor kniausies, apėntās kniausas, vo jeigo vėsus pridaužė, kniausas

tas, katrou pėrma pridaužė.

KARALIOS Ė NEBĖLĖ

Reek ka žaistom ne mažiau nego 3 vākā. Žaidiejė ēšsėskaičiuo. Ėšsėskaičiuotāsis ī karalios. Ons atsėsied atskėrā, vo nebėlė, anam nematont, sosėtār, kou ruodīs. Toukart nebėlė ateit pas karalio. Ons klaus, kuoks ī metu laiks. Nebėlė tor linktelietė galvo tėik kartu, kuoks ī mienou, kā žmuonis dėrb sogalvuota darba. Karalios, sožėnuojės metu laika, klaus, iš katrā posė ī atėjė. Nebėlė paruoda, kou ī sosėtārė, vo karalios tor atspietė, kou anėi ruoda. Je neatspiejė, spie pakol atspies. Ka atspie, nebėlė biegi, vo karalios genas. Kou pagaun, tas siedas i karaliaus vėita. Je nepagaun, karalios siedas ēš naujė.

GIELĖS

Kuožnos žaidies sosėgalvuo gielies pavadėnėma, bet anuo kėtėms nesaka. Vėns vāks (sviedėnė meties) met sviedėni i vėršo ė pasaka bi katruos gielies pavadėnėma. Tas, kėinuo gielies pavadėnėma pasakė, gauda sviedėni. Je sogava, dabā jau ons met sviedėni vėršo ė saka kėtuos gielies pavadėnėma. Je anuo pasakītas gielies pavadėnėma nieks nie sogalvuojojės, vėsė biegi, pakol meties nutver sviedėni ė pasaka „Stop!“. Toukart ons saka, lig katruo žaidiejė eis ė kėik lig anā ī žingsniu. Je pasakė 10, tā eit 10 žingsniu. Tas, pri katruo ėjė, ištėis ronkas i prieki ė sosėner, tėp padarīdams kriepši. Priejosiesis met sviedėni i tuo žaidiejė padarīta kriepši. Je ėmet – sviedėni atėdoud stuoviejėsėjem, je ne – išeit ēš žaidėma, vo lėkosėjė žaidėma žaid ēš naujė.

DĖINA-NAKTĖS

Vėns žaidies tor būtė „Pelieda“. Ons saka: „Dėina“ arba „Naktės“. Ka saka „Dėina“, vėsė vākā biegiuo, ka pasaka „Naktės“, vėsė tor sostingtė ė nejo dietė. „Pelieda“ vākštuo tarp vākū ė veizi, a kas nors nejo. Kas sokrot ė katrou pamata krotont, tas kėta karta būn „Pelieda“.

POSKVADRATIS

Reek nosėbriežtė 2 lėnėjės, ka vėina nu kėtuos būtom par 10 žingsniu. po vėina vāka atsėstuo ož lėnėju, vėsė kėtė – vėdorie. Stuoventėijė ož gala taika so sviedėnio i vėdorie esontius vākus. Katram kliūn, tas eit ož gala. Vākā, korėi ī vėdorie, tor lakstītė, ka i anus nepa taikīto.

Bliūdžiuvienē Regina

KĀP VABALA IŠ DARŽA VARI

Vakar darži nabuvau.
Ne, anuo naužmiršau.
Al' kitū darbū turiejau,
Diel tuo i napaveiziejau,
Kāp kas žīd, kāp kas žaliū,
Gal ištīpa daug žuoliū.

Būtu čiesas paravieti,
Līsvikis paknebinieti.

Gal užpūli vabalā,
I tēn na visīms gerā.
Nagaliu aš tiktā jimti,
Krapus i saluotas skinti.
Tad geruokā idīnuojus
Aš i darža atlapnuojus.

Kuožna vīna daržuovėki
Pasakuo, kas ī nutėki.

Bliūdžiuvienēs Reginas portėgrapėjė

.....

Sauli kielies apsiblausus.
Borna spinduliu nuprausius,
Šūktelieji: – Pamigau!
Vakar tvarkuo palikau,
Ta galiu ilgiau ronžītis,
Vuo na polti viel tvarkītis.

Nusižiuovava platė,
I auksinė spindulė
Kap upalis žemien srova.
Debesoku kīk užkliova,
I pažadina iš mīga
Mėška, suodna, marga pīva.

Vuo, i darža paveizieji,
Al' kaižkuo susitūrieji.

Ruods, vėsi tor sava vīta,
Nanudžiūva, nanuvīta.
Jau rasuos prisiragava,
Lapukus susišukava.
Žīdus pamažu atvieri,
Šėloma i švīsa gieri.

Jie par dīna šūksnės augs,
Graži vakara sulauks.

Saulis akis žemažiūri
Napamati: bolbiu krūmi
Kaižkas susikokis drūnī.
Na iš baimis ons paviesie
Po lapu, šešielie sliepies.
Pikts i pasipūtis glaudies.

Bolbi širīt pražīdieji.
Žīdukus i švīsa kielī.
Vuo anī – tikra karūna,
Kėla viršum vėsa krūma.
Sukrutieji visi darži,
Ka tor karalieni graži.

Atsibodusi saluota
Žvilgsnės žīdukus pagluosta.
Krapus kepori būt nukielis,
Al' nažėna, kor padiejis.
Popas onkštis palingū
I bulbikė pamuojū.

Žėrnis aukščiau palipieji
 I gerā isižiūrieji.
 Tas židuks bolbėkiu līsvis
 Už anon aukščiau ištinsis.
 Kap šlūtėki ons iškėlis.
 Aiškė matuos – na onkštėnis.

I agūna isispraudus,
 Anuos židi ilgā snaudus
 Bėti kuojuom sukirbieji
 I sparnukās plakt' pradieji.
 Juk tas bolbie atėjūns
 Napasuotinams rijūns!

Uns dā slapstuos, al' tujau
 Atsiras anū tik daug,
 Ka pražūs na tik bolbėkis,
 Vuo i vėsas daržuovėkis.
 Jie tik lauksi i tiliesi,
 Darža tujau nabturiesi.

.....
 Saulė vuos pradiejus švisti
 Atlieki i bolbiu līsvi.
 Gal iš žemis išsikapsti,
 Gal kor žīma išsislapsti,
 Al' ketėna čia pasiausti,
 I tik graužti, graužti, graužti.

Sparnus atėjūns skraben
 I puo nuosi sau burben:
 – Aš čia lėzda susisoksu,
 Daug pridiesu kiaušinoku.
 Kap lervėkis išrities,
 Mūsu nieks nanugalies.

Čia nu mona padermies
 Bolbis rauduonā kirbies.
 Vuo kāp viskon aš sugraušu,
 Darži vīns užkaraliausu.
 Piktžoliūni dilgieliūni
 Munī būs kap karaliūni.

.....
 Bėti sparnukus pakieli
 I pri bolbis nubirbsieji.
 Tas, kor puo lapu lindieji,
 Išriepliuoji, išskrebieji

I unt lapa atsisieda –
 Ba sarmatas i ba giedas.

Natuol bolbis augis krapas,
 Nu rasuos dā bėški šlaps,
 Karingiausis darža vaikus
 Bolbė šauki kap paklaikis:
 – A mata, kas tavis laikuos?
 Kas i tava kera taikuos?

Tu i židus tik žiūriejė,
 Namatė, napastebiejė,
 Kas unt tava lapa sied
 I tavi kap jiesti jied.
 Tas drīžūtis patvalaskis
 Čia na šiāp sau atsibastis.

Tu pati žinā gerā:
 Kuoluorada vabalā
 Bulbiem tikrā na draugā.

Krapa žuodžius kap išgėrda,
 Vuos iš līsvis naišvėrta
 Na tik bolbi, al' i muorka.
 Ta išgondina buruoka,
 Pupuoms dā ivari struoka,
 Apmarėna pastarnuoka.

Žirnė onkštis užrakėna,
 Pupelis apsikabėna.
 Vuo agūna našlaitėki
 Nažinuoji, kor pritėkti.
 Tik agorks ramė driksuoj,
 Vabalū ons nabijuoja.

(Nukelta i 62 p.)

Bliūdžiuvienės Reginas
 portėgrapėjė

Maža dūzgonti bitēki
Nulēki pas plestekēki.
Ta, sparnus platē išsklēdus,
Ūsus kap kasas palēdus,
Unt tuoruos skersēni snavdi,
Saulis spinduliukus gaudi.

Nu juk tuoki graži dīna
Kap gīvenims – tiktā vīna!

Vuo bitēki zirzieliūni
Plešteki baveik pastūmi:
– Aplakstī visas daržuovis.
Pasakīk, ka isibruovis
Ī kap slibins vabaliūns,
Drīžius rīžius atējūns.

Rēk visīms kažkon darīti,
Ton siaubūna išvarīti.

– Kon darīt? Kon darīti? –
Klausi braškis žemūgīti.
Nu vuo braški kap kuoks diedi
Visa lapās apsīriedi.
Juoki guovieda drīžūtu
Nasurastu, jie užplūstu.

Drīžius mata, kad daržuovis,
Tīsē sakont, susimuovi.
Tik marguoji plestekēki
I pavargusi bitēki

Bliūdžiuvienēs Reginas portēgrapējē

Blaškuos čia nu pati rīta.
Kaiž kuo tēkas, kaiž kuo jīška.

Ve, žemā pri bolbis lapa
Pats sliktis prasikapsta.
– Kuoc tikrā esu aš aklas,
Al' gērdū, kon visi saka.
I žīnau, ka čia virš monis
Drīžius vabals isisokis.

Bolbis ons napagailies,
Žīdus i lapus nujies.
Bolbi derliaus nabturies.

Pavadinsu aš draugeli
I paplatinsma urveli.
Tu, bulbēki, sujudiek,
Viejie kīk pasvirinieki.
Viršūnēki pamuojuk,
Vēsa stība palingūk.

Tāp pajudink sava lapa,
Ka ton vabala pri taka
Mon imestum i urveli.
Aš imordīsu i žemi.
I palaiduosma siaubūna –
Vēsa darža pabaisūna.

– Ne ne ne! – sujuda krops.
– Žemi nabūs anam kaps.
Juk uns žemie žīnavuo,
Vasara tik išruopuo.

Jie dabā anon užkasma,
Rītuo viel unt bolbis rasma.

Daržas kap slūgti suslūga.
I nutēla, i pabūga.
Kāp ton vabala išginti,
Bolbi nu mirtīs apginti?

Na diel bolbis, i diel savis
Nasiliuovi narimavis.

Kuoc darži visi kituoki,
Al' bieda visīms vīnuoki.
Juk daržuovis lapās šnekas,
Pasižīnst gerā iš kvapa.

I šaknēkis pažemie
Kap mergēkis susibieg.

Juk na sīki daržū teka
Sunki atlaikīt ataka.
Kažin kon dabā miegins?
Kāp ton vabala išgins?

.....
Plestekēki lingvasparni
Kap pablūdus darži nardi.
Tā pri bolbis, tā pri popas.
Tā pri krapa vielek sopas.

Kuol galiausē atsidosa,
Kīk galiedama sušoka:
– Aš žīnau, kon rēk darīti.
Turam vuora paprašīti,

Ka nu bolbis ligi krapa,
Nu žīdoka ligi lapa
Vuortinkli tujau nutīstu,
Drīžīū kelius uždarītu.

Kap nu lapa nurīties,
Vuortinklie ilgā spurdies.
Vuo jie tinkla pastebies,
Išsigondis pats pabiegs.

.....
Nažīnau, a tāp i bova,
A kas vuortinkli pasiova.
Al' tarp bolbis i tarp krapa,
Ožmest tāp par vēsa taka,
Vuortinklis kažkon žvejuoji.
Kelis plestekis plasnuoji.

Bolbiu līsvie bētis skraidī.
Gal iškuoji kuo, gal baidī.

Vēsas daržas šūksnēs auga.
Vuo ton vabala nadrauga
Nažīnau, kor anī dieji.
Gal par tuora išlīdieji.
Kap i darža atejau,
Juoki drīžiaus naradau.

Kāp babūtu, ons nabgrinš,
Darža daugiau nabaugins.

Priekie –mažeikėškė
tautuodailininka Viskonta
Ontuona sokorta
skulptūra „Šv. Ruoks“,
ekspuonouta 2025 m.
groudė–2026 m. sausė
mienesės Užutrakė
dvara rūmūs veikosiuo
paruoduo „Auksa vainėks“
(„Aukso vainikas“).

Sungailienės Loretas
portėgrapėjė

ŽĖIMUOS PASAKA
Vėngalė Bonifacą portėgrapėjė